gemeentesluis

JAARSTUKKEN 2023

Voorwoord

Beste leden van de raad,

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2023 aan, waarin we verslag doen van de beleidsmatige en financiële resultaten. We kijken terug op een dynamisch jaar. De optelsom van ambities en landelijke vraagstukken was intensief. Daarnaast is er op bestuurlijk-politiek gebied veel gebeurd, waardoor 2023 afsloot in de uitzonderlijke situatie dat de burgemeester tijdelijk in plaats trad van het college. Op onze dienstverlening en bedrijfsvoering heeft dit geen impact gehad. Deze zijn onverkort doorgegaan. De situatie had wel effect op grotere dossiers zoals strandbeleid, duurzaamheidsbeleid en de economische agenda. Hierop heeft geen besluitvorming kunnen plaatsvinden. Inmiddels staan ze terug op de raadsagenda. Dat geldt ook voor het Masterplan Oostburg. Het addendum op het coalitieakkoord (Ruimte voor keuzes) is hierbij de leidraad.

In 2023 heeft de opvang van vluchtelingen opnieuw een groot beslag gelegd op onze organisatie. Wij werken voor dit vraagstuk nauw samen met de Zeeuws-Vlaamse en Zeeuwse gemeenten. Dat neemt niet weg dat er veel op ons af komt. Wij spreken hierbij onze dank uit aan de vrijwilligers die daarin een waardevolle bijdrage leveren.

2023 is het eerste jaar waarin wij, in een afzonderlijke paragraaf van deze jaarrekening, verantwoording afleggen over de rechtmatigheid. Samen met een vertegenwoordiging vanuit uw raad, de auditcommissie, hebben wij de afgelopen periode voorbereidingen getroffen om deze verantwoording uiteindelijk op te kunnen stellen. Tijdens de raadsbijeenkomst op 6 februari 2024 bent u hierover bijgepraat.

In december 2023 zijn van het Rijk nog middelen ontvangen in het kader van de Impulsaanpak winkelgebieden en het Volkshuisvestingsfonds. Met de aanvraag van deze middelen beoogden we versterking van onze economisch klimaat en ons woonklimaat. De toekenning van de gelden geeft ons de kans om dit overeenkomstig op te pakken.

Bij de jaarstukken is de controleverklaring gevoegd met een (goedkeurend) oordeel van de accountant met betrekking tot de getrouwheid en het accountantsverslag. Het saldo van de jaarrekening sluit op € 13.726.000. Voor de toelichting hierop verwijzen wij u naar de verschillenanalyse. In het raadsvoorstel doen wij u een voorstel voor de resultaatbestemming.

Oostburg,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN SLUIS,

De secretaris, De burgemeester,

S.I. de Kievit-Minnaert mr. M.M.D. Vermue

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Jaarverslag

Programma's 9
- Programma 1: Duurzaamheid 9
- Programma 2: Economie en Arbeidsmarkt 12
- Programma 3: Wonen en Voorzieningen 17
- Programma 4: Sociaal Domein 22
- Programma 5: Bestuur en veiligheid 28
- 6: Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien 33

Paragrafen 34
- Paragraaf Lokale heffingen 34
- Paragraaf Weerstandsvermogen 37
- Paragraaf Kapitaalgoederen 42
- Paragraaf Verbonden Partijen 48
- Paragraaf Financiering 70
- Paragraaf Bedrijfsvoering 73
- Paragraaf Grondbeleid 81
- Openbaarheidsparagraaf 86
- Paragraaf Grote Projecten 87

Jaarrekening

Balans 93
Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 95
Toelichting op de balans 96
Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 132
SiSa lijst 150

Bijlagen

Begrippenlijst 167
Indicatoren 170
Overzicht investeringsuitgaven 172

Inleiding

Financieel resultaat

De gemeente Sluis sluit het jaar 2023 af met een voordelig rekeningresultaat van € 13.726.000. Het rekeningresultaat bestaat uit twee onderdelen, te weten:

	x € 1.000	
Resultaat uit overheidsactiviteiten	13.446	voordeel
Resultaat uit grondexploitatie	280	voordeel
Rekeningresultaat 2023	13.726	voordeel

Totstandkoming rekeningresultaat

In de laatste programmawijziging 2023 werd het resultaat na bestemming geraamd op een voordelig saldo van € 5.710.000. Het uiteindelijke resultaat is € 8.016.000 voordeliger. Hieronder volgt een overzicht van de programma's met daarbij de saldo's en de afwijking van de begrote cijfers.

(in duizenden euro's)

Omschrijving	Begroting 2023			Realisatie 2023			Realisatie 2023 t.o.v. begroting 2023		
Programma:	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Programma 1 Duurzaamheid	5.121	5.568	448	4.559	5.003	445	562	565	3
Programma 2 Economie en Arbeidsmarkt	1.984	6.263	4.279	2.029	5.211	3.182	-45	1.052	1.097
Programma 3 Wonen en Voorzieningen	13.323	28.017	14.693	14.526	25.389	10.863	-1.203	2.627	3.830
Programma 4 Sociaal Domein	9.273	35.500	26.227	9.333	35.801	26.469	-60	-302	-242
Programma 5 Bestuur en Veiligheid	4.760	9.332	4.573	6.354	8.936	2.581	-1.594	397	1.991
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb	72.909	12.433	-60.476	75.520	12.017	-63.503	-2.611	416	3.026
Totaal programma's	**107.370**	**97.113**	**-10.257**	**112.321**	**92.358**	**-19.963**	**-4.951**	**4.755**	**9.706**
Mutaties reserves	7.607	12.155	4.547	6.937	13.174	6.237	670	-1.020	-1.690
Gerealiseerde resultaat	**114.977**	**109.267**	**-5.710**	**119.258**	**105.532**	**-13.726**	**-4.281**	**3.735**	**8.016**

Het verschil tussen de begroting na wijziging en de realisatie, € 8.016.000, wordt op hoofdlijnen als volgt verklaard. Bij de Toelichting overzicht baten en lasten is er een uitgebreide verschillenanalyse opgenomen.

Programma	Omschrijving	Voordelig	Nadelig
alle	Personeelslasten	1.413	
1	afvalstoffen		251
2	GREX	280	
2	Economische agenda	340	
2	Recreatie/toerisme	357	
3	Afschrijvingslasten openbare ruimte	255	
3	Parkeergelden/-boetes	955	
4	Opvang CNO	584	
4	Begeleiding		521
4	Re-integratievoorzieningen	272	
5	Woonunits opvang Oekraïners		246
5	Opvangvergoeding Oekraïners	2.241	

Programma	Omschrijving	Voordelig	Nadelig
6	Algemene uitkering	2.050	
6	Forensenbelasting		316
6	Toeristenbelasting	504	
div	Overige	99	
	Totalen	**9.350**	**1.334**
	Saldo (verschil begroting – realisatie)	**8.016**	

Kerngegevens

		Rekening per 31-12-2022	Rekening per 31-12-2023
Sociale structuur			
Aantal inwoners		23.241	23.150
waarvan:			
0 t/m19 jaar		3.926	3.889
20 t/m 64 jaar		12.449	12.363
65 jaar en ouder		6.866	6.898
Aantal bijstandsontvangers		236	272
Fysieke structuur			
Oppervlakte gemeente in ha.		30.716	30.716
Aantal woonruimten		18.327	18.588
Financiële structuur			
Opbrengst belastingen en rechten	Totaal	32.078.000	36.945.000
	per inwoner	1.380	1.596
Algemene uitkering Gemeentefonds	Totaal	48.858.000	50.580.000
	per inwoner	2.102	2.185
Boekwaarde vaste activa	Totaal	109.072.000	114.170.000
	per inwoner	4.693	4.932
Eigen vermogen	Totaal	50.437.000	70.400.000
	per inwoner	2.170	3.041
Vaste schuld	Totaal	54.477.000	49.481.000
	per inwoner	2.344	2.137
Omvang exploitatie	Totaal	104.473.000	119.258.000
	per inwoner	4.495	5.152

Leeswijzer

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn regels voor de samenstelling van de jaarstukken opgenomen. Met deze stukken legt het college verantwoording af aan de gemeenteraad.

Het doel van de jaarstukken is de gemeenteraad, de inwoners, de hogere overheden en andere belangstellenden te informeren over de financiële gang van zaken over het afgelopen boekjaar en de financiële positie aan het einde van het boekjaar.

In de jaarstukken treft u eerst het jaarverslag aan (programmaverantwoording en de paragrafen), daarna de jaarrekening en tot slot de bijlagen.

Jaarverslag
De programmaverantwoording bestaat uit de volgende vijf programma's:
1. Duurzaamheid
2. Economie en Arbeidsmarkt
3. Wonen en Voorzieningen
4. Sociaal Domein
5. Bestuur en Veiligheid

Daarop volgt het overzicht met de algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien, overhead en vennootschapsbelasting en de beleidsmatige verantwoording over 2023.

De indeling van de programma's is conform het coalitieakkoord "Strategie met ambitie".
Per programma wordt achtereenvolgens weergegeven:

- **Inleiding:** waar draait het om in het programma? Dit betreft de tekst zoals opgenomen in de begroting 2023.
- **Speerpunten:** onderdelen van het beleid waar extra aandacht voor is. Deze worden als volgt weergegeven.

Speerpunt Beschrijving van het speerpunt (tekst uit begroting)		
Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen:**	**Wat hebben we gedaan:**
Tekst uit begroting	Tekst uit begroting	Verantwoording

Verbonden partijen.
Hier gaan we in op de belangrijkste ontwikkelingen per verbonden partij.
Ter informatie is in ieder programma een specificatie van de lasten en baten per taakveld toegevoegd.

Naast de genoemde programma's wordt een belangrijk deel van het jaarverslag gevormd door de in het BBV verplicht voorgeschreven paragrafen:
- Lokale heffingen,
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing,
- Onderhoud kapitaalgoederen,
- Verbonden partijen,
- Financiering,
- Bedrijfsvoering,
- Grondbeleid,
- Openbaarheid
- Projecten (niet verplicht, toegevoegd voor een verbeterd inzicht in de grote projecten).

Jaarrekening
In de jaarrekening worden de gemeentefinanciën toegelicht. Deze bevat het overzicht van baten en lasten en de toelichting daarop. Daarnaast is er een beschrijving opgenomen van de grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling. De balans en de toelichting daarop maken ook onderdeel uit van de jaarrekening. Tot slot vormt de SiSa-lijst een onderdeel van de jaarrekening.

Indicatoren
Met ingang van 2017 is voor alle gemeenten een basis-set verplicht voorgeschreven indicatoren ingevoerd. Het doel hiervan is het inzichtelijker maken van de begroting en jaarstukken en een betere onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten mogelijk te maken. De verplichte indicatoren zijn opgenomen in de desbetreffende programma's en vervangen daarmee de in voorgaande jaren gehanteerde effect- en prestatie-indicatoren.

Alle indicatoren en beschikbare cijfers zijn te bekijken via de website www.waarstaatjegemeente.nl. Op deze website is ook achtergrondinformatie beschikbaar over de bronnen en definities van de indicatoren en wat er precies wordt gemeten met de indicatoren.

Een aantal indicatoren uit de basis-set is wellicht niet voor alle gemeenten beschikbaar, maar is wel van belang voor alle gemeenten. Gemeenten waarvoor de informatie beschikbaar is moeten deze opnemen in de begroting en jaarstukken. In de 'Regeling beleidsindicatoren' is bepaald dat als de informatie niet beschikbaar is, de gemeenten deze niet hoeven op te nemen.

Niet alle indicatoren zijn in deze jaarstukken ingevuld, met name in die gevallen waarbij er op www.waarstaatjegemeente.nl geen actuele of helemaal geen informatie beschikbaar is. Bij deze indicatoren staat de tekst 'nog niet bekend'.

Afrondingsverschillen
In dit document worden veel cijfermatige overzichten weergegeven als veelvouden van € 1.000. Echter, bij de totalen wordt gerekend met de werkelijke, onafgeronde bedragen. Hierdoor komen afrondingsverschillen voor.

Programma's

Programma 1: Duurzaamheid

Inleiding de opgave
Onder Duurzaamheid onderscheiden we drie pijlers: Energie, klimaat en circulariteit. De omschakeling van fossiele energiebronnen naar meer duurzame vormen van **energie** en de gevolgen van de veranderingen in het **klimaat** zijn de belangrijkste opgaven waar de samenleving voor staat.

Uitvoering van de **energietransitie** moet plaatsvinden op een manier die past bij de financiële draagkracht van onze inwoners en bedrijven, en bij de schaal van het platteland. De gemeente is hierin realistisch en reactief. Het ambitieniveau is om te voldoen aan de wet- en regelgeving. Daarnaast zetten we in op technologische innovatie gericht op energie– en kostenbesparing.

Ten aanzien van het **klimaat** is de uitvoering van het Klimaatakkoord bepalend. Het gaat hierbij onder andere om de verduurzaming van woningen, bedrijven en overheidsgebouwen. Daarnaast moeten we invulling geven aan de klimaatadaptatiestrategie. Klimaatverandering heeft direct invloed op de fysieke leefomgeving c.q. inrichting van de openbare ruimte. We moeten kijken naar het landschap, de waterberging en de inrichting openbare ruimte. Deze moeten gereed zijn of gemaakt worden voor hitte, droogte, overstromingen en wateroverlast.

De exacte plannen en maatregelen zijn op dit moment nog niet bekend. In 2023 komen we met een allesomvattend **beleidsplan Duurzaamheid**, waarin de pijlers energie, klimaat en circulariteit aan de orde komen. De geschetste maatschappelijke opgave is daarbij leidend. In het op te stellen beleidsplan spreken we niet alleen ambities uit, maar stippelen we een strategie uit om onze ambities waar te maken. Die strategie is leidend voor concrete acties en besluitvorming, in onderlinge samenhang gewogen en weggezet in tijd en middelen. Om het beleidsplan voldoende in te kaderen leggen we in het laatste kwartaal van 2022 een bestuursopdracht voor aan de gemeenteraad ter vaststelling. Onderdeel van deze bestuursopdracht is op welke wijze we vormgeven aan de brede maatschappelijke discussie. Daarbij denken we aan een burgerberaad.

Vooruitlopend op het beleidsplan Duurzaamheid hebben we een bedrag van € 4 miljoen vrijgemaakt voor het stimuleren van verduurzaming. De mogelijke instrumenten worden meegenomen in de bestuursopdracht. Daarnaast willen we een stimuleringsmaatregel ontwikkelen voor de transformatie van de bestaande woningvoorraad. We denken hierbij aan de mogelijkheid van renteloze leningen voor particuliere woningeigenaren (zonder leenvermogen). Vanaf 2023 maken we ook hier middelen voor vrij. Dit is conform hetgeen is opgenomen in het coalitieakkoord.

Speerpunten

1. *Uitvoering van de Energietransitie, waaronder uitvoering Transitievisie Warmte*
2. *Uitvoering van het Klimaatakkoord*
3. *Invulling geven aan de klimaatadaptatiestrategie*

Wat willen we bereiken: ***1. Uitvoering van de Energietransitie, waaronder uitvoering Transitievisie Warmte***		
1.A. Energietransitie op een wijze die passend is bij de financiële draagkracht van inwoners en bedrijven		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We lobbyen bij het Rijk voor voldoende financiële middelen en uitvoeringscapaciteit bij gemeenten en marktpartijen. Uitvoering geven aan de opgaven vanuit de Transitievisie Warmte en de RES 1.0.	In het teken van de RES hebben we met behulp van het Nationaal Isolatie Programma het Zeeuws Isolatieteam laten rijden in Schoondijke. Zij hebben bij woningen met energielabel D, E, F en G kleine isolatiemaatregelen aangebracht. In december 2023 hebben we Breskens aangeschreven voor deze zelfde actie. Hier zal het Zeeuws Isolatieteam in Q1 2024 gaan rijden.
	In 2023 stellen we de RES 2.0 vast.	In 2023 is er gewerkt aan de RES 2.0, welke in 2024 ter besluitvorming wordt voorgelegd. Hier wordt de energievisie in meegenomen.
	Informatieverstrekking richting inwoners en bedrijven. Voor inwoners met name waar het gaat om de particuliere verduurzaming van woningen.	We hebben informatie verstrekt aan inwoners en bedrijven met name waar het gaat om de particuliere verduurzaming van woningen. In het najaar heeft hiertoe een pilot gedraaid met een fysiek loket waar inwoners naar toe konden met hun vragen.
Wat willen we bereiken: ***2. Uitvoering van het Klimaatakkoord***		
2.A. Woningen, bedrijven en overheidsgebouwen voldoen tijdig aan de duurzaamheidseisen die door het Rijk worden gesteld		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	In 2023 komen er concrete plannen voor de verduurzaming van gemeentelijk onroerend goed.	In de tweede helft van 2023 is opdracht gegeven om een scan uit te voeren op alle, vooralsnog te behouden gebouwen. In deze scan worden alle wettelijke maatregelen meegenomen. Het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) gebouwen wordt in 2024 ter besluitvorming voorgelegd.
	Uitvoering geven aan SVN-regeling ‘Duurzaam en langer thuis’. Inwoners met een laag inkomen worden geholpen met energiebesparing en verduurzaming. Hiertoe geven we uitvoering aan de SPUK-regeling in afstemming met programma sociaal domein.	Voor inwoners met een beperkt inkomen zetten we momenteel vier specifieke instrumenten in: de energietoeslag (2023-2024); de lokale Regeling Energiebesparing; de Energiebank Sluis (onafhankelijke stichting voor tips, advies en hulp aan huis) en Gezondverzekerd.nl (tips, advies en aanbod voor energiecontracten).
	Aanvullend op bovenstaande (bestaande) regelingen zoeken we naar nieuwe stimuleringsmogelijkheden om de transformatie van de bestaande woningvoorraad voor particuliere woningeigenaren, ook zonder leenvermogen, binnen bereik te brengen. Bijvoorbeeld in de vorm van renteloze leningen voor particuliere woningeigenaren.	In het teken van de RES hebben we met behulp van het Nationaal Isolatie Programma (SPUK) 991 adressen aangeschreven. Te weten 317 in Schoondijke, waar 46 aanmeldingen waren. In Breskens 674 adressen waar we tot nu toe 173 aanmeldingen hebben ontvangen. Deze laatste actie staat nog open.

Wat willen we bereiken:		
3. Invulling geven aan de klimaatadaptatiestrategie		
3.A. Een veilige en leefbare fysieke leefomgeving vormt de fundering voor maatschappelijke opgaven en activiteiten.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We houden bij de herinrichting van de openbare ruimte rekening met klimaatadaptatie. Uitvoering geven aan de Lokale Klimaatadaptatiestrategie.	In IJzendijke hebben we de Minnepoortstraat voorzien van een robuust hemelwatersysteem waardoor risico op wateroverlast verminderd. Voor Molenweg e.o. Hoofdplaat is een afkoppelplan ontwikkeld en eind 2023 aanbesteed waardoor we ook in dat gebied aandacht hebben voor klimaat. In Breskens is het werk in Dr. Broodmanstraat e.o. afgerond (afgekoppeld incl waterpasserende bestrating parkeervakken) en is het rioolsysteem ter hoogte van Oude Rijksweg/Baersande geoptimaliseerd.

Wat heeft het gekost

Omschrijving (in duizenden euro's)	**Begroting 2023**			**Realisatie 2023**			**Realisatie 2023 t.o.v. begroting 2023**		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
21-1 Verkeer en vervoer	-	198	198	-	250	250	-	-52	-52
73-1 Afval	4.293	3.397	-896	4.179	3.436	-744	114	-38	-152
74-1 Milieubeheer	827	1.973	1.146	379	1.318	939	448	655	207
Totaal programma 1	**5.121**	**5.568**	**448**	**4.559**	**5.003**	**445**	**562**	**565**	**3**
Mutaties reserves	180	430	250	335	484	149	-155	-54	100
Resultaat na bestemming	**5.301**	**5.998**	**698**	**4.893**	**5.488**	**594**	**407**	**511**	**103**

Onttrekking aan reserves = Baten, Toevoeging aan reserves = Lasten

Beleidskader

- Visiedocument Krachtig verbonden (2021-2025)
- Coalitieakkoord 2022-2026
- RES 1.0 Zeeland (2021)
- Transitievisie Warmte (2021)
- Verordening Leningen Duurzaam en Langer Thuis Sluis (2022)
- Plan verduurzaming gemeentelijke organisatie (2021)
- Klimaatadaptiestrategie Zeeuws-Vlaanderen (2022)
- Regionale Woonvisie Zeeuws-Vlaanderen (2022)
- Visie Duurzaam Sluis 2013-2020 (2013)
- Nota Bodembeheer van de landbodem van Zeeuws-Vlaanderen (2023)
- Grondstoffenplan 2019-2023
- Welstandsnota (2022)
- Groenbeheerplan 2022-2031
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2020-2024
- Beheerplan Openbare verlichting 2023-2032
- Notitie Verkoop en verhuur van openbare grond 2017
- Notitie Handhaving eigendomsrecht bij onrechtmatig gebruik gemeentegrond 2017
- Wegenbeheerplan 2023-2032

Programma 2: Economie en Arbeidsmarkt

Inleiding de opgave

We willen onze economische structuur verbreden naar kennisintensieve bedrijvigheid in de zakelijke dienstverlening en handel. Daarnaast worden kansen gezien voor de food- en maakindustrie. Een aantrekkelijk ondernemersklimaat is daarbij noodzakelijk.

Wat betreft de **arbeidsmarkt** richten we ons op het behouden, en meer nog op het realiseren van een toename, van het arbeidspotentieel. We willen onze jongeren behouden voor de regio. Dat betekent ook dat we het voor hoger opgeleide jongeren aantrekkelijk(er) willen maken om terug te keren. Een belangrijke (rand-)voorwaarde hierbij is de beschikbaarheid van voldoende, betaalbare woningen. De gemeente Sluis heeft op het gebied van de arbeidsmarkt een faciliterende rol. We zoeken hierbij dan ook nadrukkelijk de samenwerking in de regio, met andere overheden (waar het gaat om het wegnemen van wettelijke belemmeringen op de grensoverschrijdende arbeidsmarkt) en het bedrijfsleven.

Wij komen in 2023 met een beleidsplan Economie in de vorm van een **economische agenda**. Deze vertalen we in een uitveringsprogramma inclusief financiële paragraaf. Het uitvoeringsprogramma, dat in 2023 wordt opgesteld, vormt de basis voor ons economisch beleid in de komende bestuursperiode.

Speerpunten

1. *Versterken van de economische ontwikkeling door naast toerisme ook andere economische pijlers te versterken en zo de afhankelijkheid van één sector te verkleinen*
2. *Aanpakken van de tekorten op de arbeidsmarkt als gevolg van vergrijzing en ontgroening*
3. *Mobiele en digitale bereikbaarheid*

Wat willen we bereiken:

1. *Versterken van de economische ontwikkeling door naast toerisme ook andere economische pijlers te versterken en zo de afhankelijkheid van één sector te verkleinen*

1.A. Ten aanzien van het toerisme streven we naar een optimaal evenwicht tussen leefbaarheid, aantrekkelijke bestemming, economische ontwikkeling, natuur en een open landschap.

	Wat gaan we daarvoor doen:	Wat hebben we gedaan:
	We zetten in op de ontwikkeling van Waardevol Toerisme. Dit betekent aandacht voor kwaliteit, productinhoud en spreiding van toerisme in tijd (seizoensverlenging) en ruimte (koppeling kust-achterland). We zetten tevens in op (het monitoren van) draagvlak voor toerisme onder inwoners en streven een evenwichtige balans na in de lusten en lasten. We werken aan een eenduidige en herkenbare toeristische promotie van de streek met aandacht voor de profilering van het (vaak nog verborgen) achterland en de kernen, conform de visie op toeristische streekpromotie en gastheerschap. We leggen een herzien strandbeleid met bijbehorend uitvoeringsprogramma ter vaststelling voor aan uw raad.	• Onderzoek draagvlak toerisme onder inwoners (onderzoek 2022, resultaten 2023 ontvangen). • Samenwerking Zwinstreek partners voor profilering achterland (spreiding ruimte), o.a. verlenging project Verdwenen Zwinhavens (incl. Middeleeuwen op je bord). • Erkenning van de Zwinstreek tot Landschapspark. • Continuering samenwerking Stichting Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen: inzet op bestemmingsmanagement en gastheerschap. • Promotie van de gezamenlijke musea in de gemeente Sluis door Stichting Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen.

	We ontwikkelen onze gemeente verder tot aantrekkelijke bestemming om gezond te recreëren. We rollen het Stimuleringsprogramma Gezondheidstoerisme verder uit en ondersteunen initiatieven die hierbij passen.	• Oplevering concept herzien strandbeleid inclusief uitvoeringsprogramma. Vaststelling uitgesteld tot nader order. • Herkeuring Badstatus Cadzand-Bad • Inspiratiereis Noordwijk voor uitvoering Badstatus vanuit gezondheidstoerisme. • Bijeenkomst ondernemers inzake prioritering uitvoering stimuleringsprogramma. • Vergroten zichtbaarheid Blauwe Vlag keurmerk in Cadzand-Bad ter ondersteuning van Badstatus.
1.B. Geconcentreerde winkelgebieden die zich bevinden in centrumgebieden met een divers en aantrekkelijk aanbod dat aansluit op de vraag.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Onder de vlag van Vitaal West-Zeeuws-Vlaanderen werken we aan een Masterplan voor een integrale gebiedsontwikkeling. Onderdeel van dit Masterplan is de herinrichting van het centrum van Oostburg tot een gemengd gebied met winkels, horeca, wonen, (paramedische) zorg en maatschappelijke voorzieningen. In 2023 werken we de uniforme samenwerkingsafspraken met middenstandsverenigingen/ ondernemersverenigingen van de vier winkelgebieden uit.	In september 2023 heeft stichting IGO het masterplan Oostburg opgeleverd. Dit heeft niet geleid tot vaststelling. Partijen zijn daarna met elkaar in gesprek gegaan over de afronding van de planvorming. In dat proces is eind 2023 ondersteuning gevraagd aan het expertteam van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).
1.C. Voldoende aanbod van grond op bedrijventerreinen. We kijken daarbij voornamelijk naar de meest kansrijke locaties.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Voor de Vlaschaard in Eede is het streven om een onherroepelijk bestemmingsplan te hebben in juli 2023 waarna gelijk wordt overgegaan tot bouwrijp maken zodat begin 2024 de kavels kunnen worden uitgegeven. Voor uitbreiding Deltahoek in Breskens zullen begin 2023 de extra ontsluitingen worden aangelegd waarna de resterende percelen toegankelijk zijn en kunnen worden uitgegeven.	De procedure is niet opgestart omdat het koopcontract is ontbonden wegens gevonden asbest. Begin 2024 wordt nader onderzoek uitgevoerd naar deze asbestvervuiling. De planologische procedure zal pas opgestart worden als er sprake is van een getekende koopovereenkomst. De ontsluitingen zijn aangelegd en de resterende percelen zouden uitgegeven kunnen worden. Op dit moment verloopt de uitgifte moeizaam vanwege de netcongestie.
1.D. Een toekomstbestendige landbouwsector		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Het Rijk is in gesprek met de landbouw over een transitie van de landbouwsector. We zijn de landbouwsector behulpzaam binnen de opdracht waarvoor we staan en zetten in op de korte keten. We nemen een hoofdstuk over landbouw op in de economische agenda. We zetten tevens verder in op de ontwikkeling van onze gemeente tot gekende Foodregio. Hierbij staat het stimuleren van het korte keten gebruik door ondernemers en consumenten centraal. We ondersteunen initiatieven die hieraan bijdragen.	• Een onderdeel van de economische agenda is (de transitie van) de landbouwsector. De economische agenda is op dit moment uitgesteld. Er hebben met de landbouwsector verschillende gesprekken plaats gevonden die als input gebruikt zullen worden. • De uitvoering ontwikkeling West-Zeeuws-Vlaanderen tot Foodregio is gecontinueerd. Initiatief kan vanaf 2024 verder uitgevoerd worden door de ondernemers. Dit wordt Zeeuws-Vlaams opgepakt onder een andere naam. Het merk Foodregio blijft verbonden aan alleen gemeente Sluis.

		• Project gewassenborden streekproducten is opgestart met financiële bijdrage vanuit gemeente Sluis als katalysator.
1.E. Aantrekkelijk ondernemersklimaat		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We geven uitvoering aan de regiovisie Zeeuws-Vlaanderen en maken middelen vrij voor de cofinanciering van regiodeals.	Zoals toegelicht in de eerste bestuursrapportage 2023, werd de nieuwe regiodeal niet toegekend aan de Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen, maar aan het NOVEX gebied North Sea Port District. Daarbinnen waren geen specifieke projecten van de gemeente Sluis opgenomen. Het vrij maken van co-financiering was daarmee niet nodig. In hoofdstuk 5 van dit jaarverslag rapporteren we nader over de Regiovisie.
	We vergroten in 2023 de bekendheid en bereikbaarheid van het Ondernemersloket. We lanceren een nieuwe website, organiseren spreekuren en treden actief in contact via bedrijfsbezoeken en netwerkmomenten. We monitoren behoeftes bij ondernemers en doen waar nodig voorstellen tot uitbreiding van onze dienstverlening in 2024.	De activiteiten voor het vergroten van bekendheid van het Ondernemersloket, zijn gerealiseerd. Dit onder andere door de nieuwe website en actieve, brede informatiedeling. Nieuwe ondernemers zijn welkom geheten. Ook is (waar bekend) een felicitatie uitgebracht aan bedrijven die een uitzonderlijke prestatie hebben behaald. In 2023 zijn we gestart met het houden van een netwerk café (ontmoeting) voor ondernemers in ons gemeentehuis. De contacten met partners als Impuls Zeeland, ZLTO, UWV en het, Expatcenter zijn geïntensiveerd. Inspelend op de vraag/behoefte is er een cybercrime event georganiseerd. We hebben meegedacht in de eventuele oprichting van een ondernemersvereniging in Breskens.
Wat willen we bereiken:		
2. Aanpakken van de tekorten op de arbeidsmarkt als gevolg van vergrijzing en ontgroening		
2.A. Balans op de arbeidsmarkt met inzet op toename en behoud arbeidspotentieel.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Wij bieden voldoende, betaalbare woningen als randvoorwaarde voor het aantrekken van voldoende (geschoold) personeel. Onze acties zijn dan ook voornamelijk daarop gericht.	In 2023 is het woonbeleid vastgesteld.
	We streven naar het behoud van jongeren in de regio via het aanbieden van kleinschalige opleidingen (o.a. in de vorm van praktijkroutes). Ook werken we (o.a. via Onbegrensd Zeeuws-Vlaanderen) samen met het bedrijfsleven, het (beroeps)onderwijs en Rootzz om jongeren blijven aan de streek te binden.	Op 16 november 2023 is er met de eindconferentie Praktijkroute officieel een eind gekomen aan de status ‘project’. Dit event was drukbezocht en gaf een goed overzicht van 5 jaar praktijkroute. De overdracht naar de staande organisatie is hiermee tevens een feit.
	Inzetten van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We doen dit via het vergroten van de mobiliteit van werk naar werk. We geven daartoe mede uitvoering aan de meer jarenagenda ‘Aan de slag in Zeeland 2021 – 2025’.	Een aantal inwoners uit onze gemeente heeft meegedaan aan het project ‘de harde leerschool’. Een project dat mensen weerbaar en werkfit maakt door een combinatie van persoonlijke ontwikkeling en fysieke uitdaging.
	We zetten in op een grensoverschrijdende arbeidsmarkt. We kijken daarbij naar arbeidsmigranten, expats en seizoenarbeiders. We doen dit o.a. via een financiële	Mede met ondersteuning van het Werkservicepunt zijn 41 personen vanuit de Participatiewet bemiddeld naar werk.

	ondersteuning van het Expatcentrum, de financiering van het grensinformatiepunt en sectorbureau grensarbeid en onze deelname aan de Experimenteerregio Vlaams-Nederlandse arbeidsmobiliteit.	16 juni 2023 is het tweede loket van het expatcentrum geopend (Goes en Terneuzen). De lobby heeft een intentie opgeleverd dat de IND een vestiging in Zeeland wil realiseren. Het grensinformatiepunt heeft 28 informatiesessies georganiseerd en 2.144 verzoeken behandeld.
Wat willen we bereiken: ***3. Mobiele en digitale bereikbaarheid***		
3.A. Glasvezel is beschikbaar voor inwoners en bedrijven zowel in de kernen als in het buitengebied.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We houden toezicht op de uitrol van glasvezel in de gemeente op basis van de gesloten overeenkomsten/ convenanten met Delta, KPN en GlasDraad en coördineren de uitrol zodat de graafoverlast beperkt blijft. We sluiten op initiatief van de marktpartijen nieuwe overeenkomsten/convenanten voor de uitrol van glasvezel.	Uitrol van glasvezel heeft plaats gevonden volgens planning. Er zijn geen noemenswaardige incidenten geweest en herstel is volgens afspraak door uitvoerende partijen opgepakt. Klachten via KCC zijn opgepakt en afgewerkt.
3.B. Een dekkend mobiel netwerk in de gemeente Sluis met voldoende snelheid en capaciteit.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We onderhouden contacten met de diverse providers en vereniging Monet over het plaatsingsplan en behandelen aanvragen Omgevingsvergunningen voor de plaatsing van nieuwe masten. We ontwerpen en stellen in 2023 antennebeleid vast.	Er heeft een plaatsingsplangesprek plaats gevonden en de contacten met verschillende providers zijn onderhouden. Er zijn diverse omgevingsvergunningen verstrekt en masten geplaatst. Het concept antennebeleid heeft ter inzage gelegen. Er zijn geen zienswijzen ontvangen. Het definitieve beleid wordt aan de raad ter vaststelling voorgelegd in februari 2024.

Wat heeft het gekost?

Omschrijving (in duizenden euro's)	**Begroting 2023**			**Realisatie 2023**			**Realisatie 2023 t.o.v. begroting 2023**		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
32-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.087	1.096	10	972	694	-278	115	402	288
33-2 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	27	195	167	25	128	103	2	67	65
34-2 Economische promotie	54	1.231	1.178	58	814	756	-4	417	421
43-2 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	300	300	-	411	411	-	-111	-111	-
53-2 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2	270	268	2	289	287	0	-19	-19
54-2 Musea	30	719	689	34	644	610	-3	76	79
55-2 Cultureel erfgoed	2	375	374	0	369	369	2	7	5
57-2 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	482	2.075	1.593	527	1.863	1.335	-45	213	258
Totaal programma 2	**1.984**	**6.263**	**4.279**	**2.029**	**5.211**	**3.182**	**-45**	**1.052**	**1.097**
Mutaties reserves	585	98	-487	585	137	-449	-	-39	-39
Resultaat na bestemming	**2.569**	**6.361**	**3.791**	**2.615**	**5.348**	**2.733**	**-45**	**1.013**	**1.058**

Onttrekking aan reserves = Baten, Toevoeging aan reserves = Lasten

Beleidskader

- Visiedocument Krachtig verbonden (2021-2025)
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Westerscheldekust visie (2022)
- Visie op Streekpromotie en Gastheerschap (2021)
- Activiteitenplan Recreatie en Toerisme 2.0
- Stimuleringsprogramma Gezondheidstoerisme (2019)
- Strandnota Toekomst van het strand (2016)
- Zeeuwse Kustvisie (2017)
- Zeeuws (Ozo) afspraken Arbeidsmarkt
- Verordening Participatiewet en Minimabeleid (2023)
- Kadernota Recreatief verblijf (2012)
- Regionaal bedrijventerreinprogramma Zeeuws-Vlaanderen 2023-2032 (2023)
- Nota Grondbeleid 2021 plus 1e herziening (2023)
- Masterplan Havengebied Breskens
- Ontwikkelingsplan Natuurlijk Stijlvol Cadzand-Bad (2006)
- Schilvisie Cadzand-Bad (2011)
- Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen
- Beleidskader Foodregio West-Zeeuws-Vlaanderen (2021)
- Masterplan Nieuwvliet
- Horecabeleid Sluis (2023)
- Nota Terrassenbeleid (2017)
- Nota Venten gemeente Sluis (2016)
- Algemene Verordening Ondergrondse infrastructuren Sluis (2014)

Programma 3: Wonen en Voorzieningen

Inleiding de opgave

Vraagstukken rondom nieuwbouw, de verbetering van de bestaande woningvoorraad en (het behoud van) voorzieningen bekijken we in onderlinge samenhang.

Om een bijdrage te kunnen leveren aan de verdere economische ontwikkeling van de gemeente, de aantrekkelijkheid voor de arbeidsmarkt te verhogen en de leefbaarheid in onze gemeente verder te verbeteren, is het belangrijk dat de gemeente beschikt over voldoende **woningen**. Deze woningen dienen daarbij wel te voldoen aan de eisen van deze tijd: verduurzaamd en passend bij de veranderende bevolkingssamenstelling en bij de woonwensen van onze inwoners.

We streven daarbij tevens naar een prettige, groene en veilige woonomgeving, die klimaatbestendig is en voldoende voorzieningen biedt. Voor het behoud van **voorzieningen** in de verschillende kernen, is het noodzakelijk dat er voldoende gebruikers zijn, om de kwaliteit en betaalbaarheid te garanderen. Voor maatschappelijke voorzieningen geldt verder dat deze bij voorkeur ondersteund worden door het vrijwillige kader uit de verschillende dorpsgemeenschappen.

Ook de **bereikbaarheid** van deze voorzieningen is een aandachtspunt, mede vanwege de concentratie van voorzieningen, de vergrijzing van onze bevolking en een gewijzigd openbaar vervoersysteem.

Speerpunten

1. *Nieuwbouw voor permanente bewoning*
2. *Transformatie van de bestaande woningvoorraad*
3. *Behouden van essentiële voorzieningen (zorg/onderwijs) in de gemeente*
4. *Aandacht voor de bereikbaarheid van voorzieningen*

Wat willen we bereiken:

1. Nieuwbouw voor permanente bewoning
2. Transformatie van de bestaande woningvoorraad

1.A. Evenwichtige groei van de bevolking o.a. door nieuwbouw van woningen voor permanente bewoning die kwalitatief en kwantitatief aansluit op de behoefte, met aandacht voor flexibel en aanpasbaar bouwen, gericht op kansrijke groepen en passend bij de behoefte van de arbeidsmarkt.

	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	In het eerste kwartaal van 2023 stellen we een allesomvattend beleidsplan Wonen vast, met daarbij behorend een meerjarig uitvoeringsprogramma woningbouw, een toetsingskader woningbouwplannen en een uitvoeringsagenda plan van aanpak plancapaciteit. Vanaf 2023 willen we op grond van dit beleidsplan en uitvoeringsprogramma starten met het gecontroleerd en gefaseerd toevoegen van woningen. Daarvoor sturen we proactief op planologische kaders op basis van een meerjarig (4 tot 10 jaar) uitvoeringsprogramma woningbouw.	In juni 2023 is het beleidsplan Wonen vastgesteld. In december 2023 zijn de nadere beleidsregels en het meerjarig-uitvoeringprogramma omtrent het beleidsplan Wonen vastgesteld.

1.B. Verbeteren van de kwaliteit en beschikbaarheid van de bestaande woningen.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Uitvoeren van een onderzoek naar de mogelijkheden om de bestaande woningvoorraad te transformeren en naar de rol van de gemeente hierin. Dit geldt zowel voor het verduurzamen als het zorggeschikt maken van woningen. De ambitie hierbij is om - aanvullend op de reeds bestaande regelingen (voor de verduurzaming van woningen) - te zoeken naar nieuwe stimuleringsmogelijkheden om de transformatie van de bestaande woningvoorraad voor particuliere woningeigenaren, ook zonder leenvermogen, binnen bereik te brengen.	In 2023 hebben we een aanvraag Volkshuisvestingsfonds gedaan. Deze aanvraag is gericht op het verbeteren van kwetsbare woningvoorraad en herstructureren naar levensloopgeschikte woningen. Ook moeten deze woningen verduurzaamd worden. Deze aanvraag is toegekend. Het is de bedoeling dat we woonzorgzones gaan ontwikkelen waarbinnen deze kwetsbare particulieren woningen getransformeerd worden. Duur traject: oktober 2024-oktober 2032 Onder de koepel van het Zeeuws duurzaamheids-overleg zijn er aanvullende SPUK NIP gelden aangevraagd gericht op het verduurzamen van particuliere woningen met label D, E, F of G. Een aanvullende tranche die we hebben ontvangen is voor het vergroten van de leefbaarheid in kwetsbare regio's zoals Zeeuws-Vlaanderen.
1.C. Beperken van de mogelijkheden om woningen die geschikt zijn voor permanente bewoningen als tweede woning te gebruiken en woningen die geschikt zijn voor permanente bewoning mogen max 4 weken per jaar worden verhuurd. Voorkomen dat nieuw te bouwen woningen die geschikt zijn voor permanente bewoning worden ingezet als tweede woning of om kortdurend toeristisch te verhuren.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	De uitkomsten van de evaluatie registratie toeristische verhuur (voorzien eind 2022) worden betrokken bij het opstellen van het beleidsplan Wonen. In aanvulling hierop worden voorbereidingen getroffen te komen tot invoering van een Huisvestingsverordening.	Het Beleidsplan wonen en de huisvestingsverordening zijn 22 juni 2023 vastgesteld. Per 1 januari 2024 gaan de nieuwe regels in. Ook hiervoor zijn beleidsregels vastgesteld.
Wat willen we bereiken:		
3. Behouden van essentiële voorzieningen (zorg/onderwijs) in de gemeente		
3.A. We streven naar samenhang van wonen en voorzieningen in de vijf dragende kernen. Essentiële voorzieningen, alsmede de kwaliteit hiervan, behouden door het aangaan van samenwerkingsverbanden dan wel anders te organiseren.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Onder de paraplu Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen pakken we een actieve rol in de gebiedsontwikkeling, in eerste instantie in de kernen Oostburg en IJzendijke. Voor de kernen Oostburg en IJzendijke wordt in het eerste kwartaal van 2023 een Masterplan aangeboden. Meer gespecialiseerde voorzieningen (op het gebied van zorg, onderwijs en sport) zijn of worden op grond van het benodigde kritische volume voor betaalbaarheid en kwaliteit geconcentreerd in Oostburg als centrale kern. Om deze essentiële voorzieningen in onze gemeente te behouden, worden mogelijkheden	Het masterplan Oostburg is in september opgeleverd door Stichting IGO. Dit heeft niet tot vaststelling geleid. Partijen zijn daarna intensief met elkaar in gesprek gegaan over de afronding van de planvorming. In dat proces is eind 2023 ondersteuning gevraagd aan het expertteam van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). In maart 2023 stelde uw raad de uitgangspunten vast voor de integrale gebiedsontwikkeling IJzendijke. In mei 2023 zijn deze aan de inwoners gepresenteerd. Mede met die input wordt een concept masterplan opgesteld.

	onderzocht om nieuwe samenwerkingen aan te gaan, de huisvesting te vernieuwen (met als doel om de exploitatielasten te laten dalen) en/of de dienstverlening anders te organiseren. We gaan de dialoog aan met inwoners en ondernemers om de leefbaarheid voor de toekomst te borgen.	
Wat willen we bereiken:		
4. Aandacht voor de bereikbaarheid van voorzieningen		
4.A. Integraal beleid op het gebied van mobiliteit.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We hebben in 2023 een aanvang gemaakt met een gemeentelijk mobiliteitsplan en dit voor een eerste keer in procedure gebracht. Het mobiliteitsplan is meerjarig en komt tot stand in nauw overleg met inwoners, adviesraden, belangenorganisaties en maatschappelijke partners. Prioriteiten worden hierbij besproken.	Er is in 2023 nog geen aanvang gemaakt met een gemeentelijk mobiliteitsplan. Dit ìs in 2024 opgepakt.
4.B. Een fijnmazig en goed aansluitend (openbaar) vervoersnetwerk/ ketenmobiliteit.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We streven naar behoud van het huidige niveau van openbaar vervoer en haken hierbij aan via de Regionale Mobiliteitsstrategie.	In 2023 zijn de voorbereidingen getroffen om een pilot te starten in de gemeente. Hierbij haken we aan bij de provincie en CVV. Er wordt mogelijk een pilot in de tweede helft van 2024 opgestart.

Wat heeft het gekost

Omschrijving (in duizenden euro's)	Begroting 2023			Realisatie 2023			Realisatie 2023 t.o.v. begroting 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
02-3 Burgerzaken	-	43	43	-	43	43	-	0	0
03-3 Beheer overige gebouwen en gronden	64	399	335	319	388	69	-255	12	267
063-3 Parkeerbelasting	2.984	62	-2.922	3.885	8	-3.877	-902	54	955
12-3 Openbare orde en veiligheid	-	300	300	-	217	217	-	83	83
21-3 Verkeer en vervoer	536	7.338	6.803	897	5.937	5.040	-361	1.401	1.763
22-3 Parkeren	-	939	939	1	810	809	-1	130	130
24-3 Economische havens en waterwegen	-	813	813	10	731	722	-10	82	92
42-3 Onderwijshuisvesting	69	475	407	77	491	414	-8	-16	-8
52-3 Sportaccommodaties	751	2.131	1.380	595	2.136	1.541	155	-5	-161
53-3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54-3 Musea	-	-	-	-	-	-	-	-	-
55-3 Cultureel erfgoed	-	-	-	-	-	-	-	-	-
57-3 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	781	4.323	3.542	558	4.441	3.884	223	-118	-342
61-3 Samenkracht en burgerparticipatie	773	2.516	1.743	805	2.549	1.744	-32	-33	-1
72-3 Riolering	5.335	3.392	-1.943	5.460	3.780	-1.680	-125	-388	-262
75-3 Begraafplaatsen en crematoria	328	489	161	336	395	60	-8	94	102
81-3 Ruimtelijke ordening	373	2.538	2.165	394	1.866	1.472	-20	672	693
82-3 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	202	214	13	327	202	-125	-125	12	138
83-3 Wonen en bouwen	1.130	2.044	914	863	1.396	532	266	649	382
Totaal programma 3	**13.323**	**28.017**	**14.693**	**14.526**	**25.389**	**10.863**	**-1.203**	**2.627**	**3.830**
Mutaties reserves	1.464	6.214	4.750	1.021	7.220	6.199	443	-1.006	-1.449
Resultaat na bestemming	**14.787**	**34.230**	**19.443**	**15.547**	**32.609**	**17.062**	**-760**	**1.621**	**2.381**

Onttrekking aan reserves = Baten, Toevoeging aan reserves = Lasten

Beleidskader

- Visiedocument Krachtig verbonden (2021-2025)
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Verordening Leningen Duurzaam en Langer Thuis Sluis (2022)
- Beleidsplan Sociaal Domein gemeente Sluis 2020-2024
- Beleidsplan Kindvoorzieningen gemeente Sluis 2021-2024
- Algemene subsidieverordening 2015, inclusief wijzigingen
- Visie op Musea gemeente Sluis 2021
- Beleidsplan wonen (2023)
- Prestatieafspraken met Woongoed ZVL
- Masterplan Voorzieningen (2011)
- Erfgoedvisie (2013)
- Nota Strategisch eigendommenbeleid (2012)
- Convenant met stads- en dorpsraden
- Ambitiedocument Wederopbouw Oostburg: Kwaliteiten en kansen Toetsingskader bij afgifte omgevingsvergunningen
- Kerkenvisie Sluis 2018
- Beheerplan speelvoorzieningen 2021
- Beheerplan Gebouwen 2013-2020
- Voorwerpen in de openbare ruimte gemeente Sluis 2016

Programma 4: Sociaal Domein

Inleiding de opgave

Sinds de decentralisaties van 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de ondersteuning en begeleiding van kwetsbare inwoners. De kern van het Sociaal Domein is de uitvoering van drie wetten: de Participatiewet, de Wet jeugdhulp en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. De uitvoering van deze wetten is echter nauw verbonden met de uitvoering van de Wet passend onderwijs, de Wet inburgering, de Wet schuldhulpverlening, de Wet publieke gezondheid, de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en de aanpak Personen met verward gedrag. Al deze wetten zijn instrumenten om de ondersteuning van kwetsbare inwoners gestalte te geven. Als we spreken over het Sociaal Domein, dan bedoelen we ook het samenspel tussen alle sectoren die te maken hebben met de sociale kant van het gemeentelijke beleid: zorg, welzijn, onderwijs, gezondheidszorg, opvoeding, inburgering en sociale activering. Het gaat voor de individuele inwoner met zijn noden en behoeften om het samenspel van de gemeenschap en het zorgaanbod van professionals. Vandaar dat we ook inzetten op burgerparticipatie. We dragen bij aan het versterken van (dorps-) gemeenschappen. (Door sociale contacten, mantelzorg, burenbetrokkenheid en andere vormen van steun uit de gemeenschap heeft dat effect op de mate waarop mensen een beroep zullen doen op onze zorgsystemen.)

We streven bij de **dienstverlening aan onze inwoners** naar een ondersteunings- en hulpaanbod dat past bij wat mensen nodig hebben en dat effectief, dichtbij en betaalbaar is. Laagdrempelig en zonder wachtlijsten. Inwoners vragen daarbij om een integrale benadering van hun vraag en het zorg- en ondersteuningsaanbod. Niet alleen geredeneerd vanuit de wettelijke taak en het aanbod van de gemeente, maar vanuit de belevingswereld van inwoners. Inwoners hebben immers ook te maken met het aanbod vanuit zorgaanbieders, huisartsen, onderwijs, kinderopvang en de GGD. We werken daarom intensief samen (o.a. het programma Toekomstige Zorg Zeeuws-Vlaanderen en de Zeeuwse Zorgcoalitie). We kijken hierbij over de grenzen van de afzonderlijke wetten en financieringsstromen heen, maar met oog voor ieders rol, verantwoordelijkheid en mogelijkheden. Van monodisciplinair naar multidisciplinair. De cliënt staat daarbij centraal. Het doel is dat het aanbod complementair is en de aanpak afgestemd.

Naast het bieden van toegang tot zorg en ondersteuning gaan we ook (meer dan voorheen) inzetten op **preventie en ombuigen van zorg**. We doen dit vanuit het gedachtengoed van Positieve Gezondheid. Dit houdt in dat de gezondheid die mensen ervaren niet alleen wordt bepaald door de afwezigheid van ziekte, maar ook door de financiële, mentale, en sociaal-maatschappelijke omstandigheden. Inzetten op preventie betekent ook dat de inzet en focus van de gemeente moet verschuiven van zorg naar welzijn (van individueel maatwerk naar collectieve indicatievrije activiteiten).

De toenemende zorgkloof – de vraag naar zorg neemt toe (o.a. door vergrijzing), terwijl het aanbod van zorg afneemt (met name door een tekort aan personeel) – vraagt verder dat we, naast preventie, ook gebruik moeten maken van onze ruimtelijke instrumenten om **wonen, zorg en voorzieningen** dichter bij elkaar te brengen en zo de reisbewegingen van ouderen en professionals te beperken en (sociale) ontmoetingen te stimuleren. En daarmee te werken aan gemeenschapsontwikkeling.

Speerpunten

1. *Meer preventie door ombuigen van zorg naar welzijn*
2. *Integrale toegang en dienstverlening*
3. *Clusteren van wonen, zorg en voorzieningen*
4. *Betere grip en sturing op uitgaven*

Wat willen we bereiken:

1. Meer preventie door ombuigen van zorg naar welzijn

1.A. De inzet en focus van de gemeente verschuift van zorg naar welzijn.

	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We kijken opnieuw naar de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente. We kijken daarbij ook naar de inrichting van onze uitvoeringsorganisatie. En naar mogelijke samenwerking in de keten en in de regio. In 2023 komen we met een geactualiseerde visie op de organisatie van zorg, ondersteuning en preventie aan inwoners in Sluis waaronder de uitvoering van het sociaal domein (Porthos). Bij het opstellen van die visie betrekken we ook de adviesraden en externe zorgpartners.	De herijking van de visie van Sociaal Domein wordt in 2024 opgesteld. Stakeholders worden hierbij betrokken. 2023 heeft in het teken van onderzoek gestaan. Wat is nodig om onze inwoners beter van dienst te zijn. De eerste contouren zijn zichtbaar. In 2024 zal e.e.a. tot uitvoering gaan komen.

1.B. Een gezond, veilig en prettig leefklimaat

	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We stimuleren actief burgerparticipatie door ondersteuning van dorps- en stadsraden onder meer door het ontwikkelen van digitale platformen. Zie ook programma 5, speerpunt burgerparticipatie. We stimuleren een gezonde leefstijl en sportbeoefening voor alle inwoners van jong tot oud. Dit vanwege de preventieve werking van sport en bewegen op de gezondheid. Sport dient daarom laagdrempelig te zijn en toegankelijk voor iedereen. We werken daarbij samen met de aanbieders van sportactiviteiten. Om weer een stap te zetten in de verdere uitvoering van het eerder vastgesteld sportbeleid zullen wij binnenkort een voorstel voorleggen aan uw raad. Het betreft hier met name de realisatie van padelbanen.	In november 2023 hebben we het online (community) platform Samen Sluis gelanceerd. Doel: kennis- en informatiedeling, meer verbinding en ontmoeting in de gemeente / tussen de kernen. Dit wordt in 2024 verder uitgebouwd, met behulp van vrijwilligers. Door in te zetten op een samenhangend voorliggend veld hopen we de zelfredzaamheid en bestaanszekerheid van onze inwoners te vergroten en de leefbaarheid in de kernen te optimaliseren. Er is op 20 november 2023 een sportcafé georganiseerd voor alle sportclubs en verenigingen in de gemeente Sluis waarin belangrijke thema's zoals het Sportakkoord en SPUK zijn toegelicht. Dit was een uitstekende manier om de lokale sportgemeenschap te informeren en te betrekken. Het aanbieden van gratis trainingen zoals Vertrouwenspersoon, Anti-rookbeleid, duurzaamheidsscan en E.H.B.O. – AED zijn waardevolle ondersteuningen voor de clubs en verenigingen. Hiermee worden zij niet alleen voorzien van essentiële kennis en vaardigheden, maar het helpt ook bij het bevorderen van een veilige en gezonde sportomgeving. De realisatie van de QR-fit beweegroute in IJzendijke is een mooie toevoeging, vooral omdat het toegankelijk is voor alle doelgroepen. Dit draagt bij aan het bevorderen

		van een actieve levensstijl binnen de gemeenschap. Er is op 6 juli 2023 via een raadsbesluit krediet vrijgemaakt voor de aanleg van een padelbaan bij tennisvereniging Tiola in IJzendijke en de tennisaccommodatie in Cadzand voor het stimuleren van sportfaciliteiten in de gemeente Sluis. Het is een strategische keuze door bij de tennisaccommodatie in Cadzand een indoor padelbaan te realiseren ter vervanging van een indoor tennisbaan. Hiermee bevorderen we een veelzijdiger gebruik van de faciliteit. Momenteel loopt er een vergunningsprocedure voor tennisvereniging SJEF in Aardenburg voor de realisatie van een padelbaan met geluidswerende muur en bij tennisvereniging Tiola in IJzendijke loopt er nu een bezwarenprocedure voor de aanleg van de padelbaan. Met deze besluiten en plannen draagt de gemeente bij aan een gevarieerd sportaanbod in de regio. Waardoor de gemeenschap kan profiteren van diverse sportmogelijkheden waarmee we de lokale sportgemeenschap zullen versterken.
1.C. Alle jeugdigen binnen de gemeente Sluis groeien veilig op, krijgen de kansen om hun talenten te ontwikkelen en naar vermogen mee te doen.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	In 2023 ontwikkelen we een visie op preventief Jeugdbeleid.	De Regiovisie Jeugdhulp Zeeland 2023-2028 is in december vastgesteld. Vooruitlopend op de plannen voor preventief jeugdbeleid is er het afgelopen jaar al extra geïnvesteerd in een inclusieve BSO, schoolmaatschappelijk werk en cultuurmenu's voor de doelgroep 12-18 jaar.
1.D. Het realiseren van gratis kinderopvang.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	In de eerste helft van 2023 komen we met voorstellen op welke manier we invulling kunnen geven aan onze ambitie om in delen van Sluis gratis kinderopvang beschikbaar te stellen. Daarbij houden we rekening met toekomstige landelijke regelgeving die uitgaat van (bijna) gratis kinderopvang.	In 2023 werd het kabinetsplan om kinderopvang in Nederland bijna gratis te maken uitgesteld. Dit uitstel en de val van het Kabinet zorgde voor onzekerheid over de toekomstige landelijke regeling. De uitwerking van een lokaal plan liep hierdoor vertraging op. De pilot 'gratis kinderopvang' werd verlengd met een half jaar met als doel om, op basis van gedegen onderzoek, de besluitvorming voor de toekomst voor te bereiden. Samen met de Kinderopvang Zeeuws-Vlaanderen worden scenario's uitgewerkt.
1.E. We streven naar een goede aansluiting tussen Onderwijs en Jeugdzorg.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	In 2023 participeren wij in het project rondom het kind Zeeuws-Vlaanderen.	De benaming van het Bestuurlijk Overleg en het project is gewijzigd in Zeeuws-Vlaanderen De Beste Plek om op te groeien. Eén van de opbrengsten uit de samenwerkingsagenda "Verbinding opvang-onderwijs-jeugdhulp"

		onder De Beste Plek is een beschrijving van de verdeling van de verantwoordelijkheden Jeugdwet-Passend Onderwijs en andere wetten. In maart 2023 is een symposium georganiseerd, gericht op de samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg. Ook werd samengewerkt aan de ontwikkeling van een inclusief beleid met een visie op meer inclusief onderwijs.
1.F. Het bestrijden van energiearmoede.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Inwoners met een laag inkomen en nader te bepalen organisaties worden geholpen met energiebesparing en verduurzaming. Hiertoe geven we uitvoering aan de SPUK-regeling in afstemming met programma duurzaamheid. In 2023 continueren we het verstrekken van de energietoeslag voor de vastgestelde doelgroep.	- In december 2023 hebben ca. 1.100 huishoudens de energietoeslag (2023-2024) ontvangen. Dit gebeurt automatisch of op aanvraag. - Daarnaast hebben in december 2023 ca. 138 huishoudens gebruik gemaakt van de regeling Energiebesparing. Zij ontvangen een vergoeding t.w.v. € 250 voor de aankoop van energiebesparende producten én kunnen zich aanmelden voor gratis tips, advies en hulp aan huis. Om extra bekendheid te geven aan de regeling, is een communicatiecampagne voorbereid.
1.G. Zo veel mogelijk inwoners participeren via (beschut) werk of via dagbesteding.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Het transformatieplan Dethon wordt uitgewerkt en de algemene voorziening dagbesteding geëvalueerd.	Dethon heeft een presentatie verzorgd in de commissie van december. De wettelijke taakstelling beschut werk is gerealiseerd.
Wat willen we bereiken:		
2. Integrale toegang en dienstverlening		
2.A. De gemeente streeft naar een hulp- en ondersteuningsaanbod dat past bij wat de inwoners nodig hebben. De basisdienstverlening is op orde. Aanvragen worden afgewerkt binnen de wettelijke termijn De hulpvraag van de inwoner wordt integraal benaderd, vanuit ieders rol, verantwoordelijkheid en bevoegdheid, maar ook vanuit ieders expertise en mogelijkheden. Het aanbod is laagdrempelig, beschikbaar en betaalbaar.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	In 2023 onderzoeken we of we de dienstverlening aan gezinnen met complexe problematiek anders kunnen organiseren. We gaan de effectiviteit van de geleverde zorg en ondersteuning continu monitoren, met name het aantal doorverwijzingen, de correctheid van de doorverwijzing en de stapeling van zorg hebben daarbij onze aandacht. Zo nodig treffen we maatregelen. Wachtlijsten worden op korte termijn afgebouwd en mogen niet meer terugkeren. Als gevolg van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, is een betere afstemming nodig tussen de vraag naar zorg met het beschikbare aanbod. We continueren daartoe de samenwerking met de partners in het programma Vitaal WZV, de Toekomstige Zorg	In 2023 zijn we gestart met procesregie. De procesregisseur houdt het overzicht (de regie) en schakelt met de betrokken zorgverleners. Op deze manier voorkomen we stapeling van zorg, maar zorgen we er vooral voor, dat de inwoner de zorg krijgt die nodig is. Daarnaast kunnen we tijdig op- en afschalen van de zorg. Deze manier van werken wordt in- en extern als zeer efficiënt ervaren. In de optimalisering gaat veel aandacht naar de afbouw van wachtlijsten.

	Zeeuws-Vlaanderen en de Zeeuwse Zorgcoalitie.	
Wat willen we bereiken:		
3. Clusteren van wonen, zorg en voorzieningen		
3.A. Om de zorgkloof te overbruggen willen we wonen, zorg en voorzieningen ook fysiek dichter bij elkaar brengen. Dit moet leiden tot minder reisbewegingen van (schaarse) professionals en (minder mobiele) ouderen. En tot meer (sociale) ontmoetingen en sterkere informele netwerken.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Vanuit het programma Vitaal WZV zetten we in op integrale gebiedsontwikkelingen in onder andere Oostburg en IJzendijke. We benutten onze ruimtelijke instrumenten om wonen, zorg en voorzieningen dichter bij elkaar te brengen en beter te laten samenwerken, zodat deze elkaar kunnen versterken.	De integrale gebiedsontwikkeling voor Oostburg en IJzendijke is 2023 voorbereid (zie ook programma 3 van dit jaarverslag, punt 2a). Het dichter bijeen brengen van wonen, zorg en voorzieningen staat hierin als doelstelling voorop. De woon-zorgvisie is in 2023 in concept opgeleverd. Besluitvorming is voorzien in het tweede kwartaal van 2024. De gemeente Sluis wil de zorgkloof dichten door de zorg efficiënter in te richten en wonen, zorg en voorzieningen dichter bij elkaar te brengen. Enerzijds om onnodige vervoersbewegingen van inwoners te voorkomen en anderzijds de eigen regie en zelfredzaamheid van inwoners te vergroten. In het visiedocument Krachtig Verbonden en het programma Toekomstige Zorg (West) Zeeuws-Vlaanderen is om die reden al eerder besloten tot een clustering van wonen, zorg en voorzieningen in de in vijf grootste kernen Oostburg, Breskens, Sluis, IJzendijke en Aardenburg. Concreet betekent dit dat zwaardere zorg in de twee kernen Oostburg en Breskens wordt onder gebracht. Naar type zorgvraag vloeit het aanbod van zorg en ondersteuning verder uit over de kernen. Per 1 januari 2026 moeten alle gemeenten een vastgestelde woonzorgvisie hebben. Deze valt onder de Wet versterking Regie Volkshuisvesting. Op dit moment werken we toe naar balans in de driehoek van wonen, zorg en welzijn De driehoek welzijn, zorg en wonen reikt verder dan de harde factoren, zoals voldoende voorzieningen en woningen. De gemeente Sluis werkt met de woonzorgvisie visie toe naar deze balans.
Wat willen we bereiken:		
4. Betere grip en sturing op uitgaven		
4.A. Beter inzicht in oorzaken van kostenstijgingen.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Inrichten van dashboards Jeugd, Wmo en Werk&Inkomen en maandelijkse monitoring.	De dashboards zijn volledig operationeel en als zodanig aan de raad gedemonstreerd tijdens de informatiecarroussel eind 2023.

Wat heeft het gekost

Omschrijving (in duizenden euro's)	Begroting 2023			Realisatie 2023			Realisatie 2023 t.o.v. begroting 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
08-4 Overige baten en lasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
43-4 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	486	1.917	1.431	528	1.469	941	-43	448	491
51-4 Sportbeleid en activering	140	201	61	157	279	122	-16	-78	-61
53-4 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	25	260	235	18	287	269	7	-27	-34
56-4 Media	23	822	798	23	833	810	0	-12	-12
61-4 Samenkracht en burgerparticipatie	1.196	2.344	1.148	1.773	2.713	940	-577	-369	208
62-4 Wijkteams	23	471	448	21	469	448	2	2	-0
63-4 Inkomensregelingen	6.451	8.720	2.270	5.944	8.546	2.602	507	174	-332
64-4 Begeleide participatie	30	7.148	7.118	19	8.830	8.811	11	-1.682	-1.693
65-4 Arbeidsparticipatie	391	1.099	708	343	797	453	48	302	254
66-4 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	8	1.299	1.291	16	1.249	1.233	-8	50	58
671-4 Maatwerkdienstverlening 18+	-	1.293	1.293	-	350	350	-	943	943
672-4 Maatwerkdienstverlening 18-	38	7.958	7.920	26	8.630	8.604	12	-672	-684
681-4 Geëscaleerde zorg 18+	266	182	-83	218	122	-96	47	60	13
682-4 Geëscaleerde zorg 18-	-	453	453	-	-	-	-	453	453
71-4 Volksgezondheid	197	1.332	1.135	246	1.227	981	-49	105	154
Totaal programma 4	**9.273**	**35.500**	**26.227**	**9.333**	**35.801**	**26.469**	**-60**	**-302**	**-242**
Mutaties reserves	361	322	-39	275	242	-33	86	80	-6
Resultaat na bestemming	**9.634**	**35.822**	**26.188**	**9.608**	**36.043**	**26.436**	**26**	**-222**	**-248**

Onttrekking aan reserves = Baten, Toevoeging aan reserves = Lasten

Beleidskader

- Nota Mantelzorgondersteuning en- waardering 2020-2024
- Visiedocument Krachtig verbonden (2021-2025)
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Beleidsplan Sociaal Domein gemeente Sluis 2020-2024
- Verordening Participatiewet en Minimabeleid (2023)
- Beleidsplan Kindvoorzieningen gemeente Sluis 2021-2024
- Verordening Jeugdhulp gemeente Sluis 2021
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2018 inclusief wijzigingen
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Sluis 2022
- Algemene subsidieverordening 2015, inclusief wijzigingen
- Regionale Nota Gezondheidsbeleid 2022-2025 Uitwerking gemeente Sluis
- Regiovisie Beschermd Wonen Maatschappelijke opvang Zeeland 2022-2025
- Sportnota gemeente Sluis 2021-2025
- Beleidsplan Integrale schuldhulpverlening Gemeente Sluis 2021-2025
- Visie op Musea gemeente Sluis 2021
- Regiovisie Jeugdhulp Zeeland 2023-2028

Programma 5: Bestuur en veiligheid

Inleiding de opgave

De gemeente is voor velen de eerste overheid. We zijn letterlijk dichtbij, als het bijvoorbeeld de fysieke leefomgeving betreft of tastbare producten zoals een paspoort. Daarnaast nemen we veel besluiten die inwoners en ondernemers aangaan. In de uitvoering van al onze dienstverlenende taken willen wij klantgericht en betrouwbaar zijn.

Wij staan voor een veilige leefomgeving. Als gemeente vervullen we de regierol om, samen met onze veiligheidspartners en de burgers, te komen tot integraal beleid (en uitvoering daarvan) om dit doel te realiseren. We zoeken actief samenwerking op met partners die ons kunnen helpen bij het bereiken van onze ambities.

Speerpunten

1. *Een veilige omgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers.*
2. *Een weerbare en integere overheid (bestuurlijk en ambtelijk).*
3. *Goede bereikbaarheid van de gemeente, zowel fysiek als digitaal.*
4. *De klantvraag staat voorop bij de verdere ontwikkeling van ons dienstverleningsconcept.*
5. *Informeren en betrekken van inwoners, ondernemers en bezoekers een sterke (bestuurlijke) samenwerking in de regio.*
6. *Burgerparticipatie*

Wat willen we bereiken:

Veiligheid:

1. Een veilige omgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

2. Een weerbare en integere overheid (bestuurlijk en ambtelijk).

1.A. Een veilige leefomgeving, waarbij we nauw samenwerken met onze burgers en veiligheidspartners (politie, justitie, brandweer, zorgpartners en andere hulpverleningsdiensten).
1.B. Een weerbare en integere overheid.

	Wat gaan we daarvoor doen:	Wat hebben we gedaan:
	We geven uitvoering aan het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026. Speerpunten hierin zijn: a. Criminaliteit b. Zorg en Veiligheid c. Veiligere leefomgeving/fysieke veiligheid. Er wordt jaarlijks een uitvoeringsprogramma opgesteld. In 2023 zal het accent liggen op Meldingsbereidheid, Integrale aanpak en Realisatie bommenkaart ontplofbare oorlogsresten. In dit uitvoeringsprogramma wordt verbinding gezocht met het uitvoeringsprogramma voor handhaving (Hup). We geven uitvoering aan de Zeeuwse norm weerbare overheid. Hierin komen thema's aan bod zoals bestuurlijke en ambtelijke integriteit, veilige publieke taak, bewustwording en herkenning van ondermijning. We koppelen hierover in 2023 terug via de jaarrapportage die in OZO-verband wordt gemaakt. Ook	In 2023 vonden er vier integrale controles plaats. Daarbij is er samen met veiligheidspartners gecontroleerd op criminaliteit en ondermijning op bedrijventerreinen en arbeidsuitbuiting in onder andere horecagelegenheden. De verbinding met het uitvoeringsprogramma voor handhaving (Hup) is gerealiseerd (samen optrekken). Op het gebied van Jeugd en veiligheid is er een doorstart gemaakt met intensief overleg door de partners. Ook het daarbij behorende samenwerkingsconvenant met o.a. politie, onderwijs en preventieorganisaties is in afrondende fase. Op het gebied van zorg en veiligheid is er een gemeentelijke procesregisseur aangesteld. Met betrekking tot de veiligheid in de leefomgeving hebben we ons met name gericht op preventieactiviteiten. Voorbeelden zijn de komst van de ondermijningsboot in de

	organiseren we een informatieve bijeenkomst voor de gemeenteraad.	jachthaven van Breskens en de veiligheidsdag in Oostburg. Het opstellen van een bommenkaart niet gerealiseerd. Dit komt omdat prioriteit is gegeven aan de crisisnoodopvang, de opvang van Oekraïense vluchtelingen en de integrale controles. Met betrekking tot de Zeeuwse norm weerbare overheid is Sluis bestuurlijk trekker van het thema Digitale veiligheid. Op dit thema is er een bijeenkomst voor ondernemers georganiseerd. Daarnaast zijn we ambtelijk trekker van het thema Bewustwording bij bestuur en medewerkers. Ook het security awareness programma is te linken aan de Zeeuwse norm weerbare overheid. Tijdens de raadsbijeenkomst op 3 oktober 2023 bent u bijgepraat over de stand van zaken in de uitvoering van het veiligheidsbeleid over 2023.
Wat willen we bereiken: ***Dienstverlening:*** ***3. Goede bereikbaarheid van de gemeente, zowel fysiek als digitaal.*** ***4. De klantvraag staat voorop bij de verdere ontwikkeling van ons dienstverleningsconcept.*** 2.A. Goede bereikbaarheid, zowel fysiek als digitaal, in alle dienstverlenende processen. 2.B. De klantvraag staat voorop bij de verdere ontwikkeling van ons dienstverleningsconcept.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We gaan door met de verdere bundeling van onze klant-kanalen. Daarmee kunnen we vragen van onze inwoners en bedrijven integraal behandelen, ongeacht de manier waarop deze binnenkomen (mail, WhatsApp, fysiek, telefonisch). Stappen die daarbij horen zijn onder andere het uitbreiden van de telefooncentrale met extra functionaliteiten en de aanschaf van een klantcontactsysteem (CRM). Het aantal producten dat 24/7 via de site kan worden aangevraagd, wordt daarnaast uitgebreid. Als de voornoemde acties gerealiseerd en in werking zijn (eind 2023), bereiden we een meting naar het gebruik en de tevredenheid voor. Deze meting zal in 2024 plaatsvinden. De uitkomsten gebruiken we bij de verdere ontwikkeling van onze dienstverlening.	In 2023 hebben we onze basis verder op orde gebracht. Zo is er aan onze balies in het KCC nieuwe apparatuur aangeschaft voor het controleren van documenten op echtheid. Daarnaast hebben we nieuwe pinapparatuur en een nieuwe zuil voor het begeleiden van bezoekers aangeschaft en geïnstalleerd. De applicatie voor het registreren van terugbelnotities hebben we in 2023 in gebruik genomen en wordt momenteel verder geoptimaliseerd. De (technische) voorbereidingen voor de 5 nieuwe e-diensten zijn in 2023 afgerond. De 5 e-diensten (met track and trace functie) zullen in Q1 worden gelanceerd op onze website. Per 1 november 2023 introduceerden we digitaal verlengen van een rijbewijs aan voor onze inwoners. Q1 van 2024 houden we een onderzoek naar de kwaliteit van onze telefonische dienstverlening. De voorbereidingen hiervoor zijn in 2023 afgerond. Oriëntatie voor de aanschaf van een zaaksysteem (inclusief klantcontact-registratie en kennisbank) zijn in 2023 voortgezet. We streven ernaar om in 2024 over te gaan tot aanbesteding.

Wat willen we bereiken:		
Communicatie		
3.A. Informeren en betrekken van de inwoners, ondernemers en bezoekers		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	In 2023 doen we een evaluatie van ons strategisch communicatieframe. We beoordelen daarin het gebruik en de waardering van de gemeentelijke communicatiemiddelen. Ook kijken we welke andere wensen en behoeftes er wellicht zijn.	We analyseerden onze huidige interne en externe communicatiekanalen en het strategisch communicatieframe. Daarnaast ging een student communicatie in gesprek met een aantal lezers van het Zeeuwsch Vlaams Advertentieblad. Deze gesprekken gingen over de waardering van de lezers van onze gemeentelijke pagina. De resultaten van alle drie de analyses vormen de basis voor onze nieuwe strategische communicatievisie. De eerste stappen hebben we hiervoor al gezet. In de communicatievisie verwerken we onze communicatie- en klantprincipes in lijn met een nieuw dienstverleningsconcept en het strategisch informatiebeleid. Ook nemen we hier de ontwikkelingen in ons vakgebied, technische ontwikkelingen in de organisatie en veranderende wetgeving in mee. In 2024 ligt de focus op de doorontwikkeling van de digitale communicatiemiddelen, waaronder de gemeentelijke website, intranet, social media en participatieplatform Samen Sluis.

Wat willen we bereiken:		
5. Informeren en betrekken van inwoners, ondernemers en bezoekers een sterke (bestuurlijke) samenwerking in de regio.		
5.A. Het realiseren van de doelen op onze strategische agenda ten aanzien van wonen, voorzieningen en mobiliteit, economie en arbeidsmarkt, en energie, klimaat en duurzaamheid.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	Wij zoeken actief samenwerking op met partners die ons kunnen helpen in het bereiken van onze ambities. Naast andere overheden zijn dit het bedrijfsleven, werkgevers- en werknemersorganisaties, professionele instellingen en maatschappelijke organisaties. We streven daarbij naar krachtenbundeling op het vlak van kennis en kunde, efficiëntie, effectiviteit, kwaliteit en financiën. We continueren hiertoe onze deelname in o.a. het programma Vitaal WZV, de Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen, Onbegrensd Zeeuws-Vlaanderen, Toekomstige Zorg Zeeuws-Vlaanderen, de OZO, de Social Board Zeeland, Euregio Scheldemond, het GOS, de stedenband Amsterdam-Heerlen-Eemsdelta en de P10. We participeren actief in de Regio Deal die in 2023 voor en met Zeeland wordt gesloten. De middelen voor cofinanciering kan worden gevonden in de voorliggende begroting. Via betrokkenheid in VNG-commissies en klankbordgroepen blijven we dicht bij landelijke ontwikkelingen die voor onze ambities van belang zijn.	We kijken terug op een constructieve samenwerking met onze netwerkpartners. Dit zowel op regionaal, Zeeuws, landelijk als grensoverschrijdend niveau. Naast operationele samenwerking (bijvoorbeeld openbare orde en veiligheid en beheer openbare ruimte) is de Zeeuwse aanpak van gezamenlijke vraagstukken vervolgd. Voorbeelden hiervan zijn mobiliteit, Sociaal Domein, wonen en economische versnelling. Er heeft enkele malen overleg plaatsgevonden met de GOS-gemeenten (Knokke-Heist, Damme, Maldegem, Sint Laureins). In 2023 heeft een belangrijke focus gelegen bij de Regiovisie en het adviesrapport Elke regio telt. Dit rapport is opgesteld door de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving en de Raad voor het Openbaar Bestuur. Zij roepen het kabinet op om het regionaal beleid te wijzigen. Het huidige beleid versterkt vooral regio's die al sterk zijn. De raden constateerden een toename van onwenselijke verschillen tussen Nederlandse regio's, bijvoorbeeld rond onderwijs, voorzieningen voor zorg, infrastructuur en werkgelegenheid.

		Via onze netwerken hebben wij actief deelgenomen aan de lobby tot opvolging van dit rapport. Dit onder andere via het OZO (ontvangst minister Bruins Slot), de P10 (deelname rondetafelgesprek met Kamerleden), de stedenband Amsterdam-Eemsdelta-Heerlen-Sluis en (Brede welvaart conferentie) en actieve lijnen met de Zeeuwse lobbyist in Den Haag. Tijdens de regionale raadsbijeenkomst op 16 november 2023 bent u hierover bijgepraat.
Wat willen we bereiken:		
6. Burgerparticipatie		
6.A. Belangenorganisaties, inwoners en andere betrokkenen hebben in ruime mate inspraak in onze beleidsvoornemens. De band met dorps- en stadsraden wordt aangehaald, zij zijn een belangrijke gesprekspartner.		
	Wat gaan we daarvoor doen:	**Wat hebben we gedaan:**
	We betrekken belanghebbenden bij het formuleren van belangrijke beleidsvoornemens door de inzet van diverse vormen van burgerparticipatie. Daaraan willen we ook proactief invulling geven. Zo heeft ons college inmiddels besloten om te gaan werken met kernwethouders die regelmatig de diverse kernen in Sluis bezoeken. Ook heeft ons college besloten om een community-platform in te richten waarvan de kernen, afzonderlijk en met elkaar, gebruik kunnen maken om de gemeenschappen in de kernen te versterken. Want goede participatie vraagt om een sterke gemeenschap. Door de raad is in zijn vergadering van september 2022 besloten om het inzetten van een burgerberaad verder uit te werken in het kader van de op te stellen duurzaamheidsagenda. In de tweede helft van 2023 zullen we alle opgedane ervaringen evalueren en benutten voor de verdere versterking van burgerparticipatie.	Het communityplatform is in oktober 2023 in gebruik genomen. Het platform groeit en zal derde kwartaal 2024 officieel worden gelanceerd door de betrokken buurtverbinders (vrijwilligers én professionals). In de optimalisatie van de uitvoering van het Sociaal Domein is aandacht voor de kernen. De evaluatie van de kernwethouders is verschoven naar 1e kwartaal 2025. Door de wisselingen hebben we onvoldoende beeld. Het in 2023 gehouden burgerberaad duurzaamheid heeft ons veel gebracht. Een burgerberaad is burgerparticipatie op het hoogste niveau. Het communityplatform ‘Samen Sluis’ speelt hierin een grote rol. We stimuleren de inwoners actief deel te nemen aan de samenleving in hun kern.

Wat heeft het gekost

Omschrijving (in duizenden euro's)	**Begroting 2023**			**Realisatie 2023**			**Realisatie 2023 t.o.v. begroting 2023**		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
01-5 Bestuur	-	1.037	1.037	79	1.253	1.174	-79	-216	-137
02-5 Burgerzaken	479	1.458	979	524	1.443	919	-46	14	60
04-5 Overhead	-	214	214	-	250	250	-	-36	-36
11-5 Crisisbeheersing en brandweer	7	3.694	3.687	49	3.697	3.648	-42	-3	39
12-5 Openbare orde en veiligheid	1	265	264	-	388	388	1	-123	-124
61-5 Samenkracht en burgerparticipatie	4.274	2.666	-1.608	5.702	1.906	-3.797	-1.429	760	2.189
Totaal programma 2	**4.760**	**9.332**	**4.573**	**6.354**	**8.936**	**2.581**	**-1.594**	**397**	**1.991**
Mutaties reserves	40	270	230	38	270	232	2	-	-2
Resultaat na bestemming	**4.800**	**9.602**	**4.803**	**6.392**	**9.206**	**2.813**	**-1.592**	**397**	**1.989**

Onttrekking aan reserves = Baten, Toevoeging aan reserves = Lasten

Beleidskader

- Beleidsregels briefadres
- Beleidsregels bestuurlijke boete
- Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026 incl. bijbehorende uitvoeringsprogramma's
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zeeland (2021)
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Strategisch communicatie frame
- Controleprotocol 2022 en normenkader 2022
- Buiten de lijnen, integrale persoonsgerichte aanpak voor mensen in een sociaal-maatschappelijk kwetsbare positie.

6: Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien

Inleiding
De gemeentelijke uitgaven worden gedekt uit verschillende inkomstenbronnen. Deze zijn te splitsen in specifieke en algemene inkomstenbronnen. De specifieke zijn direct te relateren aan de uitgaven van de programma's en zijn dan ook hierbinnen verantwoord. De inkomstenbronnen en uitgaven die niet direct te relateren zijn aan de programma's (algemene uitkering, lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is, deelnemingen enzovoorts) zijn in dit hoofdstuk opgenomen.
Een onderdeel van het programmaplan bestaat uit een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de kosten van de overhead, het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting en het bedrag voor onvoorzien.
Voor het overzicht van de kosten van de overhead verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Wat heeft het gekost

Omschrijving (in duizenden euro's)	**Begroting 2023**			**Realisatie 2023**			**Realisatie 2023 t.o.v. begroting 2023**		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
04-6 Overhead	34	11.667	11.633	133	10.737	10.604	-99	930	1.029
05-6 Treasury	3.455	-63	-3.518	3.554	320	-3.235	-99	-382	-283
061-6 OZB woningen	5.215	-	-5.215	5.234	-	-5.234	-19	-	19
062-6 OZB niet-woningen	2.445	-	-2.445	2.482	-	-2.482	-37	-	37
064-6 Belastingen overige	593	816	223	712	900	188	-119	-84	35
07-6 Algemene uitkering en overige uitkering gemeentefonds	48.530	-	-48.530	50.580	-	-50.580	-2.050	-	2.050
08-6 Overige baten en lasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
08+-6 Onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-
09-6 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	13	13	-	61	61	-	-48	-48
34-6 Economische promotie	12.637	-	-12.637	12.825	-	-12.825	-188	-	188
Totaal Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb	**72.909**	**12.433**	**-60.476**	**75.520**	**12.017**	**-63.503**	**-2.611**	**416**	**3.026**
Mutaties reserves	4.977	4.821	-156	4.683	4.822	138	294	-1	-294
Resultaat na bestemming	**77.886**	**17.254**	**-60.633**	**80.203**	**16.839**	**-63.365**	**-2.317**	**415**	**2.732**

Onttrekking aan reserves = Baten, Toevoeging aan reserves = Lasten

Beleidskader

- Treasurystatuut 2021 Gemeente Sluis 2021
- Financiële verordening 2023
- Controleverordening 2023
- Nota Reservebeleid 2017-2020
- Belastingverordeningen

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Toerekening overhead aan de heffingen
Voor de toerekening van het begrip overhead is aansluiting gezocht bij de definitie in het kader van Vensters voor Bedrijfsvoering. Overhead zijn alle kosten die indirect samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Bij het percentage van de toerekening van overhead is het opslagpercentage uit de begroting 2023, namelijk 66%, gehanteerd.

Regionale samenwerking
Sinds 2013 is de heffing en invordering van onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing, hondenbelasting, (water)toeristenbelasting, forensenbelasting, precariobelasting en reclamebelasting overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Sabewa Zeeland.

Lokale heffingen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de inkomsten uit de lokale heffingen.

bedragen x € 1.000	**Rekening 2022**	**Primaire Begroting 2023**	**Begrotings-wijziging**	**Totaal begroot 2023**	**Rekening 2023**	**Afwijking begroting-rekening 2023**
Onroerendezaakbelastingen	7.438	7.344	316	7.660	7.715	55
Afvalstoffenheffing*	3.690	3.811	76	3.887	3.910	23
Rioolheffing*	5.165	5.003	299	5.302	5.415	113
Hondenbelasting	157	167		167	172	5
Precariobelasting	211	263		263	389	126
Toeristenbelasting	5.698	6.443	1.057	7.500	8.004	504
Reclamebelasting	146	154	-7	147	150	3
Marktgeld	24	23		23	22	-1
Lijkbezorgingsrechten	334	412	-120	292	334	42
Forensenbelasting	4.784	5.366	-229	5.137	4.821	-316
Baatbelasting	4	11		11	0	-11
Parkeerbelastingen	2.062	2.680	-3	2.678	3.285	607
Naheffingsaanslagen parkeerbelasting	381	300		300	598	298
Leges Burgerzaken	518	215	250	465	502	37
Leges bouwvergunningen	1.167	743		743	730	-13
Leges overige	299	193	290	483	898	415
Totaal	**32.078**	**33.128**	**1.930**	**35.058**	**36.945**	**1.888**

* inkomsten na vorming voorziening dubieuze debiteuren

Toelichting op de verschillen (> € 50.000)

Onroerendezaakbelastingen
De onroerendezaakbelastingen hebben per saldo € 55.000 meer opgebracht dan begroot. Dat heeft deels te maken met het feit dat er achteraf (na vaststelling verordening) bij Sabewa begin 2023 een correctie naar boven op de vastgestelde WOZ-waarden heeft plaatsgevonden. Dit is gebeurd in opdracht van de Waarderingskamer die aangaf dat Sabewa te voorzichtig had getaxeerd. WOZ-stijgingen worden normaal gesproken (deels) gecompenseerd door het tarief te verlagen. De gemeente Sluis heeft besloten dit niet te doen en om voor 2024 te bezien óf en zo ja in welke mate compensatie aan de burgers plaats zal vinden. De verwachte meeropbrengst eigenaren woningen door de WOZ-waarde stijging werd begroot op ongeveer € 200.000.
Anderzijds blijkt er voor niet-woningen in 2023 in totaal een bedrag van € 121.000 teveel te zijn verantwoord in 2022 en eerder. Per saldo heeft dit alles geleid tot € 55.000 meer opbrengst.

Rioolheffing
De baten rioolheffing bedragen € 113.000 meer dan begroot. Dit wordt voor ongeveer € 43.000 veroorzaakt door een lagere storting in de Voorziening dubieuze debiteuren dan begroot. Tevens zien we een hogere opbrengst in de rioolheffing gezinnen.

Precario
De precario heeft per saldo € 126.000 meer opgebracht dan begroot. De totale baten bestaan voor € 39.000 uit precario welke door de gemeente wordt geïnd. Dat bedrag ligt lager dan voorgaande jaren. De overige € 350.000 komt van Sabewa. Sabewa heeft in het vierde kwartaal 2023 zowel de precario over 2022 als over 2023 heeft opgelegd. De opgelegde precario 2023 (€ 259.071) ligt in lijn met de begroting 2023 (€ 263.000). Echter, de opgelegde precario 2022 bedroeg € 253.718 en was slechts voor € 161.766 verantwoord in 2022. Dit verklaart het extra resultaat in 2023 van bijna € 92.000.

Toeristenbelasting
De toeristenbelasting kwam ruim € 500.000 hoger uit dan begroot. Uit cijfers van Kenniscentrum Kusttoerisme (en gepubliceerd in de PZC van 28 februari 2024) blijkt dat in 2023 ruim 3 miljoen bezoekers naar Zeeland zijn gekomen die gezamenlijk goed waren voor 13,5 miljoen overnachtingen, 700.000 overnachtingen meer dan in 2022. De groei is vooral te danken aan het zonnige voorseizoen van 2023 ondanks het relatief natte hoogseizoen. De toeristische overnachtingen komen vooral van buitenlandse toeristen (56%). De verwachting is dat de groei de komende jaren blijft. Ondanks de, middels begrotingswijziging bijgestelde prognose, zijn de werkelijke opbrengsten wederom hoger uitgevallen dan begroot.

Forensenbelasting
De forensenbelasting heeft € 316.000 minder opgebracht dan begroot. De opgelegde aanslagen forensenbelasting 2023 en nog op te leggen aanslagen 2023 liggen gezamenlijk ruim € 100.000 boven de begroting 2023. Echter, ook de forensenbelasting 2022 is opgelegd in 2023 waarbij deze voor ruim € 400.000 te hoog bleek te zijn verantwoord in 2022.

Parkeerbelastingen
De opbrengsten parkeerbelastingen zijn € 607.000 hoger dan begroot. Net als 2022 is het jaar 2023 een goed jaar geweest en werd onze gemeente veelvuldig bezocht. In combinatie met het goede weer (met name het voorseizoen) heeft dit wederom tot een hogere opbrengst geleid.

Naheffingsaanslagen parkeerbelastingen

De baten uit naheffingsaanslagen parkeerbelastingen zijn bijna het dubbele van hetgeen begroot is (realisatie € 598.000 versus € 300.000 begroot). Het begrote bedrag was nog gebaseerd op de coronajaren die we achter de rug hebben. In 2022 hadden we nog deels last van de nasleep corona. In 2023 echter niet meer. Dat verklaart het gerealiseerde bedrag aan naheffingen.

Leges overige
De baten leges overig liggen € 415.000 hoger dan de begroting en worden vrijwel volledig veroorzaakt door de opbrengsten leges wegen, straten en pleinen. De oorzaak hiervan is de aanleg van glasvezel door Delta en KPN. Uiteraard staan hier ook lasten tegenover voor bijvoorbeeld toezichthouden door de gemeente.

Kostendekkingspercentages Financiën

Afvalstoffenheffing

Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing (bedragen in €)	Uitgaven incl BTW	Inkomsten incl BTW
Huishoudelijk afval	3.143.000	269.000
Milieustraat Oostburg	516.000	
Afvalstoffenheffing (heffing/invordering)	133.000	
Totaal uitgaven en inkomsten	**3.792.000**	**269.000**
Netto lasten door te berekenen in de afvalstoffenheffing	**3.523.000**	
Opbrengst afvalstoffenheffing		**3.910.000**
Toevoegen aan de voorziening afvalstoffenheffing	**387.000**	
Dekkingspercentage afvalstoffenheffing		**111%**

Rioolheffing

Kostenonderbouwing rioolheffing (bedragen in €)	Uitgaven incl BTW	Inkomsten incl BTW
Bermsloten/beschoeiingen	273.000	51.000
Straatreiniging	373.000	
Vrijvervalriolering	2.978.000	54.000
Drukriolering	965.000	
Oppervlaktewater	84.000	
Rioolheffing (heffing/invordering)	157.000	
Totaal uitgaven en inkomsten	**4.830.000**	**105.000**
Netto lasten door te berekenen in de rioolheffing	**4.725.000**	
Rioolheffing		**5.415.000**
Toevoegen aan de voorziening rioolheffing	**690.000**	
Dekkingspercentage rioolheffing		**115%**

Lijkbezorgingsrechten

Kostenonderbouwing lijkbezorgingsrechten (bedragen in €)	Uitgaven incl BTW	Inkomsten incl BTW
Lijkbezorging algemeen	24.000	0
Beheer begraafplaatsen	355.000	0
Begrafenissen	212.000	2.000
Totaal uitgaven en inkomsten	**591.000**	**2.000**
Door te berekenen netto uitgaven	**589.000**	
Opbrengst lijkbezorgingsrechten		**334.000**
Dekkingspercentage lijkbezorgingsrechten		**57%**

Kwijtschelding en belastingdruk

Kwijtschelding
Bij raadsbesluit van 22 december 2022 is de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2023 vastgesteld. De uitvoering van deze regeling ligt bij Sabewa Zeeland. In 2023 is voor een totaal bedrag van € 180.000 kwijtschelding verleend, waarvan € 170.120 betrekking heeft op 2023.

Belastingdruk

Lokale lastendruk
Voor de lokale lastendruk wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Coelo-Atlas lokale lasten
Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) van de Rijksuniversiteit Groningen brengt jaarlijks de Atlas van de lokale lasten uit. Dit is een jaarlijks overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen. Voor alle gemeenten brengen zij voor de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing uitgebreid in kaart: de heffingssystematiek, tarieven en kwijtschelding. Ook is onderzocht welke gemeenten de hoogste en laagste woonlasten hebben.

In de Atlas lokale lasten 2023 stond Sluis op de 103e (2022: 93e) plaats (van de 342) van gemeenten in Nederland met € 885 (2022:€ 849) woonlasten voor meerpersoonshuishoudens eigenaren. In de gemeente Aalten waren de woonlasten met € 652 het laagst. De woonlasten in de duurste gemeente Bloemendaal (evenals 2022) bedroegen € 1.874 (2022: € 1.736). De gemiddelde woonlasten in Nederland lagen op € 944 (2022: € 904).

De gemiddelde woonlasten voor meerpersoonshuishoudens huurders waren in 2023 € 436 (2022 € 424). De woonlasten hiervoor waren het laagst in Nijmegen met € 35 (2022: € 39) en het hoogst in West Betuwe met € 750 (2022: Wassenaar met € 706). In Sluis was de hoogte van deze lasten € 596 (2022: € 569) en daarmee kwam Sluis op de 317e (2022: 310e) plaats te staan.

Het verschil in de lasten voor eigenaren en huurders wordt verklaard door de OZB belasting.

Paragraaf Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van de gemeente is het vermogen om incidentele financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee de gemeentelijke structurele taken te kunnen voortzetten. We bepalen het weerstandsvermogen door de relatie te leggen tussen de weerstandscapaciteit (de middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de risico's die we als gemeente lopen en waarvoor op onze balans geen voorzieningen zijn getroffen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de gemeentelijke begroting is. De conclusie betreffende het weerstandsvermogen van de gemeente Sluis is dat er voldoende vermogen is om de risico's af te dekken.

Risicomanagement

Onze gemeente heeft te maken met onder andere toenemende complexiteit en nieuwe taken zoals nieuwe wetgeving vanuit het Rijk maar ook de (grote) projecten die de gemeente wenst uit te voeren. Dit vraagt iets van bestuur en organisatie. Om deze reden is het belangrijk dat de gemeente beter leert omgaan met de onzekerheden die op ons pad komen en dat daarin bewuste keuzes gemaakt worden.

Voor een effectieve verankering van risicomanagement in de organisatie is goede communicatie van belang. Een inhoudelijke communicatie over de risico’s vindt plaats als onderdeel van de P&C-cyclus. Door deze koppeling worden de risico’s periodiek onder de aandacht gebracht.

Vanaf de begroting 2024 hebben wij voor de potentiële financiële risico’s een heatmap opgesteld. Hierin is duidelijk af te lezen welke risico’s er in een bepaalde klassen zitten.
Om de belangrijkste wijzigingen tussen de begroting 2023 en jaarstukken 2023 weer te geven is voor de begroting 2023 alsnog een heatmap gemaakt.

Risico’s

Vanaf de begroting 2024 hebben wij voor de potentiële financiële risico’s een heatmap opgesteld. Hierin is duidelijk af te lezen welke risico’s er in een bepaalde klassen zitten.
Om de belangrijkste wijzigingen tussen de begroting 2023 en jaarstukken 2023 weer te geven is voor de begroting 2023 alsnog een heatmap gemaakt.

Heatmap impact financieel begroting 2023

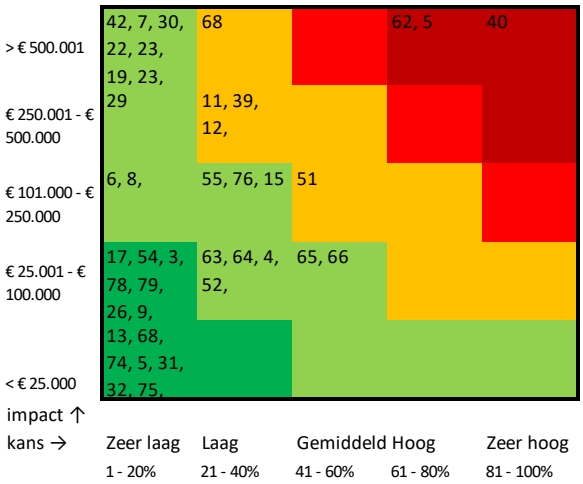

Heatmap impact financieel jaarstukken 2023

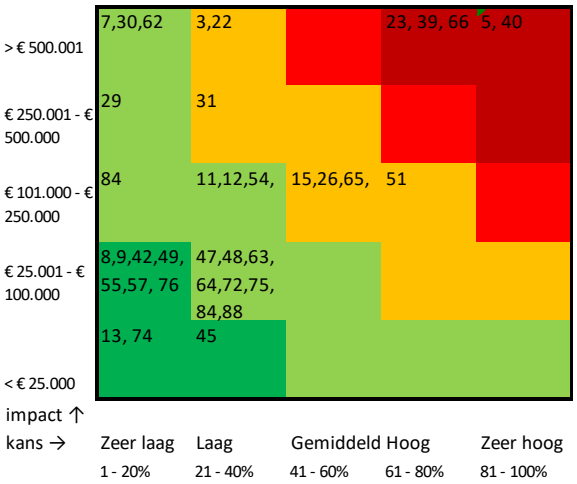

Belangrijkste wijzigingen in de risico's.

(62) Investeringsfonds Cadzand:
Het risico is dat het investeringsfonds Cadzand niet genoeg middelen heeft om de openbare ruimte in te richten waardoor de gemeente een bijdrage moet leveren. Door de enorme prijsstijgingen van de laatste jaren was het risico verhoogd. Als beheersmaatregel is wordt de vereveningsbijdrage nu jaarlijks geïndexeerd. Hierdoor is het risico verlaagd.

(5) Krapte arbeidsmarkt:
Als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt is het mogelijk dat vacatures niet vervuld of niet direct vervuld kunnen worden. Er zijn diverse risico's over personeel samengevoegd waardoor het risico in een hogere klasse terechtkomt. Vanaf heden betrekken we nieuwe kanalen bij het werven van personeel. Daarnaast zijn er inspanningen op ontwikkeling, vitaliseren en andere secundaire arbeidsvoorwaarden een tool om mensen te binden

(23) Ransomware aanval en datalek:
Beide risico's zijn in oktober middels een Cyberrisico analyse en een zeer uitgebreide benchmark gekwantificeerd en gekwalificeerd. Voor de gemeente Sluis is zijn de kostencomponenten als gevolg van een datalek vastgesteld op 3,2 miljoen en de kosten als gevolg van een Ransomware aanval op 1,2 miljoen. Het risico is aanzienlijk verhoogd.

(39) Gemeenschappelijke regelingen:
Door verschillende oorzaken kunnen begrotingstekorten in gemeenschappelijke regelingen ontstaan waardoor de gemeente financieel moet bijspringen, dit komt de laatste jaren steeds meer voor. Het risico is verhoogd van € 500.000 naar € 1.000.000.

(66) Project Cadzand-Bad
Onzekerheid met betrekking tot realisatie ontwikkelingen, met mogelijk gevolg dat investeringen (private ontwikkelingen) en de opwaardering van de badplaats Cadzand-Bad stil komt te liggen. Zowel de kans als het gevolg van het risico zijn verhoogd.

Risicoprofiel

In de begroting 2023 werd het maximale effect van de aanwezige risico's becijferd op ongeveer € 14.638.000. Dit resulteerde in een benodigde weerstandscapaciteit van € 10.979.000.

In het verslagjaar zijn de risico's door verschillende ontwikkelingen veranderd. Hierdoor is het totaal van de risico's gestegen met € 1.902.000. Het totaal van de risico's op 31 december 2023 is nu € 16.540.000

Wij vinden de weerstandscapaciteit van € 21.085.000 ruim voldoende voor de bestaande risico's.

Weerstandscapaciteit

Bedragen x € 1.000	Incidenteel
Eigen vermogen per 31 december 2023:	
- algemene reserve	12.727
- reserve grondexploitatie	1.884
- reserve Sociaal Domein	2.958
- reserve explosievenruiming	284
- reserve Dividend GBE Aqua	705
Onvoorzien	0
Onbenutte belastingcapaciteit	2.527
Totaal	**21.085**

Wij achten deze weerstandscapaciteit van € 21.085.000 (in 2022 € 20.746.000) voldoende gelet op de aanwezige risico's en het hiermee gekwantificeerde bedrag van € 16.540.000.

Financiële kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen voor. Deze geven inzicht in de financiële positie van gemeenten.

Bedragen x € 1.000	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
1A Netto schuldquote	34%	57%	15%
1B Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	34%	57%	15%
2 Solvabiliteitsratio	36%	28%	42%
3 Grondexploitatie	0%	1%	1%
4 Structurele exploitatieruimte	6%	2%	8%
5 Belastingcapaciteit	94%	89%	98%

Beschouwing kengetallen in relatie tot de financiële positie

De netto schuldquote (kengetal 1A en 1B) weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken. De netto schuldquote heeft een dalend verloop. Het gunstige effect op de netto schuldquote wordt enerzijds bepaald door een sterke stijging in kortlopende uitzettingen (nog op te leggen Sabewa) en anderzijds door een stijging in de totale baten.

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de gemeente

verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie. De gemeente Sluis heeft geen uitzettingen langer dan 1 jaar.
Een netto schuldquote van lager dan 100% wordt als weinig risicovol beschouwd.

De solvabiliteitsratio (kengetal 2) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe minder risicovol.
De solvabiliteitsratio is in 2023 gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar. Dit door een relatief hogere stijging van het eigen vermogen ten opzichte van de stijging van het balanstotaal.

Het kengetal grondexploitatie (kengetal 3) geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (exclusief onttrekkingen aan reserves). De boekwaarde van de grondexploitaties bedraagt 0,59% en is daarmee iets hoger dan begroot (0,53%). Een licht positief kengetal betekent dat er een kleine boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond. De gemeente Sluis loopt dus beperkt risico op zijn voorraden grond.

De structurele exploitatieruimte (kengetal 4) geeft het verschil tussen de structurele lasten en de structurele baten weer. De Gemeentewet schrijft voor dat de begroting structureel in evenwicht moet zijn. In de jaarrekening wordt achteraf gepresenteerd of dit ook daadwerkelijk het geval was. Hoe hoger het kengetal hoe beter.
De structurele exploitatieruimte is in 2023 verhoogd ten opzichte van 2022. Met 8% is deze als goed te beschouwen.

De belastingcapaciteit (kengetal 5) geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Sluis zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren. De belastingcapaciteit stijgt in 2023 ten opzichte van 2022.
Hoe hoger het percentage hoe meer financiële ruimte de gemeente heeft door belastingverhoging.
In het kengetal belastingcapaciteit zijn de forensen- en toeristenbelasting niet betrokken, omdat dit geen lasten zijn voor de eigen burgers. De impact van de tariefbepaling van deze heffingen voor onze financiële positie is evenwel van aanzienlijk belang.

De ontwikkeling van de kengetallen ten opzichte van de realisatie 2022 en de begroting 2023 laat overall een verbeterde financiële positie zien. Een belangrijke factor hierbij is de versterking van het eigen vermogen (reserves). Uiteraard moet hierbij de kanttekening worden gemaakt dat het een momentopname betreft. De raad kan op elk moment besluiten om reserves in te zetten. Hetzij om bepaalde doelstellingen te realiseren, hetzij om voorkomende risico’s op te vangen.

Paragraaf Kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen zijn als volgt ingedeeld:
- Wegen;
- Rioleringen;
- Bermsloten en beschoeiingen;
- Openbare verlichting;
- Groen;
- Civiele kunstwerken;
- Speelterreinen;
- Gebouwen.

Beleids- en beheerplannen

Voor het onderhoud zijn door de raad verschillende beleids- en beheerplannen vastgesteld. In onderstaande tabel zijn de beheerplannen weergegeven met vermelding van de programma's en de duur van het plan.

Kapitaalgoederen	Programma	Beleids-/beheerplan	Duur plan
Wegen	Ruimtelijk beheer	Beheerplan wegen	2023-2032
Rioleringen	Ruimtelijk beheer	VGRP	2020-2024
Bermen en beschoeiingen	Ruimtelijk beheer	VGRP	2020-2024
Openbare verlichting	Ruimtelijk beheer	Beleids- en beheerplan openbare verlichting	2023-2032
Groen	Ruimtelijk beheer	Beheerplan groen	2022-2031
Civiele kunstwerken	Ruimtelijk beheer	Beheerplan groen	2022-2031
Speelterreinen	Ruimtelijk beheer	Beheerplan speelterreinen	2022-2031
Gebouwen	Diverse	Beheerplan gebouwen	2013-2020

Wegen

In 2022 zijn de laatste weginspecties uitgevoerd. Op basis van deze resultaten kreeg het nieuwe Beheerplan Wegen 2023-2032 vorm. In dit plan is ook de opwaardering van een aantal parkeerterreinen aan de kust opgenomen. Wij huren deze van het Waterschap. De totstandkoming van het beheerplan vond plaats in Q3 en Q4 van 2022 (het definitieve plan is door de raad vastgesteld op 9 februari 2023).

Bij het beheerplan wordt uitgegaan van kwaliteitsniveau C als ondergrens. Dit is het minimale niveau van verantwoord wegbeheer. Uit de weginspecties van de afgelopen jaren blijkt dat de kwaliteit licht is verslechterd.

Gestreefd wordt rehabilitaties van wegen duurzaam en integraal uit te voeren. Dit betekent dat in een rehabilitatie vervanging en/of onderhoud van andere disciplines zoals riolering, groen, kabels en leidingen zoveel mogelijk wordt meegenomen. Helaas is het voor de komende periode, vanwege een achterstand bij de vervangingswerkzaamheden bij de nutsbedrijven, niet mogelijk om alle gewenste rehabilitaties van wegen integraal uit te voeren. Deze stellen we uit, zodat alsnog samen met de kabels en leidingen vervanging door de nutsbedrijven wordt opgetrokken. Hiermee wordt voorkomen dat pas aangelegde of verbeterde wegen enige tijd later door de nutsbedrijven worden opengebroken. Rehabilitaties van wegen vinden nog

steeds plaats (voornamelijk in combinatie met de rioleringswerken), maar in een lager tempo. Om het achterstallig onderhoud te verminderen, voeren we gericht klein onderhoud uit op de uitgestelde wegen. In 2024 vinden de nieuwe weginspecties plaats.

Vanwege uitgestelde rehabilitaties en van de verschuiving van rehabilitaties van onderhoud (exploitatie) naar investeringen hebben we jaarlijks een financieel voordeel. Een deel van dit bedrag zetten we in voor benodigde extra menskracht voor de uitvoering van het wegenbeheerplan.

Kengetallen:	
Asfaltverharding	629.821 m²
Elementenverharding	1.206.160 m²
Overig (beton-, half verharding)	80.861 m²

Rioleringen

Vanuit het Gemeentelijk Rioleringsplan is in 2023 invulling gegeven aan:

Rioolreiniging en inspectie:
In samenwerking met de gemeenten Hulst en Terneuzen is in 2022 gestart met de uitvoering van het nieuwe bestek periode 2022 t/m 2025. In 2023 is de riolering in de kernen Aardenburg, Sint Kruis en Draaibrug gereinigd en geïnspecteerd. Door het uitvoeren van inspecties krijgen we niet alleen de kwaliteit van de buis in beeld. We krijgen ook steeds meer areaal in beeld en locaties waar problemen voor afstroming zich voordoen zoals ingroeien van boomwortels, doorgestoken inlaten, betonresten e.d. Naar aanleiding van de inspecties moeten we gericht vervolgmaatregelen plannen om de afstroming te verbeteren.

SAZ+ (Samenwerking afvalwaterketen Zeeland + Evides):
Eind 2022 is binnen de SAZ+ in samenwerking met de Hogeschool Zeeland (HZ) het project Riobase opgeleverd. Het Riobase project heeft een systeem ontwikkeld om datagedreven en risicogestuurd rioolbeheer te voeren. Het programma geeft op basis van uitgevoerde rioolinspecties visueel weer waar de slechte riolering ligt en geeft prioriteiten aan waar maatregelen noodzakelijk zijn. De HZ kreeg in 2023 subsidie toegekend voor een doorstart Riobase 2.0 met als doel betere afstemming met wegenbeheer en hoe de gemeenten in Zeeland zelf het programma kunnen gebruiken. Gemeente Sluis is actief vertegenwoordigd in de werkgroep.

Vervangingsplanning:
In 2023 zijn we begonnen met de voorbereiding voor een nieuw gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Omdat de nutsbedrijven minimaal twee jaar voorbereidingstijd nodig hebben en omdat de gehele straat op de schop gaat, moeten we de rioolvervanging combineren met de werkzaamheden van de nutsbedrijven. We zijn begonnen met het actualiseren van de vervangingsplanning voor de planperiode van het GRP. Dat is vijf jaar met een doorkijk naar tien jaar. In het platform AZON (Afstemming Zeeuwse Overheden Ondergrondse Netten) worden de werkzaamheden Zeeuws breed op elkaar afgestemd.
In 2023 was er wateroverlast in Sluis, in het centrum, de Kaai en de Sint Annastraat. Deze vragen om spoedige maatregelen die we aan het voorbereiden zijn. De wateroverlastlocaties met die van voorgaande jaren krijgen prioriteit in de vervangingsplanning.

De volgende vervangingsprojecten zijn voorbereid of er is een start gemaakt met:
- Sluis: start gemaakt met het opstellen van een functioneel ontwerp afkoppelen en vervangen riool omgeving Kloosterstraat / Zilversmidstraat.
- Retranchement: start bestekvoorbereiding Pr. Mauritsstraat e.o.

- Oostburg: start ontwerp rioleringsplan Burg. Callenfelsstraat e.o.
- Schoondijke: uitvoering klimaat adaptieve toets oostelijk deel Schoondijke inclusief het opstellen van een functioneel ontwerp gescheiden rioolstelsel.
- Cadzand: opstellen functioneel ontwerp riolering Mariastraat Cadzand.

In 2023 kwamen de volgende werken in uitvoering (of werden afgerond):

- Aardenburg, Oostburg, Waterlandkerkje: relinen (renoveren door het aanbrengen van een kunststof binnenbekleding (kousmethode) van riolen in diverse straten.
- Breskens: aanbrengen gescheiden rioolsysteem Dr. Broodmanstraat e.o. en optimaliseren rioolsysteem Oude Rijksweg/Baersande (ook opheffen foutaansluitingen).
- Aanbrengen van een robuust hemelwatersysteem in de Minnepoortstraat in IJzendijke, inclusief aanpak van de fundering onder de rijbaan.
- Aanbrengen hemelwaterriool gedeelte Herendreef Aardenburg.
- Vervangen gemengde riolering Turkeijeweg Waterlandkerkje.
- Vervangen gedeelte duiker en gemengde riolering Landbouwstraat Schoondijke.

Betrokken bij planvoorbereiding/uitvoering externe projecten door projectontwikkelaars en aansluiten op gemeentelijke riolering:

- Breskens: ontwikkeling Havengebied.
- Cadzand: Mariastraat 35 (gedeeltelijk in uitvoering).
- Nieuwvliet: Lampzinsdijk Dormio Strandresort Nieuwvliet-Bad.
- Sluis: Groenevelt fase 2 (in uitvoering).
- IJzendijke: Walplein (Woongoed ontwikkelt).

Gemalen en drukriolering:
De mobiele communicatie van 65 hoofdgemalen met de Aquaview hoofdpost zijn van 2G/3G omgezet naar 4G.

Zeven gemalen zijn elektrisch gerenoveerd (volgens GRP afschrijving 12 jaar). De schakelautomaten zijn vervangen van de gemalen Torenweidelaan, gemeentehuis, Breskens Landgoed De lente (Golepoldersedijk), Paardenmarkt, Jan Buucstraat, Camping de Zwinhoeve en het Bergbezinkbasin in Sluis.

Voor de elektrische renovatie van pompunits zijn 72 schakelkasten met besturing APP300 geleverd (volgens GRP afschrijving 15 jaar). De schakelkasten van gemalen en drukrioolgemalen zijn door de eigen dienst gemeentewerken ingebouwd.

Het aantal gemalen is uitgebreid door een nieuw gemaal aan de Badhuisweg (Europarcs De Betteld). Drukrioolgemalen Provincialeweg 1 Nieuwvliet en twee gemalen project Catsand Island aan de Tienhonderdse Middenweg. Het drukrioolgemaal Aardenburg Bogaardstraat wordt verplaatst naar Langeweg 106 Breskens om huishoudelijke lozingen te saneren.
Voor nieuwbouwwoningen Vierhonderdpolderdijk 4 Cadzand en Binnenweg 6 Aardenburg zijn aanvragen binnengekomen voor nieuwe drukrioolgemalen.

Kengetallen:	
Vrij verval rioolleiding	261,4 km
Riool persleiding	137,5 km
Installatie Behandeling Afvalwater (IBA)	65 st
Gemalen (druk riolering)	497 st
Gemalen (hoofdriolering)	73 st

Kolken	11.330 st
Pompen	650 st
Randvoorzieningen	2 st

Bermsloten en beschoeiingen

Het normaal jaarlijks maaiwerk van sloten is uitgevoerd. In het kader van de afspraken uit BOB is een gedeelte van de duiker in de Landbouwstraat in Schoondijke vervangen. Daarnaast zijn we gestart met de voorbereiding voor het vervangen van een gedeelte van de duiker in de Brieversstraat in Eede en het vervangen van beschoeiing in veen gedeelte sloot ter hoogte van de begraafplaats in Hoofdplaat. Met het Waterschap maken we afspraken over uit te voeren bagger- en oeverwerkzaamheden per kalenderjaar.

Kengetallen:	
Oppervlaktewater	11 ha
Oever	43 km

Openbare verlichting

Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting is door elf Zeeuwse gemeenten, Waterschap Scheldestromen, Provincie Zeeland en havenbedrijf North Sea Port gezamenlijk aanbesteed. Een gezamenlijk beheerbureau behartigt onze belangen.

Het beleids- en beheerplan openbare verlichting 2023-2032 is door uw raad vastgesteld op 9 februari 2023. In dit plan speelt verduurzaming een grote rol.

De missie hierbij is om tot een duurzaam areaal openbare verlichting te komen, met als doel het bieden van een veilige omgeving voor de burger voor de lange termijn, tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. De visie is vooral gericht op ‘niet verlichten, tenzij…’. Daarbij sluit de gemeente aan op de wettelijke regelgeving, geldende normen en richtlijnen. Ook is de visie gericht op ‘aantrekkelijk en doelmatig’. Door standaardisering worden onderhoudskosten beperkt. De doelstelling “50% energiebesparing in 2023 t.o.v. 2013” wordt ruimschoots behaald.

Kengetallen:	
Lichtmasten	6.283
Conventionele armaturen	3.411
LED armaturen	3.034
Abri's gemeente Sluis	20
Abri's Clear Channel	9

Groenvoorzieningen

In 2021 is het gemeentelijk Groenbeheerplan vastgesteld voor de periode 2022-2032. Het Groenbeheerplan geeft inzicht in het totaal areaal groenelementen inclusief straatmeubilair en op welk niveau dit onderhouden moet worden. Het vormt de basis voor het opstellen van de jaarrond onderhoudsbestekken en de daarbij behorende kwaliteitscontrole. Het kwaliteitsniveau is volgens de landelijke richtlijnen van de CROW vastgesteld op niveau B.

In 2023 zijn de onderhoudsplannen omgezet naar opdrachten, waarvan de wekelijkse controle op het behalen van afspraken en bijsturen van de werkschema's/werkomschrijvingen door medewerkers van de gemeente is uitgevoerd. Voor een groot deel van het areaal in de regio Oostburg geven we voor het derde jaar op rij met een aangepaste hoeveelheid medewerkers uitvoering aan de dienstverleningsovereenkomst (DVO Groen) met Dethon. In 2023 zijn we gestart om tot een aangepaste dienstverleningsovereenkomst (DVO Groen) te komen, waar onkruidbestrijding en groenonderhoud in samensmelten. De uitgangspunten van de DVO Groen vormen hiervoor de basis, met als aanvulling de mogelijkheid tot het inhuren van meerdere taakvelden (bode, cleaning etc) en betere afspraken over de te leveren hoeveelheid medewerkers. De kwaliteitsmonitoring is uitbesteed aan een onafhankelijke partij die drie keer per jaar onze buitenruimte controleert (inclusief de kustlijn).

Naast de gebruikelijke integrale rioolprojecten en wegenonderhoud hebben we renovatieplannen voorbereid voor het zuidelijke deel van de wallen in Sluis en voor de Markt in Retranchement is de uitvoering gestart. Vanwege de Flora en Fauna-wetgeving zullen de wallen in fases worden uitgevoerd.

Kengetallen:	
Bomen (inclusief sportvelden/scholen)	14.611 st
Straatmeubilair (afvalbakken, banken, fietsenrekken, bloembakken)	2.664 st
Hagen	30.144 m1
Blokhagen	27.390 m²
Bosplantsoen	341.565 m²
Bos	82.595 m²
Grassen	1.735.361 m²
Sierheesters	100.299 m²
Rozen	1.366 m²
Halfverhardingen	89.832 m²
Zwarte grond (inclusief begraafplaatsen)	48.597 m²
In gebruik genomen grond	36.637 m²
Waterpartijen/vijvers	13 st

Civiele kunstwerken

Jaarlijks wordt onderhoud aan bruggen, trappen en steigers/vlonderdekken uitgevoerd om de veiligheid te waarborgen. In 2023 is de nieuwe brug over de Kaai in Sluis geplaatst en zijn alle andere elementen technisch geïnspecteerd. Met de gegevens uit de inspectie zal er weer een lange termijn planning worden gemaakt voor het investeringskrediet. In 2024 zal een start worden gemaakt met het repareren en of deels vervangen van de aanlegsteiger (festijn) in de handelshaven te Breskens.

Kengetallen:	
Bruggen	31 st
Trappen	32 st
Tunnel (coupure)	1 st
Steigers, vlonders en looplijnen	26 st

Speelterreinen

In 2021 zijn een nieuw beleidsplan en een nieuw beheerplan Speelvoorzieningen vastgesteld. Begin 2023 is verder uitvoering gegeven aan de nieuwe beleidsregels (locatie Stevinstraat IJzendijke).

De voornaamste zaken hierbij zijn:
- Het geclusterd inkopen van speeltoestellen;
- Het door burgerparticipatie samenstellen van de nieuwe lijst speeltoestellen en speellocaties.

Jaarlijks worden meerdere inspecties uitgevoerd op de speelvoorzieningen en vindt er periodiek onderhoud plaats om veilig gebruik door de kinderen te waarborgen.

Kengetallen:	
Speelterreinen	67 st
Speeltoestellen	399 st

Gebouwen

In totaal hebben we 108 gebouwen in beheer en onderhoud. Het betreft allerlei soorten gebouwen en monumenten; van monumentale grenspalen tot het Belfort. Eind 2023 is er een stappenplan voor de gemeentelijke gebouwen vastgesteld. Aanleidingen hiervoor zijn onder andere de verduurzamings- en toegankelijkheidsopgaaf en achterstallig onderhoud. De basis bleek onvoldoende om tot een goed meerjarig perspectief te komen en overzicht te behouden voor onze wettelijke verplichtingen. De stappen van dit plan zijn als volgt:

1. Voorlopige keuze tot afstoten/behoud gemeentelijke gebouwen;
2. Basis op orde;
3. Vaststellen Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) inclusief wettelijke verplichtingen, verduurzaming en toegankelijkheid;
4. Vaststellen huurbeleid.

Inmiddels zijn we bezig met stap twee. Er is een beheersysteem aangeschaft en er worden inspecties en keuringen uitgevoerd die dienen als basis voor een MJOP. We streven naar vaststelling van het MJOP in juni 2024. Naar alle waarschijnlijkheid zal het MJOP een grote financiële opgave voor de komende jaren vergen.

Vooruitlopend op het MJOP is een plan van aanpak opgesteld voor het restaureren van onze beide molens in Retranchement en IJzendijke. Het plan van aanpak wordt gebruikt voor het aanvragen van restauratiesubsidies in maart 2024.

Kengetallen:	
Gebouwen	108

Paragraaf Verbonden Partijen

De gemeente heeft bestuurlijke en financiële belangen in gemeenschappelijke regelingen, samenwerkingsverbanden, stichtingen en verenigingen. Deze instellingen (verbonden partijen) voeren beleid uit voor de deelnemende gemeenten. Dit beleid kan in principe ook door de gemeente in eigen beheer worden uitgevoerd. In het algemeen geldt dat voor gemeenschappelijke regelingen en dergelijke wordt gekozen indien de gemeente dit niet alleen dan wel niet doeltreffend of doelmatig kan uitvoeren of wettelijk wordt opgelegd (VRZ en RUD). De gemeente mandateert als het ware de verbonden partijen, maar blijft wel de eindverantwoordelijkheid houden voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Het Besluit Begroting en Verantwoording geeft aan dat in deze paragraaf tenminste aandacht moet worden geschonken aan de visie, welke onze gemeente heeft op de verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in het programmaplan. Per partij is sprake van een financieel en bestuurlijk belang.

Op 5 september 2022 is de VZG-ledenbrief verstuurd over het vernieuwde rapport ‘Afspraken over samenwerken met gemeenschappelijke regelingen in Zeeland’. Op 19 september 2022 vond hierover een GR-markt plaats voor de Zeeuws-Vlaamse gemeenteraden. In 2023 zijn de eerste afspraken uit dit rapport geëffectueerd, waaronder het één moment aanbieden van de Planning & Control stukken van de GR-en waarmee de gemeente te maken heeft. Voor Sluis zijn dit: VRZ, Sabewa, OLAZ, RUD, CVV, GGD en Dethon.

Deelname in publiekrechtelijke rechtspersonen (WGR)	**Vertegenwoordiging in vennootschappen (BV/NV)/ Stichtingen en Verenigingen**
1. Veiligheidsregio Zeeland (VRZ) 2. Sabewa Zeeland 3. Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (O.L.A.Z.) 4. Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland 5. SWV Collectief Vraagafhankelijk Vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen (CVV) 6. Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Zeeland (GGD)	7. Dethon 8. ZEH NV 9. GBE Aqua 10. NV Economische Impuls Zeeland 11. Holding Zeeuwse Visveiling B.V. 12. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten 13. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) 14. Vereniging Zeeuwse Gemeenten (VZG)

Veiligheidsregio Zeeland

Verband		
	Naam	Veiligheidsregio Zeeland
	Website	www.vrzeeland.nl
	Vestigingsplaats	Middelburg
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en visie	De VRZ heeft doelstellingen en prioriteiten vastgelegd in haar beleidsplan. Dit beleidsplan is tot stand gekomen met medewerking van de medewerkers VRZ, bestuurders, gemeenteraadsleden en haar netwerkpartners. Het beleidsplan is thematisch ingedeeld en gaat in op de risico's die voorkomen binnen de grenzen van onze veiligheidsregio.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Middelburg, Vlissingen, Goes, Terneuzen, Schouwen-Duiveland, Tholen, Noord-Beveland, Borsele, Reimerswaal, Hulst, Kapelle en Tholen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur
	Portefeuillehouder	Burgemeester mr. M.M.D. Vermue
Financiële positie		
	Bijdrage gemeente Sluis 2023	€ 3.276.675
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 2.847.941
	Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 1.708.841
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 29.050.939
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ 29.030.833
	Resultaat 2023	- € 475.894
Ontwikkelingen 2023		

	• De komende jaren moeten er meer brandweervrijwilligers worden opgeleid om de bezetting van de posten in de diverse functies op peil te houden. Het budget voor brandweeropleidingen is in 2023 om die reden structureel verhoogd.
	• Het realiseren van de investeringsplanning (vervanging materieel) blijft lastig, maar loopt wel beter.
	• In 2023 is er een nieuw dekkingsplan opgesteld gebaseerd op de methodiek gebiedsgerichte opkomsttijden. Dit dekkingsplan biedt meer mogelijkheden voor maatwerk.
	• Bij het opstellen van de nieuwe begroting bleek de kostenverdeelsleutel sinds 2017 onjuist te zijn toegepast. De deelnemende gemeenten hebben de daardoor ontstane verschillen eind 2023 met elkaar verrekend.
	• In juli 2023 heeft de directeur van de Veiligheidsregio een functie elders aanvaard. Hangende de werving neemt de directeur GGD deze rol waar.
	• Het Rijk heeft voor de komende jaren extra BDUR-gelden beschikbaar gesteld voor het doorontwikkelen van crisisbeheersing. Er wordt ingezet op vier ontwikkelsporen:
	  ○ Risicoanalyse en preparatie;
	  ○ Informatiegestuurde veiligheid;	

- Flexibele crisisorganisatie;
- Kwaliteit crisisorganisatie.

Eind 2023 is van de Veiligheidsregio Zeeland een doorkijk ontvangen, waarin een aantal ontwikkelingen wordt geschetst die kostenverhogend kunnen werken. Bij het opstellen van de begroting voor 2025 wordt meer duidelijkheid verwacht over de financiële consequenties hiervan.
Uit de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR) zijn extra financiële middelen specifiek voor crisisbeheersing ontvangen. Deze middelen zijn bedoeld voor het versterken van de (multidisciplinaire) crisisbeheersing en het (door)ontwikkelen van informatiegestuurde veiligheid.
In de tweede helft van 2023 heeft de samenwerking tussen GGD, RUD en VRZ een nieuwe impuls gekregen. Daarnaast wordt ingezet op duidelijkheid over het realiseren van gezamenlijke huisvesting van de hoofdvestigingen in Goes-West, de locatie waar al langer een nieuwe brandweerpost gepland staat. Of dit haalbaar is moet medio 2024 duidelijkheid over zijn.

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (O.L.A.Z.)

Verband		
	Naam	Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland
	Website	www.olazzeeland.nl
	Vestigingsplaats	Kapelle
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en visie	Het doel van de gemeenschappelijke regeling O.L.A.Z. is de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van afvalstoffenverwijdering.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder C.L. Liefting 01-01-2023 t/m 14-12-2023
Financiële positie		
	Bijdrage gemeente Sluis 2023	€ 1.423.508
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 551.638
	Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 638.024
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 12.986.699
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ 12.407.835
	Resultaat 2023	€ 86.386
Ontwikkelingen 2023		

Algemeen
De gemeenschappelijke regeling Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (O.L.A.Z.) is het samenwerkingsverband van alle dertien Zeeuwse gemeenten op het gebied van de afvalverwijdering.

De Zeeuwse gemeenten droegen hun taken op het gebied van de afvalverwijdering over aan O.L.A.Z.. Dit met uitzondering van de inzameling van huishoudelijk afval. O.L.A.Z. is verantwoordelijk voor de verwerking van, door of namens de gemeenten ingezamelde afvalstoffen. Eén van de taken is het in de markt zetten van de ingezamelde afvalstoffen: het sluiten van contracten met verwerkers voor het verwerken van de ingezamelde afvalstoffen.

In opdracht en voor rekening van O.L.A.Z. exploiteert de Zeeuwse Reinigingsdienst (ZRD) de milieustraten in de provincie Zeeland. Het bestuur van O.L.A.Z. bepaalt het acceptatiebeleid op de milieustraten. O.L.A.Z. brengt de exploitatiekosten van de milieustraten in rekening bij de gemeenten.

Tariefontwikkelingen in de markt
De situatie op de afvalmarkt is stabiel:
- De opbrengsten voor verschillende deelstromen zijn ongeveer gelijk;
- De transport- en verwerkingskosten blijven toenemen.

Deze tariefontwikkelingen werken kostenverhogend.

PMD nascheiding
PMD staat voor: plastic- en metalen verpakkingen en drankenkartons. Nascheiding betekent dat de verwerker de PMD-fractie uit de restafvalfractie haalt. Dat is het tegenovergestelde van bronscheiding. Bij bronscheiding zorgt de inwoner dat het PMD niet bij het restafval terecht komt. O.L.A.Z. gaf aan iedere deelnemende gemeente de kans om PMD nascheiding te testen. Hieronder leest u hoe het nu is met PMD nascheiding.
- In totaal doen tien Zeeuwse gemeenten geen nascheiding.
  Per 1 januari 2020 is in de gemeenten Borsele, Reimerswaal, Noord-Beveland en Terneuzen gestart met de pilot nascheiding van PMD. Vanaf 1 januari 2023 is gemeente Reimerswaal over op PMD bronscheiding. Gemeente Reimerswaal is tevreden met het resultaat.
- Het contract voor de verwerking van brandbaar restafval inclusief het PMD nascheiding addendum loopt tot en met 31 december 2027. Een gemeente die nu bronscheiding doet, kan ten vroegste overstappen op nascheiding in 2028.
- Organisatie Nederland van Afval naar Grondstof (Nedvang) gaf in 2023 een presentatie over PMD-inzameling. Nascheiding heeft niet de voorkeur. PMD inzamelen met bronscheiding en met doorzichtige zakken levert de hoogste kwaliteit op.

Gebruik van nieuw terrein voor brandbaar restafval verwerkingsprobleem
51% van het Zeeuwse brandbaar restafval gaat naar AVR in Rotterdam. Maar de verbrandingsoven van AVR werkt sinds september 2023 niet. De volle 100% van het brandbaar restafval moet nu naar PreZero (voorheen SUEZ) in Roosendaal. Om PreZero te ontlasten, was O.L.A.Z. de eerste in Nederland die een tijdelijke opslagplek voor brandbaar restafval regelde. Die is eind december 2023 in gebruik genomen. We accepteren nu brandveilige afvalbalen op een terrein van 29.000 m^2 naast het afvaloverslagstation (AOS) Koegors te Terneuzen. Die plek is per 1 januari 2023 eigendom van O.L.A.Z.. Het terrein moest nog verhard worden. 50% van de verharding betaalt O.L.A.Z.. De rest betaalt AVR. Inbalen, transport, monitoring van uitloging en ongediertebestrijding is allemaal geregeld en zijn geen meerkosten voor O.L.A.Z..
Een deel van deze tijdelijke opslagplek voegt O.L.A.Z. later toe aan het AOS Koegors. Daardoor kan de huur van het AOS in Goes omstreeks 2025 definitief stopgezet worden.

Milieustraten
<u>Kringloopfunctie</u>
In Zeeuws-Vlaanderen komt er hoogstwaarschijnlijk een kringloopfunctie bij AOS Koegors. Dat is op het andere deel van die plek waar AVR nu brandbaar restafval verzamelt. De uitleg over AVR leest u in de vorige alinea.
Een kringloopfunctie bij de milieustraat bevordert namelijk circulaire economie. Een kringloopfunctie kan in de vorm van een circulair ambachtscentrum. Maar een kringloopfunctie faciliteren kost ongeveer 10 miljoen euro per milieustraat. Dus het voorstel is om één kringloopfunctie per regio te faciliteren. Dat betekent iets voor de verschillende milieustraten in alle regio's.
O.L.A.Z. doet daarom eerst een haalbaarheidsonderzoek. Regio de Bevelanden krijgt een haalbaarheidsrapport in 2024. De overige regio's volgen daarna.

Personeelskosten
De inwoners gooien steeds minder bij het restafval. Dus de milieustraten zamelen meer gescheiden afvalstromen in. Dat betekent:

- een hoger tonnage aan te verwerken stromen;
- meer drukte op de milieustraten.

Onder andere hierdoor stijgen de personeelskosten.

Toegangscontrole
De milieustraten zamelen grof brandbaar restafval in. Het volume van die afvalstroom moeten we optellen bij het volume fijn brandbaar restafval ('de grijze container'). Dat totaalvolume is bij alle deelnemers van O.L.A.Z. te hoog. Want niemand haalt de Van Afval naar Grondstof Huishoudelijk Afval (VANG-HHA) doelstelling.
Het is dus belangrijk om ook het grof brandbaar restafval uit te splitsen en te scheiden. Maar eerst moet dit volume minderen. Op de milieustraten komen Belgen, Brabanders, toeristen en bedrijven hun grof brandbaar restafval dumpen. We minderen het volume brandbaar restafval door dit afvaltoerisme te voorkomen.
O.L.A.Z. heeft daarom in 2022 besloten dat er een toegangscontrole op alle milieustraten komt. Die toegangscontrole is in de fysieke vorm van een slagboom. Dit gebeurde in 2023:

- O.L.A.Z. begon een flankerend toegangsbeleid te schrijven. Dit beleid is niet af.
- O.L.A.Z. gaf de ZRD de opdracht om de aanleg en het beheer van die slagbomen uit te voeren. De ZRD heeft onderzoek en voorbereiding bijna af. De toegangscontrole moet op alle milieustraten tegelijk ingevoerd worden.

Voorlichting en communicatie
O.L.A.Z. lanceert ongeveer elk kwartaal een communicatiecampagne. Deze onderwerpen kwamen in 2023 aan bod:

- glas;
- voedselverspilling;
- de GFT wel/niet lijst;
- PMD (met ondersteuning van Nedvang).

Ook heeft O.L.A.Z. een samenwerking met organisatie 'Race Against Waste'. Race Against Waste organiseert regionale wedstrijden op basisscholen. O.L.A.Z. financiert en begeleidt deze organisatie sinds 2022 structureel. In 2023 was het de E-waste race: elke deelnemende school zamelde zo veel mogelijk elektronisch afval in. Een school in gemeente Sluis won de Zeeuws-Vlaamse E-waste race.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland

Verband		
	Naam	GGD Zeeland
	Website	www.ggdzeeland.nl
	Vestigingsplaats	Goes
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en visie	Het openbaar lichaam is ingesteld met als doel het behartigen van de gezamenlijke belangen van de deelnemers met bovenstaande wet- en regelgeving. Gerefereerd wordt aan de Wet publieke gezondheid, de Wet veiligheidsregio's en de Wet op de lijkbezorging.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder C.L. Liefting 01-01-2023 t/m 14-12-2023
Financiële positie		
	Bijdrage gemeente Sluis 2023	€ 1.211.320
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 5.520.747
	Eigen Vermogen 31-12-2023	Nnb
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 23.653.790
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	Nnb
	Resultaat 2023	Nnb
Ontwikkelingen 2023		
	De GGD Zeeland heeft uitvoering gegeven aan haar taken op het terrein van de publieke gezondheid. Ook in 2023 is de aanpak voor Oekraïense kinderen gecontinueerd. Vanaf 2022 is er een JGZ ondersteuningsteam samengesteld voor de uitvoering van de JGZ-taken uit het basispakket. Naast de bezoeken aan de consultatiebureaus zijn de kinderen uit de verschillende crisisnoodopvang locaties in 2023 bezocht. COVID-19 heeft ook in 2023 aandacht gevraagd van de GGD. In het najaar van 2023 is een nieuwe vaccinactieronde gestart. Daarnaast wordt er nagedacht over deskundigheidsbevordering en het versterken van de bovenregionale samenwerking op het gebied van monitoring en surveillance in het kader van uitbraken van infectieziekten/andere crises. De GGD Zeeland ziet ontwikkelingen ontstaan in de publieke gezondheid. Voorbeelden die zij noemt zijn de toename van obesitas, evenals eenzaamheid en verward gedrag, de groter wordende gezondheidsverschillen en de kosten voor (jeugd)zorg nemen verder toe. Voor de GGD ligt een grote opdracht en uitdaging. De GGD Zeeland is in 2023 gestart met een uitwerking voor een toekomst JGZ.	

Dethon

Verband		
	Naam	Dethon
	Website	www.dethon.nl
	Vestigingsplaats	Terneuzen
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Dethon voert voor de gemeente de taken op grond van de oude Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uit. Daarnaast ontwikkelt Dethon mensen uit de Participatiewet en biedt (beschutte) werkplekken aan voor kwetsbare mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Hulst en Terneuzen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder C.L. Liefting 01-01-2023 t/m 14-12-2023
Financiële positie		
	Bijdrage gemeente Sluis	€ 723.146
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 1.486.733
	Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 1.486.733
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 12.608.063
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ 9.699.814
	Resultaat 2023	€ -
Ontwikkelingen 2023		
	In 2023 is het transformatieplan uitgewerkt in een Koersplan dat in december via de commissie Samenleving/Middelen is gepresenteerd. In de raad van december is de gewijzigde begroting 2023 met een positieve zienswijze aan uw raad voorgelegd.	

SWV Collectief Vraagafhankelijke Vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen

Verband		
	Naam	SWV Collectief Vraagafhankelijk Vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen
	Website	-
	Vestigingsplaats	Terneuzen
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en visie	De gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsverband Collectief Vraagafhankelijk Vervoer Zeeuws-Vlaanderen regelt voor de gemeenten Hulst, Sluis en Terneuzen het vervoer van Wmo-gerechtigden, het leerlingenvervoer en het jeugdzorgvervoer. De gemeenschappelijke regeling is eigenaar van de Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland BV (GVC). Deze vervoerscentrale regisseert het doelgroepenvervoer in de regio Zeeland en Goeree-Overflakkee. In opdracht van de Provincie Zeeland organiseert de GVC ook het haltetaxi-vervoer.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast gemeente Sluis: de gemeenten Hulst en Terneuzen
	Vertegenwoordiging	Dagelijks Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder C.L. Liefting 01-01-2023 t/m 14-12-2023
Financiële positie		
	Bijdrage gemeente Sluis	€ 1.598.267
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 0
	Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 0
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 540.725
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ 521.698
	Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen 2023		
	In 2022 werd de Regionale Mobiliteit Strategie (RMS) door de gemeenten en de Provincie vastgesteld. In dit kader zijn de taken die de Mobiliteitscentrale Zeeland vanaf 2025 uit zou kunnen voeren verder uitgewerkt, maar hierover heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden. Duidelijk is wel dat de gemeenten binnen de mobiliteitscentrale verantwoordelijk blijven voor het doelgroepenvervoer, dat de kwaliteit van dit vervoer geborgd moet blijven en dat de RMS/mobiliteitscentrale Zeeland een verbetering voor de reiziger en de leefbaarheid moet opleveren. Hoe de financiële stromen gaan lopen, hoe de governance eruit gaat zien en welke consequenties dit heeft voor de reiziger is nog niet onderzocht. Hierover komt in 2024 meer duidelijkheid. Verder had ook het samenwerkingsverband in 2023 te maken met de effecten van de oplopende inflatie en grondstofprijzen; de begrote indices voor de vervoerskosten-ontwikkeling 2023 moesten hierdoor, sterk, naar boven worden bijgesteld. Dit leidde tot een begrotingswijziging. Daarnaast is er verdere invulling gegeven aan de conclusies uit het Doelmatigheidsonderzoek 2022. Zo zijn de secretarisrollen van de	

	gemeenschappelijke regeling en van de Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland (GVZ) van elkaar gescheiden. Tot slot is, in 2023, voor de eerste keer de eigen bijdrage binnen het Wmo-vervoer geïndexeerd. Tot 2023 was deze eigen bijdrage bevroren. Er is gekozen voor een index die aansluit bij de vervoerskostenontwikkelingen zodat ook, in de komende jaren, de eigen bijdrage hiermee in de pas blijft lopen.

Sabewa Zeeland

Verband		
	Naam	Sabewa Zeeland
	Website	www.sabewazeeland.nl
	Vestigingsplaats	Terneuzen
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en visie	Het beogen dat het heffen en innen van gemeentelijke en waterschapsbelastingen op een zodanige schaal worden georganiseerd dat hierdoor minder sprake is van kwetsbaarheid, dat de kwaliteit gehandhaafd of mogelijk verbeterd wordt en efficiëncyvoordeel wordt behaald. Sabewa Zeeland blijft zich voordurend ontwikkelen om een burgergerichte kwalitatief hoogwaardige en efficiënte uitvoeringsorganisatie te zijn en te blijven op dit gebied.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Reimerswaal, Terneuzen, Tholen en Waterschap Scheldestromen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder J. Werkman 01-01-2023 t/m 16-04-2023 Wethouder M. van Beek 17-04-2023 t/m 09-10-2023
Financiële positie		
	Bijdrage gemeente Sluis	€ 813.739
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 127.597
	Eigen Vermogen 31-12-2023	-€ 263.113
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 7.727.073
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ 12.348.340
	Resultaat 2023	-€ 263.113
Ontwikkelingen 2023		
	Visiedocument In 2023 heeft Sabewa Zeeland het visiedocument opgesteld voor de jaren 2023-2027. Het document bestaat uit twee onderdelen: - Fase 1: basis op orde (2023-2025) - Fase 2: next level (2025-2027 o.a. 4 sterren Waarderingskamer, processen op orde en verdere automatisering en robotisering met als doel een efficiënte uitvoering van de kernprocessen. In 2023 lag de focus op het versterken van de organisatie: achterstanden wegwerken, datakwaliteit verbeteren en processen automatiseren. In 2023 zijn drie interne vacatures gevuld, echter voor sleutelfuncties zoals juridisch adviseur nog niet. Dit krijgt in 2024 verdere aandacht. In 2023 zijn de achterstanden op het gebied van Waarderen en Heffen grotendeels weggewerkt, met name door externe inhuur. Het project “Data op orde” kent meerdere deelprojecten. Het opschonen van data is afgerond, andere deelprojecten zijn gestart of worden in 2024 opgepakt. Voor 2023 heeft Sabewa de 3 sterrenwaardering van de Waarderingskamer (WAKA) behouden. Er is een verbeterplan opgesteld en in uitvoering en tussentijds heeft men hierover regelmatig afstemming met WAKA.	

Bezwaren
De ingediende bezwaren waren een aandachtspunt. Deze zijn in 2023 ten opzichte van 2022 verdubbeld, maar door het investeren in robotisering en het ontwikkelen van een platform waar veel informatie samen komt worden veel bezwaren automatisch maar ook sneller afgehandeld. Er wordt op kosten bespaard omdat minder traditionele inhuur nodig is voor de bezwarenafhandeling. Door automatisering gaat het sneller. Hierdoor heeft men in 2023 alle bezwaren tijdig kunnen afhandelen ondanks de fors gestegen aantallen en zijn ook de proceskostenvergoeding lager uitgevallen. Een verbetering ten opzichte van 2022. Belangrijkste voordeel is echter dat hierdoor de herwaarderingen (WOZ) ook sneller konden worden uitgevoerd (in verband met inspectie WAKA).

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland

Verband		
	Naam	Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland
	Website	www.rud-zeeland.nl
	Vestigingsplaats	Terneuzen
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en visie	Samen werken aan een schone en veilige werk- en leefomgeving door middel van klantvriendelijk, professioneel, doelmatig en conform vastgestelde kwaliteitseisen en dienstverleningsnormen.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen, de Provincie Zeeland en Waterschap Scheldestromen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder C.L. Liefting 01-01-2023 t/m 14-12-2023
Financiële positie		
	Bijdrage gemeente Sluis	€ 852.100
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 1.014.260
	Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 541.901
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 4.355.855
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ 3.577.520
	Resultaat 2023	€ -752.728

Ontwikkelingen 2023

Samenwerking GGD/VRZ/RUD
De dagelijkse besturen van de gemeenschappelijke regelingen hebben de directeuren de opdracht gegeven om:

1. Voor huisvesting gezamenlijk de gebiedsverkenning Goes-West uit te voeren.
2. De beschikbare ruimte in het pand Segeerssingel 10 in te richten als gemeenschappelijke ontmoetings-, werk-, en overlegruimte. Daadwerkelijk te realiseren op de meest - haalbare - korte termijn.
3. Een inhoudelijke samenwerkingsagenda (voor de toekomst van circa vijf jaar) op te stellen én een agenda voor de gemeenschappelijke bedrijfsvoering(staken).
4. De conclusies en aanbevelingen van de gebiedsverkenning Goes-West worden via de DB's voorgelegd aan de AB's met het verzoek een gezamenlijk standpunt in te nemen over - al dan niet - gezamenlijke huisvesting.

Uittreden Waterschap
Het algemeen bestuur heeft ingestemd met de uittreding van het Waterschap uit de gemeenschappelijke regeling per 1 januari 2024.

Benoeming nieuwe voorzitter

Het algemeen bestuur heeft besloten om mevrouw Ankie Smit te benoemen tot nieuwe voorzitter van de RUD Zeeland.

Uitgangspunten deelnemersbijdrage
De uitgangspunten voor de deelnemersbijdrage zijn in 2023 ongewijzigd. De begrote deelnemersbijdrage voor 2023 bedroeg € 11.585.000. Daarmee komt de gewijzigde begroting voor 2023 op € 13.493.000.
In 2023 is één begrotingswijziging vastgesteld. De onderdelen in deze begrotingswijziging hadden betrekking op besluiten van het algemeen bestuur uit 2022 (ondermijning, Helsinki, strategisch adviseur) en het formaliseren van een subsidietoekenning voor energie. Daarnaast zijn hierin ook de gevolgen van de cao 2022-2023 verwerkt.

Plan van aanpak robuuste RUD Zeeland
In de Eindnotitie IBP VTH Pijler 1 Robuuste Omgevingsdiensten van 15 juni 2023 zijn zes kritische prestatie indicatoren (KPI's) geformuleerd waaraan een robuuste omgevingsdienst met ingang van 1 april 2026 moet voldoen.
Op 2 oktober 2023 heeft het AB van de RUD Zeeland ingestemd met het ingevulde toetsingskader. Het resultaat van de toetsing luidde dat RUD Zeeland op vier van de zes KPI's niet robuust is, maar dat RUD Zeeland wel robuust kan worden.

Op basis van het toetsingsresultaat is in 2023 gestart met het opstellen van een plan van aanpak. Een werkgroep bestaande uit een vertegenwoordiging van de gemeenten, Provincie en RUD Zeeland is gevraagd om per KPI aan te geven wat nodig is om aan de criteria te kunnen voldoen. Om input op te halen is 28 november 2023 een bijeenkomst gehouden voor het algemeen bestuur van de RUD Zeeland en op 13 december 2023 voor de raden en staten.

ZEH NV

Verband		
	Naam	Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij N.V. (ZEH)
	Website	www.zeh.nl
	Vestigingsplaats	Middelburg
	Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Inhoud		
	Doelstelling en visie	ZEH richt zich op productie, handel en levering van energieproducten en -diensten op de zakelijke markt.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland. Gemeenten: Sluis, Terneuzen, Hulst, Vlissingen, Middelburg, Veere, Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Noord-Beveland, Tholen, Schouwen-Duiveland, Woensdrecht, Bergen op Zoom en Goeree-Overflakkee.
	Vertegenwoordiging	Algemene vergadering aandeelhouders
	Portefeuillehouder	Wethouder J. Werkman 01-01-2023 t/m 16-04-2023 Wethouder M. van Beek 17-04-2023 t/m 09-10-2023
Financiële positie		
	Dividend 2023	€ 3.252.618
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 1.589.501.000
	Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 1.721.885.000
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 1.549.493.000
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ 580.461.000
	Resultaat 2023	€ 104.548.000
Ontwikkelingen 2023		
	In 2023 is de herijking van de aandeelhoudersstrategie ZEH voorbereid. Deze was geagendeerd voor de raadsvergadering van 14 december 2023 en doorgeschoven naar de raad van 8 februari 2024, waarin de strategie is vastgesteld. Het doel van het formuleren van een aandeelhoudersstrategie voor ZEH is om op basis van de publieke belangen van de aandeelhouders periodiek te beoordelen in hoeverre de activiteiten van ZEH hieraan bijdragen en of voortzetting, wijziging of beëindiging van aandeelhouderschap opportuun is. De aandeelhoudersstrategie voor ZEH is geactualiseerd om aan te sluiten op het veranderde karakter van het bedrijf ZEH, de ordening van de elektriciteitsmarkt, de laatste ontwikkelingen in de (inter)nationale elektriciteitsmarkt en de publieke waarden/publiek aandeelhouderschap.	

GBE Aqua

Verband		
	Naam	GBE Aqua
	Website	-
	Vestigingsplaats	Rotterdam
	Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Inhoud		
	Doelstelling en visie	GBE Aqua B.V. (verder GBEA) is opgericht op 15 november 2021. Doel is beheren en houden van de aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap. GBEA houdt 50% van de aandelen in Evides. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE) houdt de andere 50% van de aandelen.
	Deelnemers	17 publiekrechtelijke rechtspersonen: Provincie Zeeland, gemeenten: Bergen op Zoom, Borsele, Goeree-Overflakkee, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Sluis, Terneuzen, Tholen, Veere, Vlissingen en Woensdrecht.
Bestuurlijke relatie		
	Vertegenwoordiging	Algemene vertegenwoordiging aandeelhouders
	Portefeuillehouder	Wethouder J. Werkman 01-01-2023 t/m 16-04-2023 Wethouder M. van Beek 17-04-2023 t/m 09-10-2023
Financiële positie		
	Dividend 2023	€ 359.825
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 28.270.747
	Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 134.306.610
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 263.705.830
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ 162.776.333
	Resultaat 2023	€ 15.603.100
Ontwikkelingen 2023		
	De gemeente verkreeg in 2021 een pakket van 3.253 aandelen, waarmee er een belang van 3,253% in GBE Aqua is ontstaan. Het doel van GBE Aqua is het houden en beheren van de aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap. Verder al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, dit alles in de ruimste zin van het woord. GBE Aqua houdt 50% van de aandelen in Evides. B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE) houdt de andere 50% van de aandelen. De vennootschap heeft ter financiering van de verwerving van het belang in Evides N.V. een tweetal vast rentende leningen afgesloten met een looptijd tot en met 31 juli 2027. Het toepasselijke rentepercentage bedraagt voor beide leningen -0,455%. De Provincie Zeeland heeft in verband met de verstrekte financiering een borgstelling afgegeven. Daarnaast zijn er aanvullende voorwaarden gesteld zoals: - De verplichting van aandeelhouders van GBEA om dividenden of andere opbrengsten uit hun ZEH aandelen aan te wenden voor agiostorting in GBEA, zodat de door de	

bank verstrekte leningen conform overeengekomen aflossingsschema kunnen worden afgelost.
- Voorafgaande toestemming van de bank voor het doen van dividenduitkeringen door GBEA aan haar aandeelhouders.

In 2023 heeft de gemeente Sluis een bedrag van € 2.893.000 gestort vanuit het ontvangen ZEH-dividend als agiostorting (verkrijgen deelneming) aan GBE Aqua.

NV Economische Impuls Zeeland

Verband		
	Naam	NV Economische Impuls Zeeland
	Website	www.impulszeeland.nl
	Vestigingsplaats	Middelburg
	Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Inhoud		
	Doelstelling en visie	NV Economische Impuls Zeeland (Impuls) werkt samen met ondernemers aan een innovatief en economisch gezond Zeeland. Dit doet ze onder andere door ondernemers hulp te bieden bij het vestigen van bedrijven en door verschillende projecten te ondersteunen.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Sluis, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen, Provincie Zeeland en het Ministerie van Economische zaken en Klimaat (Investeringsfonds Zeeland).
	Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
	Portefeuillehouder	Wethouder J. Werkman 01-01-2023 t/m 16-04-2023 Wethouder M. van Beek 17-04-2023 t/m 09-10-2023
Financiële positie		
	Bijdrage gemeente Sluis 23.248 inwoners x € 1,14	€ 26.503
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 9.974.029
	Eigen Vermogen 31-12-2023	€ nnb
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 3.650.522
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ nnb
	Resultaat 2023	€ nnb
Ontwikkelingen 2023		
	Directie en RvC startten in 2021 verkennende gesprekken met het Rijk over een mogelijk toekomstig aandeelhouderschap van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) in Impuls Zeeland. De toetreding van EZK gaat gepaard met een herstructurering en vereenvoudiging van het aandelenkapitaal. De directie staat hier positief tegenover en heeft het voornemen de toetreding van het Rijk in 2024 formeel aan de aandeelhouders voor te leggen en tot besluitvorming te komen. De RvC heeft dit voornemen goedgekeurd. Investeringsfonds Zeeland wordt dan tegelijkertijd 100% dochter van Impuls Zeeland. Vanuit dit fund-to-fund fonds bepalen investeringscommissies de toewijzing van middelen aan de volgende fondsen: Fonds Verblijfsrecreatie, Zeeuws Participatiefonds, InnoGo! BV en het Zeeuws Investeringsfonds. Van daaruit worden investeringen gedaan in projecten en bedrijven die bijdragen aan een duurzaam en toekomstbestendig Zeeland. In 2023 vonden er enkele wisselingen plaats in de Raad van Commissarissen. Per 1 januari 2023 is de heer drs. M.A. de Bruine MSRE benoemd tot lid en per 1 juli 2023 de heer Riedstra. Hij volgt per 1 januari 2024 de heer Weck op als voorzitter. In december 2023 werd het jaarplan 2024 gepubliceerd. Hierin staan de kernwaarden en de drie kerncompetenties innoveren, investeren en internationaliseren verder toegelicht.	

Holding Zeeuwse Visveiling B.V.

Verband		
	Naam	Holding Zeeuwse Visveiling B.V.
	Website	www.zeeuwsevisveilingen.nl
	Vestigingsplaats	Vlissingen
	Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Inhoud		
	Doelstelling en visie	Per 1 januari 2005 is de Zeeuwse Visveiling B.V. opgericht. Deze Holding bezit de aandelen van de Zeeuwse Visveiling Breskens NV en de aandelen van de Zeeuwse Visveiling Vlissingen BV, die hierdoor per dezelfde datum zijn gefuseerd. Doel van de fusie was het neerzetten van een sterke visveilingorganisatie in Zeeland om de marktpositie te versterken, de kosten te reduceren, de service aan de vissers en vishandel te continueren en beter op toekomstige ontwikkelingen in te spelen. De gemeenten Sluis en Vlissingen bezitten aandelen in de Holding Zeeuwse Visveiling BV. De verhouding is hierbij 35:65.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast de gemeente Sluis, de gemeente Vlissingen.
	Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
	Portefeuillehouder	Wethouder J. Werkman 01-01-2023 t/m 16-04-2023 Wethouder M. van Beek 17-04-2023 t/m 09-10-2023
Financiële positie		
	Bijdrage Gemeente Sluis	Mogelijk verlies van de veiling te Breskens komt voor rekening van de gemeente Sluis als reserve van de Visveilig niet toereikend is. De gemeente Sluis is niet verantwoordelijk voor het verlies van de Visveiling Vlissingen BV.
	Eigen Vermogen 31-12-2022	Volgt
	Eigen Vermogen 31-12-2023	Nnb
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	Volgt
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	Nnb
	Resultaat 2023	Nnb
Ontwikkelingen 2023		
	De aandeelhouders (gemeenten Vlissingen en Sluis) besloten eerder dat het houden van aandelen in HZV B.V. geen overheidstaak (meer) is. Door de aandeelhouders is in 2023 besloten het totale aandelenpakket te verkopen aan Visveilingen Urk. Uit een kort geding, aangespannen door een andere geïnteresseerde partij, volgt dat de aandelentransactie niet rechtsgeldig is gegund en de aandeelhouders van HZV een nieuwe selectieprocedure moeten starten waarbij geïnteresseerde kopers zich kunnen melden. Ultimo 2023 zijn de voorbereidingen voor deze procedure gestart.	

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Verband		
	Naam	N.V. Bank Nederlandse gemeenten
	Website	www.bng.nl
	Vestigingsplaats	Den Haag
	Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Inhoud		
	Doelstelling en visie	
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Nederlandse gemeenten
	Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
	Portefeuillehouder	Wethouder J. Werkman 01-01-2023 t/m 16-04-2023 Wethouder M. van Beek 17-04-2023 t/m 09-10-2023
Financiële positie		
	Dividend gemeente Sluis (10.140 aandelen x € 2,50)	€ 25.350
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 4.615.000.000
	Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 4.721.000.000
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 107.459.000.000
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ 110.819.000.000
	Resultaat 2023	€ 254.000.000
Ontwikkelingen 2023		
	Geen specifieke ontwikkelingen die relevant zijn voor de gemeente Sluis.	

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Verband		
	Naam	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
	Website	www.vng.nl
	Vestigingsplaats	Den Haag
	Rechtsvorm	Vereniging
Inhoud		
	Doelstelling en visie	1. De Vereniging heeft ten doel haar leden collectief en individueel bij te staan bij de vervulling van hun bestuurstaken. 2. De Vereniging heeft voorts tot doel voor de leden of groepen van leden afspraken te maken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector. 3. De Vereniging heeft tevens ten doel het behartigen van de belangen van haar leden welke samenhangen met de door hen uitgevoerde bestuurs- en beheerstaken alsook de met deze taken samenhangende: a. voorwaarden, tarieven en prijzen voor (onder andere energie gerelateerde) producten en diensten, alsmede; b. de overige aan het gebruik van hierboven genoemde producten gerelateerde kosten en voorwaarden.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: alle Nederlandse gemeenten.
	Vertegenwoordiging	Lidmaatschap en stemrecht.
	Portefeuillehouder	Burgemeester mr. M.M.D. Vermue
Financiële positie		
	Contributie 2023	€ 39.844
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 51.704.000
	Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 56.301.000
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 124.585.000
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	€ 118.819.000
	Resultaat 2023	€ 3.758.000
Ontwikkelingen 2023		
	Geen specifieke ontwikkelingen die relevant zijn voor de gemeente Sluis.	

Vereniging Zeeuwse Gemeenten

Verband		
	Naam	Vereniging Zeeuwse gemeenten
	Website	www.vng.nl/vzg
	Vestigingsplaats	Vlissingen
	Rechtsvorm	Vereniging
Inhoud		
	Doelstelling en visie	Het behartigen van belangen die aan haar leden gemeenschappelijk eigen zijn. Daarnaast biedt de VZG een kennis- en netwerkplatform.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	De gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Sluis, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen.
	Vertegenwoordiging	Bestuurslid
	Portefeuillehouder	Burgemeester mr. M.M.D. Vermue
Financiële positie		
	Contributie 2023	€ 13.422
	Eigen Vermogen 31-12-2022	Nnb
	Eigen Vermogen 31-12-2023	Nnb
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	Nnb
	Vreemd Vermogen 31-12-2023	Nnb
	Resultaat 2023	Nnb
Ontwikkelingen 2023		
	In 2023 is, samen met het OZO, de Zeeland Academy opgezet. Deze beantwoordt de vraag/behoefte van de Zeeuwse overheden tot opleidingen op divers vakgebied in de nabije omgeving. Via de academy worden trainingen aangeboden voor volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren. In 2024 wordt dit vervolgd met een digitaal platform.	

Paragraaf Financiering

De paragraaf financiering behandelt de treasuryfunctie van de gemeente. In deze paragraaf komt het risicobeheer van de financieringsportefeuille aan de orde en wordt inzicht geboden in de ontwikkeling van de financieringsportefeuille van de gemeente. De treasuryfunctie heeft als doel tegen gunstige condities en tegen zo laag mogelijke kosten te voorzien in de benodigde financieringsmiddelen en daarbij risico's zoveel mogelijk uit te sluiten.

De gemeente beschikt in relatie tot het investeringsniveau in beperkte mate over eigen financieringsmiddelen. De treasury-activiteiten richten zich dan ook vooral op het zo effectief en doelmatig mogelijk aantrekken en inzetten van vreemd vermogen. Door het doorlopend bijhouden van een liquiditeitsplanning en het volgen van ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt, wordt ingezet op het afsluiten van geldleningen op het meest gunstige moment en tegen de meest gunstige voorwaarden.

Het beleid voor de treasuryfunctie is vastgelegd in het Treasurystatuut dat op 13 april 2021 geactualiseerd is. De belangrijkste punten zijn:
- Om de interne liquiditeitsrisico’s te bepalen wordt een liquiditeitenplanning opgesteld voor zowel de korte (één jaar) als de langere termijn (meerjarig);
- Het aantrekken van leningen geschiedt door een offerte aan te vragen bij tenminste twee financiële instellingen;
- Dat bij het aangaan van een langlopende geldlening gekeken zal worden welke investeringen er uitgevoerd moeten worden waarbij dan voornamelijk gekeken wordt naar de afschrijvingstermijn van deze investeringen. De looptijd van de langlopende geldlening wordt hierop bepaald.

Risico's op beheer en verstrekte gelden

Risicobeheer
De kasgeldlimiet is het maximumbedrag aan leningen en kredieten met een looptijd van minder dan één jaar dat de gemeente op mag nemen. De minister heeft dat op 8,5% van het begrotingstotaal vastgesteld. Voor gemeente Sluis was dit in 2023 € 8,1 miljoen.

De kasgeldlimiet mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen worden overschreden. In 2023 is dit niet aan de orde geweest. Evenmin was aantrekking van langlopend geld nodig om aan onze financieringsbehoefte te voldoen.

De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken of als een renteherziening van toepassing is. Om het renterisico te beheersen, is in de Wet FIDO de renterisiconorm geformuleerd. De renterisiconorm is door de minister vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. De gemeente Sluis is in 2023 onder de norm gebleven, de gemeente heeft geen geldleningen afgesloten met een renteherziening. Ook heeft de gemeente Sluis in 2023 geen langlopende financiering nodig gehad.

Kredietrisico op verstrekte gelden
Leningen en garanties worden slechts verstrekt uit hoofde van “de publieke taak” en aan door de gemeenteraad goedgekeurde derde partijen.

Aan uitgezette langlopende geldleningen stond op 31 december 2023 een bedrag uit van € 1.601.000. Het bedrag aan uitgezette gelden per 31 december 2023 heeft betrekking op verstrekte leningen aan personeelsleden (fietsproject), BBZ-leningen en leningen in het kader van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

Het totale bezit aan aandelen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Vismijn, GBE Aqua en ZEH bedraagt € 333.407 (waardering tegen verkrijgingsprijs).

Gemeente Sluis loopt nauwelijks kredietrisico's op de vaste uitzettingen. De uitgezette gelden hebben in alle gevallen een voorzichtig karakter en zijn niet gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatige risico's.

Mutaties in leningenportefeuille

	Bedragen x € 1.000	2023
	Saldo per 1 januari 2023	54.477
	Vermeerderingen (geen nieuwe langlopende leningen)	0
	Verminderingen (aflossingen)	4.995
	Saldo per 31 december 2023	**49.482**

Het is gebruikelijk dat gemeenten het principe van totaal financiering hanteren. Dat wil zeggen dat een lening niet direct gekoppeld wordt aan één bepaalde investering. Het gaat om de totaliteit van de financieringsbehoefte. De financieringsbehoefte wordt op regelmatige basis gemonitord om tijdig aan onze toekomstige financieringsbehoefte(s) te kunnen voldoen. Voor de financiering in 2023 hebben we enkel de kasgeldlimiet benut zonder langlopende geldleningen te hoeven aantrekken

Liquiditeitenplanning

Liquiditeitenplanning
Op basis van een zo nauwkeurig mogelijke voorspelling van de in- en uitgaande geldstromen kan de organisatie tijdig actie ondernemen om tekorten aan te vullen en overschotten uit te zetten.

Rekeningstructuur
Een goede bankrekeningstructuur bevordert effectief saldobeheer. Een dergelijke structuur bestaat uit een beperkt aantal rekeningen en een beperkt aantal bankrelaties.

Per 1 januari 2018 is het huisbankierschap ondergebracht bij de ING. Tevens heeft de gemeente een rekening bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Tenminste eenmaal per jaar worden er contacten onderhouden met de betreffende bankinstellingen. De kredietlimiet is het maximale debetsaldo op een rekening-courant bij een financiële instelling. Gemeente Sluis heeft een kredietlimiet van € 1.000.000 bij de BNG en € 1.000.000 bij de ING.

Renteschema

In onderstaand renteschema treft u het resultaat op het taakveld Treasury aan. In de jaarrekening zijn de rentekosten van zowel kort als lang geld verdeeld over de grondexploitatie en de overige taakvelden.

	Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Rekening 2023
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.481	1.428
b.	De externe rentebaten	15	275
	Totaal door te rekenen externe rente	**1.466**	**1.153**
c.	Rente die aan grondexploitatie moet worden doorberekend	8	14
	Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
	Saldo door te rekenen externe rente	**1.458**	**1.139**
d1.	Rente over eigen vermogen	0	0
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0	0
	De aan taakvelden toe te rekenen rente	**1.466**	**1.153**
e.	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.466	1.153
f.	**Renteresultaat op het taakveld treasury**	**0**	**0**

Paragraaf Bedrijfsvoering

In deze paragraaf doen we verslag van de ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering (personeel en organisatie). Daarbij passeren de onderwerpen en indicatoren zoals toegelicht tijdens de informatiecarrousel P&O op 30 oktober 2023. Conform de richtlijn van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) lichten we ook de overhead toe.

Organogram en formatie

Bij de begroting 2023 stemde u in met de versterking van de organisatie langs drie lijnen:

- Versteviging formatie voor de basistaken met 6,5 fte (tot 192,89 fte);
- Eigenstandig budget voor bemensing van de majeure en reguliere projecten;
- Spreiding van de projecten.

Deze punten zijn in 2023 geëffectueerd, waarmee de capaciteit meer in verhouding is gebracht met de wettelijke taken en de bestuurlijke ambities (uitvoering coalitieakkoord). Tevens is een meer zuiver beeld ontstaan tussen de basistaken en de projecten. Bij de projecten is gewerkt met een projectkaart waarin onder andere het doel, de planning, mijlpalen en risico's staan, evenals randvoorwaarden zoals capaciteit (rollen, taken, verantwoordelijkheden) en financiën. De kaarten zijn vooraf vastgesteld door ons college (majeure projecten) of ons management (reguliere projecten). Voor de sturing en beheersing van het totaal aan projecten is in 2023 gestart met de voorbereiding van de systematiek van portfoliomanagement.

Het organogram zag er in 2023 als volgt uit:

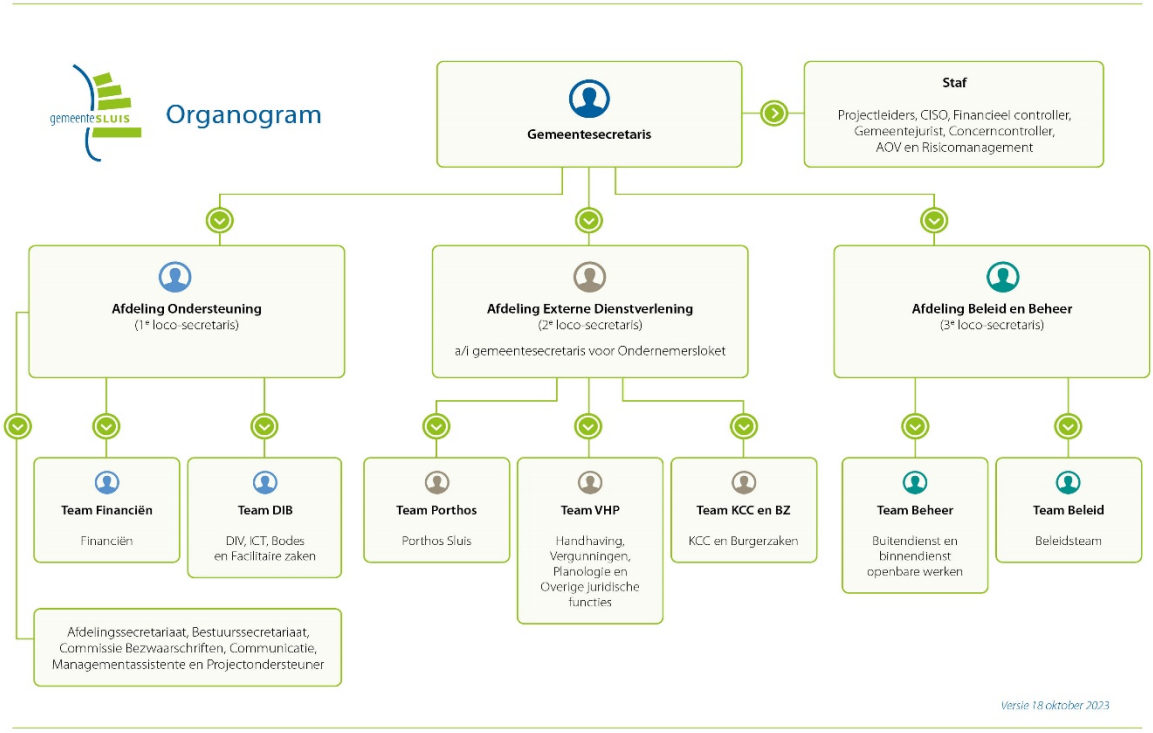

In 2023 is er sprake van een incidenteel voordeel in de Bedrijfsvoering (Personeel & Organisatie). Er was 540.000 extra opgenomen voor CAO aanpassingen, die niet volledig

nodig is gebleken. Daarnaast heeft er minder inhuur plaatsgehad. Op basis van de jaarplanning was rekening gehouden met 17%. Dit is 12,8% geworden. Er is onder andere minder inhuur nodig geweest voor vervanging bij ziekte. Zoals verderop in deze paragraaf wordt toegelicht, is er in bepaalde vakgebieden sprake van krapte op de arbeidsmarkt waarmee sommige vacatures wat langer hebben opgestaan.

Dienstverlenend, wendbaar en toekomstbestendig

Onze organisatie heeft in 2023 gewerkt vanuit de missie, visie en strategie die eind 2018 zijn vastgesteld. Dit na een zorgvuldig proces waarin een brede vertegenwoordiging uit de organisatie, het college, de gemeenteraad en externe belanghebbenden betrokken waren.

- Missie
  Onze organisatie is er voor burgers, bedrijven, bezoekers en het bestuur van de gemeente Sluis. We zijn betrokken, proactief en werken samen met partners. Professionaliteit en integraliteit staan centraal.

- Visie
  We denken mee met onze klanten, activeren hen, kennen hun wensen en stemmen onze dienstverlening en rol daarop af. Onze basis is op orde en wij werken integraal. We zijn een toekomstbestendige en wendbare organisatie die voortdurend investeert in kennis, vaardigheden, technologie en samenwerking met partners.

- Kernwaarden
  Waarden die wij uitdragen aan onze klanten zijn: Proactief, Integraal, Betrokken en Professioneel.

Bij de missie, visie en strategie hoort het organisatieontwikkelingsprogramma Sluis Opgeschut, met de pijlers Strategie en Cultuur. Onder Strategie vallen processen die bijdragen aan de basis op orde, de klantervaring centraal stellen en het toekomstbestendig en wendbaar organiseren. Cultuur gaat over houding, gedrag en samenwerking in onze organisatie. In 2023 lag de focus op de versteviging van projectmatig werken, werkprocessen, voorbereiding van portfoliomanagement en integrale samenwerking en advisering.

Onderdeel van Sluis Opgeschut is het jaarlijks medewerkersonderzoek. Hierin wordt op diverse thema's bevraagd zoals werkplezier, werkinhoud, betrokkenheid, waardering, sociale veiligheid en loopbaanondersteuning. We gebruiken de resultaten om zicht te houden op de algehele werkbeleving. Ook beoordelen we of de koers nog aansluit bij wat er, mede door externe invloeden, op ons afkomt. Uit het onderzoek 2023 komen als trotspunten: collega's, klantgerichtheid, samenwerking en betrokkenheid. Aandachtspunten zijn werkdruk, beloning, herstelbehoefte en loopbaanperspectief. We hebben de uitkomsten meegenomen in de speerpunten voor 2024.

Uitstroom, doorstroom en instroom

In 2023 heeft één medewerker afscheid genomen wegens pensionering. In één situatie is een tijdelijk contract niet omgezet in een vast contract. We hebben van zeven mensen afscheid genomen wegens het aanvaarden van een baan elders, en van drie medewerkers wegens overige redenen (ziekte of persoonlijke omstandigheden). Er waren 119 mensen langer dan zes jaar in dienst. Er is een interne doorstroom geweest van vijf personen. Er zijn 29 personen in dienst gekomen. We hebben acht stageplaatsen vervuld en één Beroepsbegeleidende Leerweg (BBL-stage). De nieuwe editie van het tweejarige traineeprogramma is opengesteld. Van de vier beschikbare plaatsen zijn er drie vervuld (financiën, juridisch en business intelligence/data-analyse). De trainee voor dienstverlening was eind 2023 nog vacant. Onze instroom bedraagt 14,3%. De landelijke referentie is 15,9%. De uitstroom in Sluis is 5,7%. Het landelijk referentiecijfer is 8,3%.

Arbeidsmarkt (boeien en binden van mensen)
Het boeien en binden van mensen heeft veel aandacht gehad. In lijn met het landelijke beeld heeft ook Sluis te maken met krapte op de arbeidsmarkt. Desondanks hebben we, zoals hiervoor benoemd, veel vacatures kunnen vervullen.

Bij werving en selectie (het boeien) is gebruik gemaakt van diverse instrumenten zoals social media, werving- en selectiebureaus en banenmarkten bij onder andere Rootzz, HZ en Scalda. De taakvelden planologie, toezicht en handhaving zijn lastig gebleken. Deze krapte was ook zichtbaar bij ZZP-ers en externe bureaus. Daarnaast was het niet altijd mogelijk om werk in de openbare ruimte in de markt weg te zetten (krapte bij de aannemers). In een enkel geval heeft dit geleid tot vertraagde uitvoering.

We hebben ook in 2023 ingezet op het aantrekkelijk houden van de werkomgeving (het binden). In navolging van de Regeling voor plaats- en tijdonafhankelijk werken (2022) is de Regeling vergoeding woon-werkverkeer vastgesteld. Er zijn mogelijkheden geboden voor interne doorstroommogelijkheden, opleiding en loopbaanontwikkeling. Het beloningsbeleid voor uitzonderlijke prestaties is voortgezet. Daarnaast zijn voorzieningen gefaciliteerd op het gebied van catering en gezondheid/vitaliteit.

Ziekteverzuim
Het verzuimpercentage in 2023 is 5,21% (2022: 5,82%). Hiervan is 3,9% langdurig verzuim van 42 dagen of langer. Het landelijk gemiddelde is 6,7%.

Interne veiligheid
In 2023 zijn Risico Inventarisaties & Evaluaties (RI&E's) uitgevoerd op de werkplaatsen en in het gemeentehuis. In de RI&E's staan maatregelen om de werkomstandigheden veilig te houden. Dit betreft zowel fysieke zaken, zoals inrichting van ruimtes en opslag van materieel, als proceszaken, zoals protocollen en andere veiligheidsmaatregelen. Onze organisatie heeft een BHV-team, een ARBO-coördinator en een coördinator interne veiligheid (tevens agressiecoördinator).

Het kunnen uitvoeren van een veilige, publieke taak stond in 2023 voorop. We hebben meer dan voorheen te maken gehad met (agressie)incidenten of andere situaties die impact hebben. In geval van nood is een beroep gedaan op het Interventieteam (inzet tijdens agressie-incidenten). Tevens is gestart met het actualiseren van het agressieprotocol. Hierbij sluiten we aan bij het traject van de Zeeuwse norm weerbare overheid.

Voor opvang en zorg na ingrijpende gebeurtenissen is er het Collegiaal Opvangteam, dat uit eigen (hiertoe opgeleide) mensen bestaat. Onze organisatie heeft een extern vertrouwenspersoon voor zowel klachten over ongewenst gedrag als over integriteitsschendingen. Daarnaast kan bedrijfsmaatschappelijk werk ter ondersteuning ingeschakeld worden voor kortdurende hulpverlening.

Huisvesting
Het verduurzamingsplan voor de gemeentelijke organisatie heeft in 2023 verdere uitvoering gehad. Hierin staan ambities op het gebied van bedrijfsvoering, gebouwen, openbare ruimte en mensen (bewustwording). Hangende het proces Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen staat de geplande verduurzaming van de buitenzijde van het gemeentehuis on hold. Binnen de onderhoudsreserve gemeentelijke gebouwen blijft hiervoor € 303.000 beschikbaar. Inpandig dienden zich enkele gebreken aan die vanuit de Arbowetgeving om snelle actie vroegen.

Planning en Control

2023 is het eerste verslagjaar waar het college verantwoording aflegt over de rechtmatigheid. Het afgelopen jaar hebben wij samen met de auditcommissie de nodige voorbereidingen getroffen om deze verantwoording op te kunnen stellen. Hierbij gaat het om het vaststellen van de Controleverordening 2023 en de Financiële Verordening 2023. Met het oog op de komst van de rechtmatigheidsverantwoording heeft ook regelmatig afstemming met de accountant plaatsgehad.

De capaciteit van het onderdeel Control is uitgebreid. Het IC-plan, dat als basis dient voor de rechtmatigheidsverantwoording, is uitgevoerd. De ervaringen die in 2023 zijn opgedaan gebruiken wij bij de voorbereidingen van de interne controles voor 2024. Om de ambitie “Financieel in Control” te realiseren is het streven dat de organisatie zelf de interne controles gaat uitvoeren waarbij Control een oordeel geeft over de werking van het systeem. In 2023 is ook gestart met een onderzoek om te komen tot een aangepaste budgethoudersregeling.

Informatiebeveiliging
Als gemeente werken we veel met privacygevoelige informatie. Informatiebeveiliging, privacy en beheersmaatregelen om risico’s te beperken, zijn dan ook belangrijk. In september is in dit kader het Strategisch Informatiebeveiliging en Privacy Beleid 2023-2026 vastgesteld.

In 2023 is er veel aandacht geweest voor de aankomende, nieuwe Europese cyberwetgeving NIS2. Het doel is om de nationale veiligheid en Europa te borgen, waarbij digitale veiligheid een prioriteit is. Met deze richtlijn wordt van een paar duizend vitale Europese entiteiten, zowel publiek als privaat, naar meer dan honderdduizend gegaan. Net als bij de AVG is er risico op boetes en op bestuurlijke aansprakelijkheid. De NIS2 wordt per oktober 2024 audit plichtig. Om hier naar toe te werken, is er extra inzet geweest voor risico inventarisatie, test en onderzoek van kwetsbaarheden, verzekering, hard- en software en capaciteit voor de implementatie. Op basis van een risicogestuurde aanpak zijn de prioriteit en inhoud bepaald van de verschillende projecten die moeten worden uitgevoerd binnen het Programma Informatiebeveiliging. Het volledig invoeren van de NIS2 raakt alle organisatieonderdelen, werkprocessen en informatiesystemen van de gemeente en is geen geringe opgave. Tijdens de informatieve raadsbijeenkomst op 3 oktober 2023 bent u hierover bijgepraat.

De jaarlijkse audit ENSIA is met goed resultaat doorlopen. De uitkomsten daarvan moeten wij rapporteren aan de gemeenteraad (horizontale verantwoording) en verschillende ministeries (verticale verantwoording). In 2023 is dit overeenkomstig gebeurd per brief 12 september 2023. De aanbevelingen om zaken nog beter te doen, nemen we over.

Toelichting op de afwijkingen > € 25.000

Inleiding
In de jaarrekening is de Rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. In de financiële verordening, in artikel 9 lid 2, heeft de gemeenteraad met het college van burgemeester en wethouders afgesproken dat afwijkingen -fouten en onduidelijkheden- vanaf € 25.000 (rapportagegrens) in de paragraaf bedrijfsvoering worden toegelicht. Wij gaan hierna in op de bevindingen bij het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium. Tevens is in deze paragraaf een verbeterplan toegevoegd waarin het college aangeeft op welke wijze zij de afwijkingen wenst te verminderen.

Begrotingscriterium
Het begrotingscriterium is een criterium van rechtmatigheid dat betrekking heeft op de grenzen van de baten en lasten in de door de raad geautoriseerde begroting van exploitatie en investeringskredieten alsmede de mutaties op de reserves en de hiermee

samenhangende programma's, waarbinnen de financiële beheershandelingen tot stand moeten zijn gekomen.

Bij onze controles voor het begrotingscriterium hebben wij geen onrechtmatigheden geconstateerd die uitkomen boven de verantwoordingsgrens.

Onderstaand lichten wij de afwijkingen toe vanaf € 25.000.

Begrotingsonrechtmatigheid	**Fouten**
Overschrijding lasten programma's	
Programma 1: Duurzaamheid	0
Programma 2: Economie en Arbeidsmarkt	0
Programma 3: Wonen en Voorzieningen	0
Programma 4: Sociaal Domein	99.258
Programma 5: Bestuur en Veiligheid	0
6: Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	0
Overschrijding investeringsbudgetten	90.597

De overschrijdingen bij programma 4 hebben betrekking op de Benelux-tour en de Baloise ladies tour. Eerder was al besloten de begroting te wijzigen; deze wijziging is uiteindelijk onvoldoende gebleken.

De overschrijdingen op de investeringsbudgetten hebben betrekking op rioleringswerken (26.821), werkzaamheden Baanstpolder (29.829) en Sint Bavodijk/Nooddijk (28.918).

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium is het criterium van rechtmatigheid, dat betrekking heeft op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

In de kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV is aangegeven dat voorwaarden die direct van invloed zijn op de verslaggeving c.q. het getrouwe beeld van de jaarrekening niet worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Aspecten die wel worden opgenomen hebben betrekking op de Aanbestedingswet, het voorkomen van meerjarige contracten, uitbesteding (al dan niet aan verbonden partijen), de -legitieme-afwezigheid van afrekeningen waar het gaat om subsidies, onroerend zaak-transacties (mogelijkheid van ongeoorloofde staatssteun) de wet Fido en de wet Markt en Overheid.

Uit onze controles zijn de volgende afwijkingen naar voren gekomen.

Fouten

Omvang fout	€ 295.000 (€ 252.000 en € 43.000)

Onderwerp	Verlenging monitoring Havengebied Breskens
Toelichting	Door het college is in 2023 twee keer afgeweken van de vigerende regelgeving. De reden voor deze afwijking was gelegen in het feit dat de gehanteerde meetmethode en gebruikte apparatuur dezelfde moeten zijn. Het was, gelet op de planning, niet mogelijk hiervoor een aanbesteding te starten.

Omvang fout	€ 139.000 (*Aangezien het contract automatisch met één jaar wordt verlengd, tot in 2024, wordt het bedrag voor 2024 als fout toegevoegd en geschat op het gemiddelde van de afgelopen periode. De planning van de Europese aanbesteding voorziet erin dat per 1-10-2024 het nieuwe contract ingaat; € 76.000 over 2023, voor 2024 negen maanden begroot, dus € 63.000*).
Onderwerp	Mobiele telefonie
Toelichting	Deze crediteur was in 2022 ook fout. In 2023 is een Europese aanbesteding gestart. De verwachting is dat in het tweede halfjaar van 2024 gegund kan worden.

Omvang fout	€ 70.000 (t*ot en met november 2023 € 54.000, maand december € 5.000, twee maanden € 10.000*).
Onderwerp	Inhuur communicatie
Toelichting	In december 2022 heeft een onderhandse aanbesteding plaatsgevonden waarbij werd aangegeven dat in 2023 er een structurele oplossing zou komen. Dit is niet gebeurd; inhuur wordt wel beëindigd per 1 maart 2024. Daarom fout voor een periode van veertien maanden.

Omvang fout	€ 65.000
Onderwerp	Inhuur beleidsadvisering recreatie en toerisme
Toelichting	In 2023 is een Europese aanbesteding geweest waarna 18 september 2023 de opdracht is gegund.

Crediteur	Prepworkx
Onderwerp	Inhuur parkeerbeleid 2.0
Toelichting	Initiële raming ging uit van € 120.000 over vier jaar. Dit bedrag is ruimschoots overschreden waarbij het de vraag is of de raming realistisch is geweest.

Misbruik en oneigenlijk gebruik
De rechtmatigheidseis betreft ook de toetsing op juistheid en volledigheid van de gegevens, die door de belanghebbenden zijn verstrekt om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen. Dit ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving (M&O-criterium). In de Kadernota Rechtmatigheid 2023 worden de volgende definities gebruikt:

Misbruik
Het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen te verkrijgen of niet dan wel een te laag

bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Misbruik van overheidsgelden wordt geregeld aangeduid met het plegen van fraude om zich onrechtmatig overheidsgelden toe te eigenen. Misbruik van overheidsregelingen moet echter wel duidelijk worden onderscheiden van fraude waarbij veelal één of meerdere medewerkers van de organisatie betrokken zijn. Bij misbruik is altijd sprake van het onrechtmatig gebruiken van een regeling/faciliteit die de overheid biedt. Bij het bestrijden van misbruik passen beheersmaatregelen zoals misbruikpreventie, handhaving, misbruik en fraudeopsporing en sancties.

Oneigenlijk gebruik
Het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan. De beheersmaatregelen die daarbij passen zijn: handhaving, voorlichting, analyse toepassen en actualisering wet- en regelgeving.

Bevindingen
Beleidsmatig is in de verschillende verordeningen op het terrein van het Sociaal Domein vastgelegd wanneer sprake is van fraude, misbruik etc. en welke consequenties hieraan verbonden kunnen worden. Hierbij kan gedacht worden aan het terugvorderen van uitkeringen en/of voorzieningen al dan niet in combinatie met het opleggen van een boete. Daarnaast vindt in de praktijk uitwisseling van gegevens met het Inlichtingenbureau plaats en worden signalen van het Inlichtingenbureau 1-op-1 beoordeeld. Ook worden anonieme tips onderzocht.

Daarnaast heeft het college in 2023 een frauderisico-analyse inclusief beheersmaatregelen opgesteld. Deze analyse wordt, gelet op het dynamische karakter van deze materie, periodiek doorontwikkeld.

Uit onze interne controles is niet gebleken dat het college niet adequaat reageert op signalen.

Wat gaat het college doen om toekomstige fouten en onduidelijkheden te voorkomen?

Waar het gaat om het voorwaardencriterium blijven wij investeren in kennis en opleidingen met betrekking tot het aanbestedingsrecht. Daarnaast zal –ten aanzien van de planning van inkoop-/aanbestedingstrajecten- tijdig duidelijk moeten worden op welk moment er werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Daarmee is “terugrekenen” naar de start van een inkooptraject eenvoudiger, immers aanbestedingstrajecten beslaan al gauw een periode van 5-6 maanden.

Met betrekking tot het begrotingscriterium is het belangrijk dat ramingen op een zorgvuldige wijze tot stand komen. Daarnaast wordt momenteel, in het kader van het project Rechtmatigheidsverantwoording/Financieel in Control, de budgethoudersregeling tegen het licht gehouden met als doel het budgetbeheer en de kredietbewaking verder te ontwikkelen.

Overhead

Een verplicht onderdeel van de begroting als gevolg van de nieuwe begrotingsvoorschriften is het overzicht Overhead. Hierbij wordt de volgende definitie van overhead gehanteerd (conform Vensters voor Bedrijfsvoering: “Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Tot de overhead horen alle functies

die dit doel dienen. De overheadfuncties staan derhalve niet rechtstreeks ten dienste van de (externe) klant."

Het overzicht Overhead voor 2023 ziet er als volgt uit:

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
Bedrijfsvoering	67	-	-67
Representatie	42	-	-42
Archiefbewaarplaatsen	66	5	-61
Leiding en Staf	1.771	-	-1.771
ICT	1.937	-	-1.937
DIV/archief	269	-	-269
Facilitaire Zaken	402	-	-402
Financiën	1.110	16	-1.094
Huisvesting Oostburg	1.186	34	-1.152
P en O	1.678	24	-1.654
Secretaresses	528	-	-528
Team budgetten	458	-	-458
Communicatie/promotie	559	-	-559
Organisatieontwikkelingen	29	-	-29
Juridische advisering	386	54	-332
Bezwaarschriften	192	-	-192
Portfoliomanagement	50	-	-50
Klachtencommissie	6	-	-6
Totaal	**10.736**	**133**	**-10.603**

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding
In de paragraaf 'Grondbeleid' geven we een beknopte toelichting op het gevoerde grondbeleid in 2023.

Volgens artikel 16 BBV bevat de paragraaf grondbeleid ten minste de volgende onderwerpen:
1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. De wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. Een actuele voorspelling van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
5. De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

De wijze waarop deze onderwerpen in de paragraaf 'Grondbeleid' staan, is vormvrij. De paragraaf 'Grondbeleid' heeft een samenvattend karakter, maar is wel zelfstandig leesbaar.

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen van de programma's
Op 25 februari 2021 stelde de raad het herziene visiedocument Krachtig Verbonden (hierna: het visiedocument) vast. Hierin staan de doelstellingen van het ruimtelijk beleid en de gekozen ontwikkelingsrichting van het ruimtegebruik in relatie tot de doelstellingen in de verschillende programma's (zoals wonen, voorzieningen, recreatie, economie, landschap, verkeer en het Sociaal Domein). Het visiedocument beschrijft ook de basis voor de gemeentelijke bevoegdheden met betrekking tot verevening van bovenplanse kosten en bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen.

Op 23 september 2021 stelde de raad de herziene Nota Grondbeleid 2021 vast waarin de beleidskeuzes zijn gemaakt voor het grondbeleid. In de herziene nota is nadrukkelijker de koppeling gelegd tussen de ruimtelijke beleidsuitgangspunten, zoals benoemd in het visiedocument, en het te voeren grondbeleid. Ook het vereveningsprincipe en de inzet ervan zijn verder uitgewerkt. In samenhang met de vaststelling van het beleidsplan Wonen in juni 2023, is de Nota Grondbeleid 2021 herzien met betrekking tot het onderdeel Verevening. Meer bepaald is de benaming Voorziening Gebiedsontwikkeling gewijzigd in Voorziening Transitie Woningvoorraad. Ook de bepaling van de hoogte van de vereveningsbijdrage is gewijzigd evenals de beoogde inzet van de middelen uit de Voorziening Transitie Woningvoorraad.

Voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen gelden landelijke en provinciale beleidskaders. Doelstelling van het beleid is het aanbieden van voldoende kwalitatief hoogwaardige bedrijventerreinen. Er mag geen sprake zijn van een structureel groter aanbod dan de vraag is. Waar mogelijk en verantwoord kan kleinschalige uitbreiding van de bedrijventerreinen plaatsvinden. De gemeente Sluis heeft alleen kleinschalige bedrijventerreinen. Het provinciale beleid staat voor een kleinschalig terrein een eenmalige uitbreiding toe tot een maximum van 20% van het bestaande oppervlak, mits er sprake is van een landschappelijke of stedenbouwkundige afronding en mits regionaal afgestemd. Deze regionale afstemming vindt plaats in het Regionaal Bedrijventerreinenprogramma Zeeuws-Vlaanderen. Dit programma is in 2021 door de gemeenten Hulst, Sluis en Terneuzen herzien. In 2022 is het programma geactualiseerd (peildatum 1-7-2022). In december 2022 is het geactualiseerde programma ter vaststelling aangeboden aan Gedeputeerde Staten (GS) van Zeeland. (Door GS vastgesteld in januari 2023).

Bedrijventerrein De Vlaschaard is al langere tijd voorzien om nog eenmalig te worden uitgebreid. Ten gevolge van het geldende provinciale beleid kunnen de overige bedrijventerreinen in de gemeente niet meer worden uitgebreid. Het betreffen immers kleinschalige bedrijventerreinen en die mogen slechts eenmalig worden uitgebreid. Alle terreinen zijn in het verleden al eens uitgebreid. Toekomstige uitbreiding aan areaal bedrijventerrein is dus slechts mogelijk middels de realisatie van/transformatie naar een grootschalig bedrijventerrein.

Op verzoek van de gemeente Terneuzen is het Regionaal Bedrijventerreinenprogramma Zeeuws-Vlaanderen in de loop van 2023 opnieuw geactualiseerd. Voor de gemeente Sluis is opgenomen dat de komende periode wordt verkend in welke vorm en op welke locatie een grootschalig bedrijventerrein in de gemeente Sluis kan worden gerealiseerd. Het bijgestelde programma is door GS in november 2023 vastgesteld.

2. De wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd

Bij de uitwerking van de verschillende ruimtelijke plannen dient onderscheid te worden gemaakt tussen actief grondbeleid, passief (faciliterend) grondbeleid of een tussenvorm waarbij sprake is van een samenwerking met private partijen. In de Nota Grondbeleid 2021 is de keuze gemaakt voor situationeel grondbeleid. Situationeel grondbeleid houdt in dat de gemeente per ontwikkeling (op projectniveau) beoordeelt of zij een actieve of faciliterende rol gaat vervullen.

De gemeente heeft in 2023 in totaal drie actieve gemeentelijke grondexploitaties, namelijk de uitbreidingsgedeeltes van de gemeentelijke bedrijventerreinen Stampershoek, Deltahoek en Technopark. Daarnaast heeft de gemeente verschillende gronden in eigendom die in het verleden om strategische redenen zijn aangekocht. Deze gronden maken met ingang van 1 januari 2016 deel uit van de materiële vaste activa.

De gronden van de voormalige Euregiotuinen in Oostburg en het daaraan aansluitende perceel (totaaloppervlakte ca 13 ha) zijn in het verleden aangekocht. Voor deze locatie wordt door derden een concreet plan ontwikkeld, “Regiopark Oostburg”. Het betreft hier volledig passief grondbeleid. Op 2 november 2023 is het bestemmingsplan Regiopark Oostburg vastgesteld. Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan worden de gronden in eigendom overgedragen. Deze gronden zijn opgenomen onder de voorraden als handelsgoederen.

Tot slot heeft de gemeente meerdere gronden in eigendom die zijn vrijgekomen na het vervallen van een functie. Deze gronden moeten een nieuwe invulling krijgen. Het gaat hierbij meestal om een locatie in eigendom van de gemeente die haar functie heeft verloren, bijvoorbeeld een voormalige gemeentewerkplaats. De gronden die zijn vrijgekomen na de realisatie van het multifunctioneel centrum De Korre in Breskens liggen op meerdere locaties waaronder de locatie voormalige christelijke basisschool CBS (Europastraat) en de locatie van de peuterspeelzaal (J.F. de Millianostraat). De nieuwe invulling van deze locaties vindt plaats op basis van passief grondbeleid, omdat deze nieuwe invulling door derden wordt gerealiseerd. De vrijgekomen locatie van de voormalige openbare basisschool OBS (J.H. van Dalestraat) betreft een locatie die deels in actief grondbeleid wordt uitgevoerd (met name de realisatie van drie tot vier kavels voor woningbouw). Een exploitatieopzet voor de locatie J.H. van Dalestraat wordt in 2024 ter vaststelling aangeboden.

3. Een actuele voorspelling van de te verwachten resultaten

De voorspelling in de paragraaf ‘Grondbeleid’ heeft als doel informatie te geven over welke invloed het grondbeleid heeft op de financiële positie van de gemeente. Zowel voor het begrotingsjaar als voor de komende jaren. Het gaat dus met name om de voorspelling van de uitkomsten van de actieve grondexploitaties, onderverdeeld naar winstgevende en verliesgevende complexen.

Vanaf 2021 is de interesse in percelen op de bedrijventerreinen flink toegenomen; er is in 2021 en 2022 meer bedrijventerrein verkocht dan vooraf geraamd. Door deze zeer gunstige ontwikkeling hebben we in 2022 besloten om voor de terreinen Technopark en Deltahoek een deel van de eerder uit exploitatie genomen terreinen, opnieuw in exploitatie te nemen. In 2022 is de opnieuw toegevoegde kavel bij Technopark verkocht. Dit bedrijventerrein is volledig uitgegeven zodat alleen nog op Deltahoek en Stampershoek uitgeefbare kavels aanwezig zijn.

In 2023 zijn op Deltahoek geen kavels verkocht. Op Stampershoek is één kavel verkocht. Voor Deltahoek heeft dit ermee te maken dat in 2023 de nieuwe ontsluitingswegen op het terrein aangelegd moesten zijn vooraleer kavels bereikbaar werden en konden worden uitgegeven. Deze werkzaamheden zijn in het 2e kwartaal van 2023 afgerond waarna uitgifte van de kavels mogelijk was. De verkoop is echter gestagneerd omwille van de in 2023 ontstane problematiek inzake netcongestie. Bedrijven kunnen geen zekerheid verkrijgen dat zij op het aan te kopen perceel de benodigde elektriciteit geleverd kunnen krijgen. Dat heeft direct zijn weerslag op de uitgeefbaarheid van de percelen. Deze zelfde problematiek speelt ook op het bedrijventerrein Stampershoek.

De reguliere herziening van de exploitatieopzetten vindt plaats in januari 2024 (raadsbesluit april 2024). De financiële gevolgen hiervan zijn verwerkt in deze jaarstukken 2023 en vindt u samenvattend terug in onderstaande tabel.

Bedrijventerreinen met exploitatieopzet

Naam van het plan	Verkocht 2023 in m²	Nog te verkopen voorraad grond per 31-12-2023 in m²	Looptijd plan t/m (jaartal)	Boekwaarde 31-12-2023 (afgerond) €
Stampershoek 5e fase, Oostburg	0	9.600	2026	253.824
Technopark 2e fase, Schoondijke	0	0	2025	-405.811
Deltahoek (uitbreiding), Breskens	0	18.100	2030	815.175
Totalen:	**0**	**27.655**		**663.188**

Gebruikte parameters
In de notitie Grondbeleid in de begroting en jaarstukken 2019 (hierna: de notitie) van de Commissie BBV staat aangegeven dat de toegerekende rente aan grondexploitaties moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen. Bij de herziene grondexploitaties wordt het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente gebruikt, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. De rentetoerekening vindt plaats op basis van de bruto-boekwaarden van de grondexploitaties (dus zonder rekening te houden met eventuele verliesvoorzieningen) van de bouwgronden in exploitatie (BIE's). Ook over grondexploitaties waarbij de verantwoorde baten hoger zijn dan de lasten, waardoor de boekwaarde van een BIE negatief is, wordt rente (in dit geval een baat) toegerekend.

Tot en met 2021 is de rente bij de verlieslatende grondexploitaties niet geactiveerd. Dit is alleen gedaan bij de winstgevende grondexploitaties namelijk Vlaschaard III en Deltahoek Uitbreiding. Met ingang van jaarrekening 2022 is de rente bij alle grondexploitaties

geactiveerd. Voor 2024 en volgende jaren (tot einde looptijd van de exploitaties) wordt rekening gehouden met een rentepercentage van 1%.

Als inflatiepercentage is rekening gehouden met een kostenstijging van 3,5% in 2024, 2,5% in 2025 en 2026 en 2% vanaf 2027 (geen opbrengstenstijging want de verkoopprijs van de gronden wordt niet jaarlijks geïndexeerd).

De nog te maken kosten op Technopark en Stampershoek zijn ten opzichte van vorig jaar geïndexeerd met de CBS-index van 4,3%. Voor Deltahoek moet nog een beperkt aantal werkzaamheden plaatsvinden. De kosten daarvan zijn geraamd, rekening houdend met het prijspeil januari 2024.

Bedrijventerrein Deltahoek Uitbreiding
In 2023 zijn geen percelen verkocht. In eerste instantie kon nog geen bedrijfsgrond worden uitgegeven omdat de percelen niet konden worden ontsloten. De werkzaamheden voor de extra ontsluitingen zijn in april 2023 afgerond. Voor het nog beschikbare terrein van 18.100 m² bedraagt de vastgestelde grondprijs € 80/m². In 2019 is besloten om kwantumkorting toe te passen op dit terrein tot € 70/m², afhankelijk van de grootte van de kavels. Ook is besloten tot de mogelijkheid van uitgifte in erfpacht.

In maart 2017 zijn gronden uit exploitatie genomen. Daarvan is een deel ingezet voor de realisatie van een zonnepark. In januari 2022 is het overige gedeelte opnieuw in exploitatie genomen. Ook voor dit nieuwe terrein is een verkoopprijs van € 80,-/m² vastgesteld met een kwantumkorting tot € 70/m², afhankelijk van de grootte van de kavels. Door toevoeging van deze extra gronden, is de looptijd van de grondexploitatie verlengd tot 31 december 2030.

De in januari 2024 herziene exploitatieopzet laat een positief exploitatiesaldo per 31 december 2030 zien van € 602.789. In 2023 kan opnieuw tussentijdse winst worden genomen. De te nemen winst in 2023 bedraagt € 249.280.

Bedrijventerrein Stampershoek 5e Fase
Bij de herziening van de grondexploitaties in 2019 is besloten om een afwijkende vraagprijs van € 55/m² te hanteren voor onregelmatig gevormde percelen. Voor de overige percelen blijven de vraagprijzen gehanteerd (variërend van € 80 tot € 90/m²) waarbij voor het geheel als ondergrens de prijs van € 70/m² is opgenomen. Ook is besloten tot de mogelijkheid van uitgifte in erfpacht.

In 2023 is 2.505 m² verkocht. Per 31 december 2023 resteert nog 9.600 m² aan te verkopen grond.
De herziene exploitatieopzet laat op einddatum grondexploitatie (31 december 2026) een verlies zien van € 863.872. Vorig jaar liet de exploitatie een verlies van € 905.461 zien op de einddatum.
De reeds gevormde voorziening ad € 905.461 kan met € 41.589 worden verlaagd. Dit is verwerkt in de jaarstukken 2023.

Bedrijventerrein Technopark 2e fase
Bij het raadsbesluit van 29 mei 2019 zijn gronden uit exploitatie genomen. Bij de herziening van de grondexploitatie in januari 2022 is een deel van deze grond opnieuw in exploitatie genomen. Het laatste perceel op dit terrein is in 2022 verkocht. Bij de herziening van de exploitatieopzet in januari 2022 is de looptijd van de exploitatie bepaald tot 31 december 2024. De looptijd is in de in januari 2024 herziene exploitatieopzet verlengd tot 31 december 2025 omdat eind 2024 de nog voorziene werkzaamheden op het terrein nog niet helemaal afgerond zullen zijn.

De in januari 2024 herziene exploitatieopzet laat een negatief exploitatiesaldo van € 35.154 per 31 december 2025 zien. De getroffen voorziening ad € 24.294 moet worden verhoogd met € 10.860. Dit is verwerkt in de jaarstukken 2023.

De financiële gevolgen van de herziene exploitatieopzetten
De BBV regels bepalen dat verliezen moeten worden genomen op het moment dat ze inzichtelijk zijn. Ook tussentijdse winst dient te worden genomen indien aan een aantal voorwaarden wordt voldaan.

Naam exploitatie	Voorziening januari 2023	Voorziening ultimo 2023	- Dotatie / + vrijval voorziening	Tussentijdse winstneming	Afwikkeling
Stampershoek 5e fase	905.461	863.872	41.589		
Technopark 2e fase	24.294	35.154	-10.860		
Deltahoek Uitbreiding (winstgevend)	0	0	0	249.280	
Totaal	**929.755**	**899.026**	**30.729**	**249.280**	

Verwerking hiervan vindt plaats in de jaarstukken 2023.

4. Onderbouwing en uitgangspunten bij (tussentijdse) winstneming
De in januari 2024 herziene exploitatieopzetten laten één winstgevende exploitatie zien, namelijk Deltahoek Uitbreiding met een positief resultaat op einde looptijd van € 602.789.
Voor de winstneming geldt de ‘percentage of completion methode’ (POC). Hiermee bedoelen we dat voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie, de winst op basis van de eindwaarde kan worden genomen.
De herziening van de exploitatieopzet van Deltahoek heeft tot gevolg dat er tussentijds € 713.758 moet worden genomen. Hiervan is al in 2021 € 135.000 en in 2022 € 329.478 tussentijdse winst genomen. De resterende tussentijdse winst ad € 249.280 is in 2023 genomen en in deze jaarrekening verwerkt.

5. Beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico’s
Aan het uitvoeren van grondbeleid zijn risico’s verbonden. Deze risico’s beheersen we door middel van risicomanagement. Onderdeel hiervan is, naast het voorkomen en beperken van risico’s, ook het vormen van reserves (weerstandscapaciteit) om de nadelen van het eventueel voordoen van risico’s te kunnen opvangen. De gemeente Sluis beschikt over een reserve grondexploitatie die in het verleden is gevormd op basis van winsten die zijn gerealiseerd ten behoeve van het opvangen van risico's in de toekomst. In de bepaling van het weerstandsvermogen wordt rekening gehouden met risico's in de grondexploitatie. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit wordt met de reserve grondexploitatie rekening gehouden. De reserve grondexploitatie heeft per 31 december 2023 een omvang van € 1.884.471.

Openbaarheidsparagraaf

Op 1 mei 2022 is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangen door de Wet open overheid (Woo). De Woo is bedoeld om overheden transparanter te maken en moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter en makkelijker vindbaar is. Nieuw in de Woo is de openbaarheidsparagraaf die in de begroting moet worden opgenomen als verantwoording. Dit jaar nemen we de verantwoording vanuit de Woo voor het eerst op in de jaarrekening.

De Woo regelt dat iedereen een verzoek om informatie kan indienen. Daarnaast verplicht de Woo ons om actief informatie openbaar te maken uit elf informatiecategorieën. Deze verplichting gaat bijvoorbeeld gelden voor de vergaderstukken van de gemeenteraad, convenanten, uitgevoerde onderzoeken en beschikkingen. Daarnaast verlangt de Woo, net als de Archiefwet, een verbetering van de informatiehuishouding. Deze verplichtingen zijn nog niet in werking getreden, maar worden over een periode van vijf jaar gefaseerd ingevoerd. De Woo moet in 2027 volledig geïmplementeerd zijn.

Wat hebben we in 2023 aan de implementatie van de Woo gedaan?
De gemeente Sluis pakt de implementatie van de Woo projectmatig op. Hiervoor hebben we in juni 2023 een projectleider aangesteld. De Woo stelt de functie van een Woo-contactpersoon verplicht. In Sluis fungeert de Woo-coördinator als Woo-contactpersoon.

Het bestaande werkproces van Woo-verzoeken is geactualiseerd. De verbetering betreft het vroegtijdig in contact treden met verzoekers en de juridische ondersteuning. Daarnaast is de interne registratie van de Woo-verzoeken verbeterd, waardoor we beter op het proces kunnen sturen en het beter in de organisatie geborgd is.

We hebben speciale software aangeschaft om documenten te anonimiseren.

Voor de verbetering van de informatiehuishouding is het Strategisch Informatiebeleid vastgesteld.

We delen kennis en informatie over de implementatie van de Woo in VNG-verband en met de Zeeuwse gemeenten.

In 2023 zijn er 29 Woo-verzoeken ontvangen op diverse thema’s. 28 verzoeken zijn binnen de gestelde termijn afgedaan, vijf zijn door de verzoeker ingetrokken en twee verzoeken lopen nog vanwege de omvang en de complexiteit maar zullen binnenkort kunnen worden afgesloten.

Paragraaf Grote Projecten

In deze paragraaf worden de grote projecten weergegeven. Deze projecten worden voordat een project van start kan gaan, voorafgaand uitgewerkt in een plan van aanpak inclusief de benodigde middelen ten behoeve van personele capaciteit. Voor reeds lopende projecten zal deze uitwerking alsnog plaatsvinden. Het projectplan van majeure projecten wordt ter besluitvorming aan het college voorgelegd.

Naam project	Toelichting
1. Havengebied Breskens	Begin 2015 is een intentieovereenkomst ondertekend voor de ontwikkeling van het havengebied tussen gemeente Sluis, Provincie Zeeland, de jachthaven en de projectontwikkelaars Haven Breskens Vastgoed BV, beheermaatschappij Verstraeten BV en Aannemersbedrijf van der Poel BV. Dit moment is gemarkeerd als de officiële start van het project. Het project bevindt zich nog in de uitvoeringsfase. De looptijd van het project wordt vooral bepaald door de snelheid waarmee de projectpartners hun vastgoed ontwikkelen.
2. Masterplan Nieuwvliet	Op 28 mei 2020 stelde de gemeenteraad het Masterplan Nieuwvliet-Bad vast bestaande uit achttien projecten. Het voornaamste doel is om het plangebied Nieuwvliet-Bad toekomstbestendig te maken waardoor het (be)leefbaarder, veiliger en toegankelijker wordt voor iedereen. De herinrichting van de Sint Bavodijk fase 1 en de realisatie van het recreatiegebied Baanstpolder zijn in 2023 afgerond. De uitvoering van het project A1 Entree Duinen bij de Strandganger is in het najaar van 2023 gestart en wordt naar verwachting in het voorjaar van 2024 opgeleverd. Tevens is er in 2023 gewerkt aan het ontwerp voor de in het Masterplan Nieuwvliet omschreven Duinboulevard.
3. Cadzand-Bad	Met de vaststelling van het Ontwikkelingsplan Cadzand-Bad Natuurlijk Stijlvol (2006), Bijlage 10 Ruimtelijke visie en beeldkwaliteit (2010) en de Schilvisie Cadzand-Bad (2011) door de gemeenteraad zijn de kaders vastgelegd voor de ontwikkeling van Cadzand-Bad. Sindsdien wordt er uitvoering gegeven aan deze ambities, om Cadzand-Bad om te vormen tot een stijlvolle badplaats. Gezien de huidige voortgang van de ontwikkelingen ontstaat er druk op grenzen van de kaders. Conform het coalitieakkoord zal er de komende periode een inspanning verwacht worden voor een actualisatie van de huidige kaders en voor een gebiedsdekkende visie voor het omliggende gebied binnen en buiten de kern Cadzand-Bad.
4. Parkeren 2.0	In december 2022 is door de raad besloten tot digitalisering van het parkeervergunningensysteem. Hiervoor is het parkeervergunningbeleid volledig herschreven zodat digitale uitgifte van vergunningen op kentekenbasis mogelijk is geworden. Om een goede invulling te geven aan de beleidsregels parkeren zijn gesprekken met stakeholders gevoerd en is er tevens een parkeeronderzoek uitgevoerd in

Naam project	Toelichting
	het laag- en hoogseizoen. Dit primair in de kernen Sluis en Cadzand-Bad en daarbij ook in de overige kernen in de kustzone. Alle vergunninghouders zijn aangeschreven en op de hoogte gebracht van de wijzigingen in het parkeervergunningbeleid. De gemeentelijke website is geactualiseerd en voorzien van FAQ's en instructiefilmpjes voor de nieuwe typen vergunning. Op 17 november 2023 is, conform planning, het nieuwe parkeervergunningensysteem live gegaan en kunnen burgers en bedrijven via het nieuwe e-loket hun parkeervergunningen digitaal aanvragen voor 2024. Er zijn sinds invoering van het parkeervergunningenbeleid geen negatieve signalen ontvangen of bezwaren ingediend.
5. Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen	Het programma Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen bestaat uit twee programmalijnen: de integrale gebiedsontwikkeling (in verschillende kernen) en het beleids- en uitvoeringskader Wonen gemeente Sluis. - Het masterplan Oostburg is in september opgeleverd door Stichting IGO. Dit heeft niet tot vaststelling geleid. Partijen zijn daarna intensief met elkaar in gesprek gegaan over de afronding van de planvorming. In dat proces is eind 2023 ondersteuning gevraagd aan het expertteam van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). - Het beleidsplan Wonen 2023-2032 en de Huisvestingsverordening gemeente Sluis 2023 zijn opgeleverd. Op 22 juni 2023 vond hierover besluitvorming door uw raad plaats.
6. Rechtmatigheids-verantwoording	Vanaf het boekjaar 2023 moet het college een rechtmatigheidsverantwoording opnemen in de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af over de naleving van de regels betrokken bij financiële beheershandelingen. In 2023 zijn, in afstemming met de auditcommissie, de voorbereidingen getroffen om dit te kunnen doen (zie ook paragraaf Bedrijfsvoering). Voor de invulling van de rechtmatigheidsverantwoording binnen onze gemeente is het ambitieniveau bepaald op "Financieel in Control".
7. Burgerparticipatie	In 2023 is voor het eerst gewerkt met kernwethouders. Door de wisselingen in het college hebben we nog onvoldoende ervaring op kunnen doen om tot een volwaardige evaluatie te komen. De evaluatie zal nu in de eerste helft van 2025 gaan plaatsvinden. We kunnen dan een vol jaar terug kijken. 2023 is ook het jaar van het burgerberaad duurzaamheid. Met een grote groep betrokken burgers is input geleverd/opgehaald voor ons beleid op dit terrein. Burgerparticipatie vierde hoogtij. De resultaten zijn goed. In 2023 is het communicatieplatform 'Samen Sluis' van start gegaan. In eerste instantie met de sociale kaart 'De

Naam project	Toelichting
	wegwijzer'. Eind 2023 is gestart met de verdere uitbouw van dit platform met als belangrijkste doel het verbinden van onze inwoners onderling.
8. Duurzaamheid	In 2023 is de brede maatschappelijke discussie rondom een duurzaam Sluis afgerond. In juli is het burgerakkoord opgesteld en in september aan uw raad aangeboden. Vervolgens is een integraal beleidsplan duurzaamheid opgesteld. Het concept was in december gereed. In overleg met uw raad is besluitvorming opgeschoven.

Naast de grote projecten zijn ook een aantal reguliere projecten die op de planning staan. Het projectplan wordt besproken in het MT en zo nodig in het college.

Naam project	Toelichting
1. Corona	Tijdens de coronapandemie zijn er crisisorganisaties ingericht op gemeentelijk en op provinciaal niveau. Beide crisisorganisaties zijn afgeschaald (stand-by). Indien nodig, kunnen zij weer opschalen. Dit project is nu niet actief.
2. Vluchtelingen Oekraïne en asielopvang	De opvang van Oekraïense oorlogsvluchtelingen is ingevuld onder de voorwaarden zoals de landelijke regeling aangeeft. Naast de opvang in Schoondijke hebben we in Oostburg een wijk met opvangunits gerealiseerd. De opvang in sloopwoningen is hiermee beëindigd. De opvanglocatie in Aardenburg is uitgebreid met een extra verdieping in Coensdike. Het aantal opvanglocaties is hiermee gestegen van 165 op 1 januari naar 215 op 31 december 2023. In de maand november hebben we op vakantiepark Schoneveld tijdelijk 100 extra opvangplaatsen aangeboden als noodopvang voor Oekraïense ontheemden. Na bijna 15 maanden is de crisisnoodopvang voor reguliere vluchtelingen in de voormalige gymzaal in Aardenburg gesloten. De 40 vluchtelingen die daar opgevangen werden, zijn overgeplaatst naar noodopvanglocaties elders in Nederland.
3. Omgevingswet	De Omgevingswet treedt definitief in werking op 1 januari 2024. In 2023 hebben we ons verder voorbereid op de Omgevingswet door ervoor te zorgen dat we voldoen aan de 'minimale actiepuntenlijst van de VNG'. In deze lijst is aangegeven welke voorbereidingen gemeenten minimaal moeten hebben getroffen vóór de inwerkingtreding, om te kunnen starten met de inwerkingtreding. Zo zijn de werkprocessen vth uitgewerkt, ingericht en opgenomen in Centric Leefomgeving, zijn er afspraken gemaakt over de omgevingstafel, is de legesverordening vastgesteld en kunnen we werken met het tijdelijk omgevingsplan alsmede vaststellen. Ook is ervoor gezorgd dat vergunningverlening aangepast is op de Wet kwaliteitsborging. ICT-technisch is ervoor gezorgd dat de interne applicaties Centric

Naam project	Toelichting
	Leefomgeving, Digitale checklisten en giskit zijn aangesloten op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
4. Sluis Opgeschut	Het Programma Sluis Opgeschut is de naam van het organisatieontwikkelingsproces waarin de focus ligt op strategie (processen en beheersing) en cultuur (houding en gedrag). Er zijn drie strategische pijlers benoemd: basis op orde brengen, klantervaring centraal stellen en toekomst-bestendig en wendbaar organiseren. In de paragraaf Bedrijfsvoering gaan we hier nader op in.
5. Werkprocessen	Eén van de actiepunten uit Sluis Opgeschut en de Managementletter van de accountant is het opstellen van procesbeschrijvingen. In 2023 zijn de belangrijkste (financieel) risicovolle processen beschreven. We controleren deze periodiek op actualiteit en naleving ervan. Ook binnen afdelingen werkt men aan het beschrijven van werkprocessen en werkinstructies.
6. Informatiebeveiliging	In 2023 is veel aandacht uitgegaan naar de voorbereiding op de nieuwe cyberwetgeving NIS2. Om te komen tot een volledige NIS2 implementatie worden negen projecten vormgegeven die deel simultaan, deels volgordelijke en deel iteratief worden georganiseerd. Doel hiervan is om de digitale weerbaarheid te verhogen met inrichting van beheersmaatregelen ‘’op werkingsniveau’’. Tijdens de raadsbijeenkomst op 3 oktober 2023 bent u bijgepraat over de inhoud en impact van NIS2 en het belang van een werkende PDCA-cyclus (Plan-Do-Check-Act). Dit enerzijds om te kunnen verantwoorden aan toezichthouders, en anderzijds ter continue verbetering van de informatiebeveiligingsorganisatie.
7. Begraafplaatsen	Voor de begraafplaatsen Cadzand en IJzendijke is in 2023 deel één van de inventarisatie uitgevoerd. Deel één bevat: • het actualiseren van de plattegronden; • inventarisatie van rechthebbenden van de graven; • plaatsen van bordjes gedurende één jaar bij de graven waar geen gegevens van rechthebbenden bekend zijn; • het verwerken van de gegevens van nieuwe rechthebbenden die zich melden. Volgens het uitvoeringsplan is in 2023 op een groot deel van de begraafplaatsen een gedenkzuil geplaatst. In het voorjaar van 2024 zullen we de laatste begraafplaatsen van een gedenkzuil voorzien. Tot slot zijn we in 2023 gestart met digitale ondersteuning van het proces, waardoor we de inventarisatie efficiënter kunnen uitvoeren.
8. Ontwikkeling dienstverlening	In het coalitieakkoord is het belang onderschreven van een kwalitatief goede dienstverlening. We gaan door met het optimaliseren en digitaliseren van onze dienstverlenende

Naam project	Toelichting
	processen. Dit doen we door onder andere het creëren van een integraal klantbeeld en de verdere bundeling van onze klantkanalen. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar nodig en gewenst.
9. Modernisering bestuurlijk elektronisch verkeer	In 2023 is het project Wmeb gestart. Dit project ziet erop toe om de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer die in 2024 in werking treedt, te implementeren. Deze wet geeft de burger recht om elektronisch berichten aan een bestuursorgaan te zenden op een door het bestuursorgaan bepaalde wijze.
10. Digitalisering vergunningen / APV	Team VHP werkt digitaal middels Centric Leefomgeving. Dit betekent dat er eenduidig wordt gewerkt en de vergunningen digitaal worden verstuurd. Er wordt momenteel gewerkt om alle ingekomen post van VHP digitaal af te handelen, zodat er geen brieven meer geprint hoeven worden.
11. Toekomstbestendig informatiebeheer	In 2023 hebben we een uitgebreide en gedetailleerde inventarisatie van benodigde producten gemaakt voor het project Toekomstbestendig Informatiebeheer.Dit zijn onder meer: informatieverordening, besluit informatiebeheer, het ontwikkelen van informatiearchitectuurplaten, uniform metadatamodel en het formuleren van beleid voor het archiveren van e-mails en chats.
12. Strategisch informatiebeleid	In 2023 hebben we een gedetailleerd uitvoeringsprogramma voor het Strategisch Informatiebeleid opgesteld, inclusief begroting, planning, samenvatting, infographic en tijdlijnen. Elk project is voorbereid aan de hand van projectkaarten en nota's. Er heeft een jaarstart plaatsgevonden waarbij we de prioriteiten en randvoorwaarden met de organisatie hebben afgestemd.
13. Subsidies	Beleidsmatig wordt het subsidiebeleid in 2024 herijkt. Tot die tijd zal het proces rondom subsidieverlening worden aangescherpt.
14. Sport	Op 23 september 2021 heeft de raad de Sportnota gemeente Sluis 2021-2025 vastgesteld. Naast een aantal investeringen in de sportinfrastructuur zijn in deze sportnota de ambities opgenomen waaraan we als gemeente de komende jaren willen werken. Het project is erop gericht om de uitvoering te implementeren. Dit staat gepland vanaf 2025.
15. Proces & Portfoliomanagement	Medio 2023 is aan een externe partij opdracht gegeven om Project Portfoliomanagement in te richten en te implementeren. Een conceptvisie op Project Portfoliomanagement en conceptformats zijn opgesteld. Tijdens validatiebijeenkomsten in oktober bleek dat er ook behoefte is aan goede tools en uniformiteit in projectmatig werken. Om die reden is het project in 2023 nog niet

Naam project	Toelichting
	afgerond. In 2024 pakken we het project verder op met verbreding van de scope op het gebied van projectmatig werken.

Balans

Balans per 31 december 2023
(voor bestemming van het gerealiseerde resultaat)

Activa	2023	2022
Vaste activa		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	169.181	45.834
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	233.883	168.670
Totaal immateriële vaste activa	**403.064**	**214.504**
Investeringen met een economisch nut	43.641.693	43.215.919
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	47.877.519	46.078.323
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	13.279.844	13.321.189
Totaal materiële vaste activa	**104.799.056**	**102.615.430**
Kapitaalverstrekkingen aan:		
– deelnemingen	6.867.943	3.975.151
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	2.100.321	2.266.459
Totaal financiële vaste activa	**8.968.264**	**6.241.610**
Totaal vaste activa	**114.170.384**	**109.071.544**
Vlottende activa		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	663.188	-41.874
Gereed product en handelsgoederen	455.215	471.349
Totaal voorraden	**1.118.404**	**429.475**
Vorderingen op openbare lichamen	20.676.847	19.132.379
Uitzettingen in ’s Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	25.040.000	1.600.000
Overige vorderingen	3.095.711	6.902.707
Overige uitzettingen	-	16.572
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**48.812.557**	**27.651.658**
Kassaldi	728	833
Banksaldi	404.482	378.345
Totaal liquide middelen	**405.210**	**379.177**
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	3.270.231	1.129.404
Totaal overlopende activa	**3.270.231**	**1.129.404**
Totaal vlottende activa	**53.606.402**	**29.589.714**
TOTAAL ACTIVA	**167.776.786**	**138.661.258**

Passiva	2023	2022
Vaste passiva		
Reserves:		
-algemene reserve	12.727.307	12.277.845
-bestemmingsreserves	43.947.118	31.987.197
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	13.725.776	6.172.425
Totaal eigen vermogen	**70.400.201**	**50.437.467**
Voorzieningen	**18.597.702**	**18.415.889**
Onderhandse leningen van:		
-binnenlandse banken en overige financiële instellingen	49.481.487	54.476.566
Totaal vaste schulden	**49.481.487**	**54.476.566**
Totaal vaste passiva	**138.749.390**	**123.329.922**
Vlottende passiva		
Overige schulden	11.659.697	11.787.124
Totaal netto-vlottende schulden	**11.659.697**	**11.787.124**
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- het Rijk	17.017.968	1.668.534
- overige Nederlandse overheidslichamen	512.770	1.845.515
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	106.960	30.163
Totaal overlopende passiva	**17.637.698**	**3.544.211**
Totaal vlottende passiva	**29.297.395**	**15.331.336**
TOTAAL PASSIVA	**167.776.786**	**138.661.258**
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	26.294	27.520

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Onderstaande tabel laat het totaaloverzicht zien ingedeeld in de programma's uit de programmabegroting. De bedragen worden nader toegelicht in de financiële analyses in de jaarrekening.

Omschrijving *(in duizenden euro's)*	**Begroting 2023 voor wijziging**			**Begroting 2023 na wijziging**			**Realisatie 2023**		
Programma:	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Programma 1 Duurzaamheid	4.228	4.799	571	5.121	5.568	448	4.559	5.003	445
Programma 2 Economie en Arbeidsmarkt	1.767	5.704	3.937	1.984	6.263	4.279	2.029	5.211	3.182
Programma 3 Wonen en Voorzieningen	11.175	24.946	13.771	13.323	28.017	14.693	14.526	25.389	10.863
Programma 4 Sociaal Domein	5.664	27.679	22.014	9.273	35.500	26.227	9.333	35.801	26.469
Programma 5 Bestuur en Veiligheid	273	5.924	5.650	4.760	9.332	4.573	6.354	8.936	2.581
Totaal programma's	**23.108**	**69.051**	**45.943**	**34.460**	**84.680**	**50.219**	**36.801**	**80.341**	**43.540**
Algemene dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet	19.753	665	-19.088	20.890	816	-20.074	21.252	900	-20.353
Algemene uitkeringen	47.525	-	-47.525	48.530	-	-48.530	50.580	-	-50.580
Dividend	3.070	-	-3.070	3.264	-	-3.264	3.279	-	-3.279
Saldo van de financieringsfunctie	15	27	12	191	-63	-254	276	320	44
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	10.634	10.634	-	-	-	-	-	-
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**70.363**	**11.327**	**-59.036**	**72.875**	**753**	**-72.122**	**75.387**	**1.219**	**-74.167**
Kosten van de overhead	-488	11.568	12.056	34	11.667	11.633	133	10.737	10.604
Onvoorzien	-	50	50	-	-	-	-	-	-
Bedrag van de heffing voor de	-	-	-	-	13	13	-	61	61
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	**92.982**	**91.996**	**-987**	**107.370**	**97.113**	**-10.257**	**112.321**	**92.358**	**-19.963**
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	2.110	3.073	963	7.607	12.155	4.547	6.937	13.174	6.237
Gerealiseerde resultaat	**95.092**	**95.069**	**-24**	**114.977**	**109.267**	**-5.710**	**119.258**	**105.532**	**-13.726**

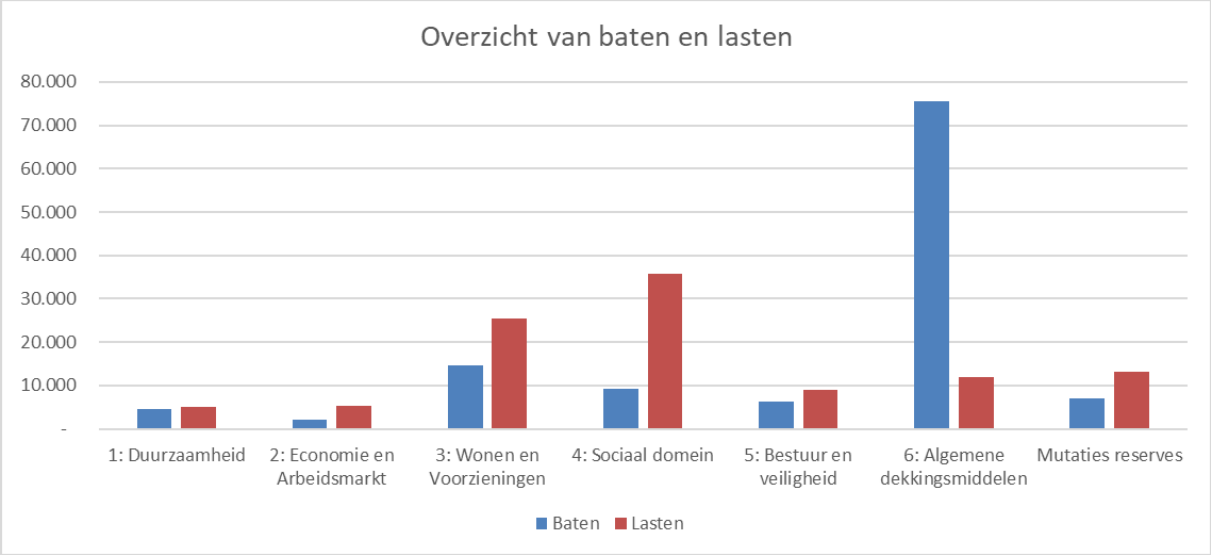

Toelichting op de balans

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. Hierin zijn door de gemeenteraad op d.d. 21 september 2023 de uitgangspunten voor het financiële beleid, en de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Waardering van passiva en activa en de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij in deze grondslagen anders is vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. Verliezen en risico's die hun oorsprong voor het einde van het begrotingsjaar kennen, worden opgenomen zoals zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidsgerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten verantwoord in het jaar dat uitbetaling plaatsvindt. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt dan ook geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Daarbij moet worden gedacht aan overlopende vakantiegeld- en (spaar)verlofaanspraken.

De algemene uitkering is opgenomen conform de best mogelijke schatting gebaseerd op basis van de laatst beschikbare informatie. Ten aanzien van het component aangaande de accresmededeling wordt deze opgenomen conform de in verslagjaar t laatst gepubliceerde accresmededeling. Doorgaans is deze accresmededeling opgenomen in de septembercirculaire. De gevolgen van het bijgestelde accres zoals opgenomen in de meicirculaire van het verslagjaar t+1 worden verantwoord in de jaarrekening van het op het verslagjaar volgend boekjaar.

Dividenden zijn verantwoord in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de Algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Algemene grondslagen voor de Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
    - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 2 november 2023 door de raad is vastgesteld;

  - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderscheidingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld.
  - Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
  - Een verantwoordingsgrens van 3% (zijnde € 3.165.960,=) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
  - Een rapporteringstolerantie van € 25.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Algemeen

Hieronder geven we bij de diverse onderdelen van de vaste activa een toelichting.
Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000, tenzij anders aangegeven.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardevermindering van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat in het boekjaar in aanmerking genomen.

De kosten van het sluiten van geldleningen (inclusief de betaalde boeterente) en het saldo van agio en disagio worden geactiveerd en over maximaal de looptijd van de lening volledig afgeschreven, te starten vanaf het moment van het in gebruik nemen van het gerelateerde materieel of financieel vast actief.
Indien geen nieuwe lening wordt aangetrokken, zijn de kosten van vervroegde aflossing (boeterente) niet geactiveerd, maar als last verantwoord.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief zijn onder de volgende voorwaarden geactiveerd:

- Het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen.
- De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast.
- Het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereert.
- De uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, zijn betrouwbaar vast te stellen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden volledig afgeschreven in maximaal vijf jaar.

De onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling geactiveerde voorbereidingskosten voor grondexploitaties voldoen aan de volgende voorwaarden:

- De kosten passen binnen de kostensoortenlijst (artikel 6.2.4) van het Bro; en
- De kosten blijven maximaal vijf jaar geactiveerd staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar hebben de kosten geleid tot een actieve grondexploitatie, dan wel worden deze afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en
- Plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, hebben bestuurlijke instemming, blijkend uit een raads- of — indien gedelegeerd — collegebesluit.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde;
- De investering draagt bij aan de publieke taak;
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen;
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Alle investeringen met een economisch nut > € 10.000,- worden conform de financiële verordening geactiveerd. Uitgezonderd gronden en terreinen, deze worden altijd geactiveerd ongeacht het bedrag.

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten (waaronder overheadkosten en rente.) Deze rente is een vergoeding voor de inzet van vreemd vermogen. De rentepercentages voor deze vergoeding worden bij de behandeling van de begroting vastgesteld.) verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Ten aanzien van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt tot aan investeringsdatum 31 december 2016 dat eventuele bijdragen uit de reserves in mindering zijn gebracht op investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering

zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen komen overeen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de Financiële verordening Sluis 2023, zoals vastgesteld door de gemeenteraad in haar vergadering d.d. 21 september 2023. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire afschrijvingsmethode en starten vanaf het jaar waarin ze in gebruik zijn genomen. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt.

Buiten gebruik gestelde vaste activa

Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Afschrijvingen

De volgende afschrijvingstermijnen, zoals ook vastgelegd in de Financiële verordening Sluis, vastgesteld door de gemeenteraad d.d. 21 september 2023, zijn van toepassing:

Afschrijvingsbeleid immateriële vaste activa

De volgende immateriële vaste activa worden lineair afgeschreven in:

a. maximaal 10 jaar: bijdragen aan activa in eigendom van derden;
b. 5 jaar: kosten voor onderzoek en ontwikkeling;
c. 5 jaar: computerapplicaties.

Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met economisch nut

Activa met economisch nut en een verkrijgingprijs van minder dan € 10.000,- worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

De volgende materiële vaste activa met economisch nut worden lineair afgeschreven in:

a. maximaal 80 jaar: rioleringen;
b. 40 jaar: nieuwbouw woonruimten en schoolgebouwen;
c. 25 jaar: nieuwbouw kantoren en bedrijfsgebouwen;
d. 25 jaar: nieuwbouw tijdelijke woonruimten en tijdelijke bedrijfsgebouwen;
e. 25 jaar: renovatie, restauratie en aankoop woonruimten, en schoolgebouwen;
f. 25 jaar: renovatie, restauratie en aankoop kantoren en bedrijfsgebouwen;
g. 15 jaar: technische installaties in bedrijfsgebouwen;
h. 15 jaar: veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen;
i. 10 jaar: telefooninstallaties;
j. 5 jaar: automatiseringsapparatuur;
k. 10 jaar: kantoormeubilair en schoolmeubilair;
l. 8 jaar: zware transportmiddelen;
m. 10 jaar: aanhangwagens, personenauto’s en lichte motorvoertuigen;

n. 4 jaar: ipads;
o. 3 jaar: iphones en laptops.

Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met maatschappelijk nut
De volgende materiële vaste activa met maatschappelijk nut worden lineair afgeschreven:

a. maximaal 25 jaar: parken, sportvelden en groenvoorzieningen;
b. maximaal 25 jaar: wegen, pleinen en rotondes;
c. maximaal 25 jaar: tunnels, viaducten en bruggen;
d. 40 jaar: openbare verlichting;
e. 10 jaar: straatmeubilair;
f. maximaal 40 jaar: havens, kades, sluizen en waterkeringen;
g. maximaal 40 jaar: waterwegen, waterbergingen en walbeschoeiing;
h. 15 jaar: pompen en gemalen;
i. 10 jaar: speelterreinen en –toestellen.

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde voorziening gebracht.

Erfpacht
In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Warme gronden
Gronden verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, worden in de regel geduid als ‘warme gronden’. Conform de notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) worden deze verantwoord onder materiele vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV) tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

In de bepaling of er bij deze ‘warme gronden’ sprake is van een duurzame waardevermindering, zoals bedoeld in artikel 65 BBV lid 1, kan onder de volgende cumulatieve voorwaarden uitgegaan worden van de waarde in toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig botsen met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie / het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of Rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of Rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de twee jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) verminderd met de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame

waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Voorraden

Grond- en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs worden de grond- en hulpstoffen tegen deze lagere marktwaarde gewaardeerd.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De verliezen op grondexploitaties worden voorzien zodra deze bekend zijn. De voorziening wordt gewaardeerd op nominale/contante waarde. (Indien gewaardeerd op contante waarde). De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde voor het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2023: 2%).

Gereed product en handelsgoederen

De voorraad eigen verklaringen is gewaardeerd tegen de laatst bekende verrekenprijzen van de leverancier. De overige voorraden worden gewaardeerd tegen historische kostprijs. Indien de marktwaarde lager is, dan wordt tegen marktwaarde gewaardeerd.

Vooruitbetalingen
De vooruitbetalingen hebben betrekking op diverse posten en zijn tegen de laatst bekende inkoopprijzen gewaardeerd. Voor eventuele risico's op oninbaarheid is een voorziening getroffen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening getroffen en op de vorderingen in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarden.

Overlopende activa
De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald. Onder de nog te ontvangen bedragen zijn de gemaakte voorbereidingskosten voor faciliterende exploitatieplannen of nog te sluiten anterieure overeenkomsten als 'nog te verrekenen kosten' opgenomen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. De kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst Wro/Bro; en
2. de kosten mogen maximaal vijf jaar als overige nog te ontvangen bedragen blijven staan; na maximaal vijf jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en
3. Er is een besluit door de raad of het college genomen tot het maken van voorbereidingskosten voor faciliterend grondbeleid in een aangewezen gebied voor het ontwikkelen van het exploitatieplan of tot het sluiten van een anterieure overeenkomst.

Eigen vermogen
In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene reserves en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis van een raadsbesluit dat is genomen voor het einde van het betreffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen
Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op **de contante waarde/het nominale bedrag** van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs te schatten;
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;

- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven;
- Middelen verkregen van derden die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het “jaarlijks vergelijkbaar volume” hanteren we een tijdsperiode van vier jaar.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom), verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
	€	€
Kosten onderzoek en ontwikkeling	169.181	45.834
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	233.883	168.670
Totaal	403.064	214.504

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2023:

	Boekwaarde 1 januari 2023	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrijving	Bijdragen van derden	Afwaarde-ringen	Boekwaarde 31 december 2023
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	45.834	123.348	-	-	-	-	169.181
Bijdragen van activa in eigendom van derden	168.670	75.000	-	9.787	-	-	233.883
Totaal	**214.504**	**198.348**	**-**	**9.787**	**-**	**-**	**403.064**

Materiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa gedurende het jaar 2023:

	Boekwaarde 1 januari 2023	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrijving	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31 december 2023
Investeringen met economisch nut	€	€	€	€	€	€	€
Bedrijfsgebouwen	32.711.583	877.926	-	1.604.931	300.000	3.037	31.681.541
Gronden en terreinen	1.981.873	34.880	-	866	-	-	2.015.887
Grond- weg- en waterbouwkundige werken economisch nut	2.916.608	254.878	-	184.700	-	-	2.986.786
Machines, apparatuur en installaties	3.246.001	108.227	-	471.437	-	-	2.882.791
Vervoermiddelen	1.059.532	82.882	-	209.379	-	-	933.035
Woonruimtes	558.065	2.558.026	-	305.160	599.222	-	2.211.709
Overige materiële vaste activa	1.213.606	313.264	-	141.711	-	-	1.385.159
Gebouwen in verkoop	471.349-	-	-	-	-	16.134-	455.215-
Totaal investeringen met economisch nut	**43.215.919**	**4.230.082**	**-**	**2.918.183**	**899.222**	**13.097-**	**43.641.693**

Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:

	Boekwaarde 1 januari 2023	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrijving	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31 december 2023
Investeringen met economisch nut, dekking door heffing	€	€	€	€	€	€	€
Bedrijfsgebouwen	228.022	6.902	-	5.368	-	4.240	225.316
Gronden en terreinen	-	-	-	-	-	-	-
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	43.912.723	2.712.374	-	905.623	147.375	15.679	45.556.420
Machines, apparatuur en installaties	792.192	261.528	-	109.201	-	8.480	936.039
Vervoermiddelen	257.178	-	-	42.130	-	-	215.048
Woonruimtes	-	-	-	-	-	-	-
Overige materiële vaste activa	888.207	153.261	-	96.772	-	-	944.697
Totaal investeringen met economisch nut, dekking door heffing	**46.078.323**	**3.134.064**	**-**	**1.159.093**	**147.375**	**28.399**	**47.877.519**

Investeringen met maatschappelijk nut:

	Boekwaarde 1 januari 2023	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrijving	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31 december 2023
Investeringen met maatschappelijk nut	€	€	€	€	€	€	€
Bedrijfsgebouwen	-	-	-	-	-	-	-
Gronden en terreinen	-	-	-	-	-	-	-
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	13.321.189	930.567	-	961.911	10.000	-	13.279.844
Machines, apparatuur en installaties	-	-	-	-	-	-	-
Vervoermiddelen	-	-	-	-	-	-	-
Woonruimtes	-	-	-	-	-	-	-
Overige materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-	-
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	**13.321.189**	**930.567**	**-**	**961.911**	**10.000**	**-**	**13.279.844**

Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
	€	€
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	6.867.943	3.975.151
Totaal kapitaalverstrekkingen	6.867.943	3.975.151

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
	€	€
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	2.100.321	2.266.459
Totaal overige uitzettingen	2.100.321	2.266.459
Totaal financiële vaste activa	**8.986.264**	**6.241.610**

Het onderstaande overzicht geeft het verlo op weer van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2023:

	Boekwaarde 1 januari 2023	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrijving / aflossingen	Waardever-minderingen	Boekwaarde 31 december 2023
	€	€	€	€	€	€
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen	3.975.151	2.892.792	-	-	-	6.867.943
Totaal kapitaalverstrekkingen	**3.975.151**	**2.892.792**	**-**	**-**	**-**	**6.867.943**

	Boekwaarde 1 januari 2023	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrijving / aflossingen	Waardever-minderingen	Boekwaarde 31 december 2023
	€	€	€	€	€	€
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	2.266.459	484.769	302.183	146.295	202.455	2.100.321
Totaal overige uitzettingen	**2.266.459**	**484.769**	**302.183**	**146.295**	**202.455**	**2.100.321**

Totaal financiële vaste activa	**6.241.610**	**3.377.587**	**302.183**	**146.295**	**202.455**	**8.968.264**

Vlottende activa

Voorraden

De post voorraden wordt onderscheiden in:

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Dit betreft:	
Netto-boekwaarde gronden bestemd voor bedrijventerrein	663.188
	663.188

Bedrijventerreinen

	Boekwaarde 1 januari 2023	Vermeer-deringen	Verminde-ringen	Voorziening	Winstname	Boekwaarde 31 december 2023
Technopark fase 2, Schoondijke	-389.402	5.549-	-	10.860	-	-405.811
Deltahoek (uitbreiding)	-1.742	567.637	-	-	249.280	815.175
Stampershoek fase 5, Oostburg	349.270	20.157	157.192	41.589-	-	253.824
	41.874-	**582.245**	**157.192**	**30.729-**	**249.280**	**663.188**

	Uit te geven grond in m² 2023	Bruto boekwaarde 31 december 2023	Voorziening	Netto boekwaarde 31 december 2023	Uit te geven grond in m² 2022	Netto boekwaarde 31 december 2022
Technopark fase 2, Schoondijke	-	370.657-	35.154	405.811-	5.275	389.402-
Deltahoek (uitbreiding)	18.101	815.175	-	815.175	12.406	1.742-
Stampershoek fase 5, Oostburg	12.105	1.117.696	863.872	253.824	21.826	349.270
Onderhanden werk grondexploitatie	**30.206**	**1.562.213**	**899.026**	**663.187**	**39.507**	**41.874-**

Gereed product en handelsgoederen

	Boekwaarde 1 januari 2023	Vermeerderingen	Bijdrage van derden	Afwaardering	Boekwaarde 31 december 2023
Gereed product en handelsgoederen	471.349	-	-	16.134	455.215
	471.349	**-**	**-**	**16.134**	**455.215**

	Boekwaarde
Euregiotuinen Oostburg	455.215
	455.215

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De post uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden onderscheiden in:

	Stand 31 december 2023	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
	€	€	€	€
Vorderingen openbare lichamen	21.076.847	400.000	20.676.847	19.132.379
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	25.040.000	-	25.040.000	1.600.000
Overige vorderingen	3.844.321	748.610	3.095.711	6.902.707
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**49.961.168**	**1.148.610**	**48.812.557**	**27.635.086**

Schatkistbankieren

Drempelbedrag[1]

In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er zijn echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag. Dat is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor gemeente Sluis geldt voor 2023 een drempelbedrag van € 1.901.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden. In 2023 vonden geen overschrijdingen plaats van het drempelbedrag. In onderstaande tabel is te zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren tijdens de vier kwartalen 2023 is geweest:

[1] De drempel is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 10,0 miljoen plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat. De drempel is nooit lager dan € 1.000.000.

		Verslagjaar 2023[2]
		€
(1)	Drempelbedrag	1.902

		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
		€	€	€	€
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	143	176	212	288
(3a)=(1)>(2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.759	1.725	1.690	1.614
(3a)=(2)>(1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

(1) Berekening drempelbedrag

		Verslagjaar 2023
		€
(4a)	Begrotingstotaal lasten verslagjaar	95.092
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan 500 miljoen	95.092
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de 500 miljoen te boven gaat	
	Drempelbedrag	1.902

(1)=(4b)*0,02 +(4c)*0,002 met een minimum van € 1.000.000

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen

		Verslagjaar 2023			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
		€	€	€	€
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	12.832	16.052	19.487	26.500
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2)=(5a)/(5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	143	176	212	288

2 Deze toelichting is opgenomen conform het rekenmodel dat beschikbaar is gesteld door het Ministerie van Financiën: https://www.dsta.nl/schatkistbankieren/documenten/publicaties/2022/06/29/voorbeeld-berekening-drempelbedrag.
Op grond van artikel 52c van het BBV dient tenminste toegelicht te worden:
- het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording wordt afgelegd; en
- voor ieder kwartaal van dat jaar, het bedrag aan middelen, bedoeld in artikel 2, vierde lid, van de Wet financiering decentrale overheden, dat in het kader van het drempelbedrag door de provincie onderscheidenlijk de gemeente buiten 's Rijks schatkist is aangehouden.

Liquide middelen

De post liquide middelen wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
	€	€
Kassaldo	728	833
Banksaldi	404.482	378.345
Kruisposten	-	16.572
Totaal liquide middelen	409.287	395.749

Overlopende activa

De post overlopende activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
	€	€
Overige nog te ontvangen bedragen	2.329.202	146.959
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	941.02	982.445
Totaal overlopende activa	3.270.231	1.129.404

Vaste passiva

Eigen vermogen

De post eigen vermogen wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
	€	€
Reserves, gespecificeerd naar:		
- algemene reserve	12.727.307	12.277.845
- bestemmingsreserves	43.947.118	31.987.197
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	13.725.776	6.172.425
Totaal eigen vermogen	70.400.201	50.437.467

Reserves

Het BBV omschrijft reserves als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene reserves en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de reserves gedurende het jaar 2023:

Naam reserve	Saldo 1 januari 2023	Resultaat bestemming 2022	Toevoegingen 2023	Rente-toerekening 2023	Onttrekkingen 2023	Vermindering i.v.m. afschrijvingen op activa	Saldo 31 december 2023
	€	€	€	€	€	€	€
Algemene reserve							
Algemene reserve	12.277.845	4.782.624	50.000	-	4.383.162	-	12.727.307
Totaal algemene reserve	*12.277.845*	*4.782.624*	*50.000*	-	*4.383.162*	-	*12.727.307*
Bestemmingsreserve							
Grondexploitatie	1.339.670	544.801	-	-	-	-	1.884.471
Infrastructuur	478.455	-	15.000	-	6.490	-	486.965
Explosievenruiming	283.582	-	-	-	-	-	283.582
Demografische ontwikkelingen/Krimpprob lematiek	392.190	-	-	-	-	-	392.190
Restauratie monumenten	27.603	-	-	-	-	-	27.603
Rekenkamercommissie	15.448	-	-	-	-	-	15.448
Onderhoud gebouwen	1.336.490	845.000	888.030	-	-	-	3.069.520
Onderhoud gebouwen Visveiling	133.875	-	-	-	-	-	133.875
Kapitaallasten	5.317.425	-	224.880	-	-	273.408	5.268.897
Bodemsanering	323.631	-	47.379	-	-	-	371.010
Bestemmingsplannen	361.940	-	-	-	80.890	-	281.050
Duurzaamheid	4.385.609	-	6.902	-	170.000	-	4.222.511

Naam reserve	Saldo 1 januari 2023	Resultaat bestemming 2022	Toevoegingen 2023	Rente-toerekening 2023	Onttrekkingen 2023	Vermindering i.v.m. afschrijvingen op activa	Saldo 31 december 2023
Bedrijfsvoering	772.012	-	-	-	-	-	772.012
Recreatievisie 2.0	121.791	-	-	-	-	-	121.791
Sociaal Domein	2.958.185	-	-	-	-	-	2.958.185
Egalisatiereserve wegen	3.616.732	-	1.869.881	-	-	-	5.486.613
Egalisatiereserve groen	285.299	-	-	-	79.908	-	205.391
Egalisatiereserve algemene uitkering gemeentefonds	5.500.428	-	914.000	-	1.789.000	-	4.625.428
Egalisatiereserve Havengebied Breskens	1.115.913	-	-	-	154.431	-	961.482
Egalisatiereserve archeologisch onderzoek	228.511	-	38.556	-	-	-	267.067
Reserve Deelneming GBE Aqua	2.647.625	-	2.892.792	-	-	-	5.540.417
Reserve Dividend GBE Aqua	344.784	-	359.826	-	-	-	704.610
Reserve Volkshuisvestingsfonds (cofinanciering	-	-	2.580.000	-	-	-	2.580.000
Reserve Overhevelen budgetten	-	-	3.287.000	-	-	-	3.287.000
Totaal bestemmingsreserves	*31.987.198*	*1.389.801*	*13.124.246*	-	*1.986.719*	*273.408*	*44.241.119*
Totaal	**44.265.043**	**1.997.425**	**17.349.246**	**-**	**6.663.881**	**273.408**	**56.674.426**

Algemene reserve
Deze reserve dient voor onvoorziene uitgaven, het afdekken van risico's o.a. uit grondexploitatie, schommelingen algemene uitkering Gemeentefonds, borgstellingen, verstrekte geldleningen, openeinde regelingen.

Onttrekkingen 2023
- raadsbesluit Slotwijziging van 22 december 2022 diverse posten "Overheveling" € 2.852.746.
- raadsbesluit Parkeerverordening 2024 van 9 februari 2023 i.v.m. meerkosten project Parkeren 2.0 € 102.000.
- raadsbesluit 7e programmawijziging 2023 van 23 maart 2023 € 23.000 i.v.m. meerkosten Jeugdwet Wmo Corona.
- raadsbesluit 13e programmawijziging 2023 van 6 juli 2023
  - Uitvoering streekpromotie/gastheerschap € 31.320
  - Inrichten projectorganisatie Vitaal W Z-VL € 97.045
  - Rekeningresultaat 2022 tgv budgetten 2023 (energietoeslag en opleidingsbudget) € 657.000
  - Inhuur grote projecten € 550.051
- raadsbesluit "Investeringsbijdrage aan de Tennisvereniging Tiola uit IJzendijke en de Stichting Sportcentrum Cadzand voor de aanleg van een padelbaan" van 6 juli 2023 € 70.000.

Toevoegingen 2023
- raadsbesluit Vaststellen jaarstukken 2022 van 6 juli 2023 (resultaatbestemming):
  - Algemene toevoeging € 607.624
  - Padelbanen € 150.000
  - Vitaal W Z-VL € 3.368.000
  - Energietoeslag € 478.000
  - Opleidingsbudget € 179.000
- Raadsbesluit van 9 november 2023 Overheveling budget Project contractbeheer € 50.000.

Reserve grondexploitatie
Deze reserve dient als buffer voor het opvangen van risico's in het kader van de actieve grondexploitatie (d.w.z. complexen die de gemeente zelf exploiteert).

Er zijn geen onttrekkingen in 2023.

Toevoegingen 2023
- raadsbesluit Vaststellen jaarstukken 2022 van 6 juli 2023 rekeningresultaat 2022 grondexploitatie € 544.801.

Reserve infrastructuur
Doel van deze reserve is het in stand houden van de gemeentelijke infrastructuur.

Onttrekkingen 2023
- raadsbesluit Begroting 2023 van 10 november 2022 onttrekt € 6.490 voor de infrastrastructuur van het winkelcentrum Sluis.

Toevoegingen 2023
- raadsbesluit Begroting 2023 van 10 november 2022 voegt meerjarig € 15.000 toe voor de infrastructuur voor de herinrichting van het winkelcentrum Oostburg.

Explosievenruiming
Deze reserve voorziet in de dekking van de kosten die voortvloeien uit het opsporen en het ruimen van niet gesprongen conventionele explosieven.

Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen in 2023.

Reserve Demografische ontwikkelingen/Krimpproblematiek
Deze reserve wordt ingezet voor uitvoering van het transformatieplan Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen.

Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen in 2023.

Restauratie monumenten
Deze reserve voorziet in middelen voor de restauratie van monumenten.

Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen in 2023.

Rekenkamercommissie
Deze reserve is bestemd voor het uitvoeren van onderzoeken door de rekenkamercommissie.

Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen in 2023.

Onderhoud gebouwen
Deze reserve is bestemd voor het uitvoeren van groot onderhoud gebouwen.

Er zijn geen onttrekkingen in 2023.

Toevoegingen 2023
- raadsbesluit Vaststellen jaarstukken 2022 van 6 juli 2023 (resultaatbestemming) voegt € 845.000 toe voor uitvoering van het MJOP;
- raadsbesluit 2e Bestuursrapportage 2023 van 9 november 2023 voegt € 666.000 vanuit verkoop gemeentelijke gebouwen toe en voegt € 222.030 toe door beperking van het onderhoud.

Onderhoud gebouwen Visveiling
Deze reserve kan worden ingezet als dekkingsmiddel voor de kapitaallasten en overige exploitatielasten van de nieuw te realiseren visserijexperience, met name in de eerste jaren.

Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen in 2023.

Egalisatiereserve Bodemsanering
Doel van deze reserve is het egaliseren van kosten bodemonderzoek c.q. -saneringen.

Er zijn geen onttrekkingen in 2023.

Toevoegingen 2023
- op basis van raadsbesluit Reservebeleid van 23 maart 2017 wordt € 47.379 toegevoegd.

Egalisatiereserve Bestemmingsplannen
Reserve met als doel het egaliseren van kosten (inhaalslag) bestemmingsplannen.

Onttrekkingen 2023
- op basis van raadsbesluit Reservebeleid van 23 maart 2017 wordt € 80.889 onttrokken.

Er zijn geen toevoegingen in 2023.

Egalisatiereserve Duurzaamheid
Doel van deze reserve is het egaliseren van kosten duurzaamheid.

Onttrekkingen 2023
- raadsbesluit 1e Bestuursrapportage 2023 van 6 juli 2023 onttrekt € 170.000 ten behoeve van het burgerberaad.

Toevoegingen 2023
- op basis van raadsbesluit Reservebeleid van 23 maart 2017 wordt € 6.902 toegevoegd.

Reserve Bedrijfsvoering
Reserve voor de uitgaven ter verbetering van de bedrijfsvoering.

Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen in 2023.

Reserve Recreatievisie 2.0
Reserve ten behoeve van de uitvoering van het activiteitenplan recreatie & toerisme 2.0.

Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen in 2023.

Reserve Sociaal Domein
Egalisatiereserve ten behoeve van de uitgaven in het kader van het sociaal domein.

Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen in 2023.

Egalisatiereserve Wegen
Reserve voor het egaliseren van kosten op basis van het beheerplan wegen.

Er zijn geen onttrekkingen in 2023.

Toevoegingen 2023
- op basis van raadsbesluit Reservebeleid van 23 maart 2017 wordt € 615.349 toegevoegd (degeneratievergoeding).
- op basis van raadsbesluit Reservebeleid van 23 maart 2017 wordt € 535.812 toegevoegd (verschil begroot-realisatie).
- op basis van raadsbesluit Reservebeleid van 23 maart 2017 wordt € 718.721 toegevoegd (saldi beheerplan wegen).

Egalisatiereserve Groen
Reserve voor het egaliseren van kost op basis van het beheerplan groen.

Onttrekkingen 2023
- op basis van raadsbesluit Reservebeleid van 23 maart 2017 wordt € 79.908 onttrokken.

Er zijn geen toevoegingen in 2023.

Egalisatiereserve Algemene Uitkering Gemeentefonds
Egalisatiereserve voor het verrekenen van de financiële uitkomsten van de circulaires van het Gemeentefonds gedurende het boekjaar. De stand van de algemene uitkering wordt vastgesteld op de meicirculaire voorafgaand aan het boekjaar.

Onttrekkingen 2023
- raadsbrief Decembercirculaire 2022 (raad 24 januari 2023) onttrekt € 290.000;
- raadsbrief Meicirculaire 2023 (raad 27 juni 2023) onttrekt € 735.000;
- raadsbrief Septembercirculaire 2023 (raad 14 december 2023) onttrekt € 470.000;
- raadsbrief Decembercirculaire 2023 (raad 20 februari 2024) onttrekt € 294.000.

Toevoegingen 2032
- raadsbrief Septembercirculaire 2022 (13 december 2022) voegt € 914.000 toe.

Egalisatiereserve Havengebied Breskens
Egalisatiereserve voor de egalisatie van kosten op basis van Havengebied Breskens.

Onttrekkingen 2023
- op basis van raadsbesluit Reservebeleid van 23 maart 2017 wordt € 154.431 onttrokken.

Er zijn geen toevoegingen in 2023.

Egalisatiereserve Archeologisch Onderzoek
Egalisatiereserve voor het egaliseren van de kosten archeologisch onderzoek.

Er zijn geen onttrekkingen in 2023.

Toevoegingen 2023
- op basis van raadsbesluit Reservebeleid van 23 maart 2017 wordt € 38.556 toegevoegd.

Reserve deelneming GBE Aqua
Reserve ten behoeven van kapitaalstortingen aan GBE Aqua.

Er zijn geen onttrekkingen in 2023.

Toevoegingen 2023
- raadsbesluit 2e Bestuursrapportage 2023 van 9 november 2023 voegt € 2.892.792 dividend ZEH toe.

Reserve Dividend GBE Aqua
Reserve ter bewerkstelliging van verbetering van het weerstandsvermogen.

Er zijn geen onttrekkingen in 2023.

Toevoegingen 2023
- raadsbesluit 2e Bestuursrapportage 2023 van 9 november 2023 voegt € 359.826 vrij besteedbaar dividend ZEH toe.

Egalisatiereserve kapitaallasten investeringen
Egalisatiereserve met als doel dekking van (een deel van) de kapitaallasten van investeringen met een economisch nut waarvoor beslag op reservemiddelen is gelegd. Jaarlijks wordt aan deze egalisatiereserve een bedrag onttrokken gelijk aan de kapitaallasten.

Onttrekkingen 2023
- raadsbesluit Begroting 2023 van 10 november 2022 onttrekt diverse bedragen als dekking voor afschrijvingen. Het totaalbedrag bedraagt € 273.408.

Toevoegingen 2023
- raadsbesluit “Realisatie padelbanen Aardenburg en uitbreiding voetbalveld IJzendijke” van 23 maart 2023 voegt € 93.170 en € 61.710 toe.
- raadsbesluit “Investeringsbijdrage aan Tennisvereniging Tiola IJzendijke en Stichting Cadzand voor de aanleg van een padelbaan” van 6 juli 2023 voegt € 70.000 toe.

Reserve Volkshuisvestingsfonds
Reserve die ingezet kan worden als cofinanciering voor het Volkshuisvestingsfonds.

Er zijn geen onttrekkingen in 2023.

Toevoegingen 2023
- Raadsbesluit 2e Bestuursrapportage van 9 november 2023 voegt € 2.580.000 toe als cofinanciering voor de 1e tranche van de aanvraag Volkshuisvestingsfonds.

Reserve overhevelen budgetten
Bestemmingsreserve specifiek bestemt voor het administratieve proces van overhevelen van budgetten.

Er zijn geen onttrekkingen in 2023.

Toevoegingen 2023
- raadsbesluit Vaststellen 20e programmawijziging 2023 en 3e programmawijziging 2024 van 14 december 2023 voegt diverse bedragen die specifiek bestemd zijn voor overheveling van middelen toe. Het totaalbedrag bedraagt € 3.287.000.

Voorzieningen
De post voorzieningen wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
	€	€
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.936.983	4.709.267
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	13.660.719	13.706.622
Totaal voorzieningen	18.597.702	18.415.889

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de voorzieningen gedurende het jaar 2023:

Naam voorziening	Saldo 1 januari 2023	Vrijgevallen bedragen	Toevoegingen	Aanwend-ingen	Saldo 31 december 2023
	€	€	€	€	€
Wethouderspensioenen	4.151.927	27.006	45.523	151.570	4.018.874
Wachtgelden wethouders	124.856	-	148.390	48.528	224.719
Spaarverlof	432.484	16.939	277.846	-	693.391
Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	***4.709.267***	***43.945***	***471.760***	***200.098***	***4.936.983***
Herstructurering volkshuisvesting	450.825	-	3.750	-	454.575
Afvalstoffenheffing	1.806.398	-	387.448	-	2.193.846
Rioolheffing	6.232.441	-	689.712	-	6.922.153
Stimuleren recreatieve sector	2.778.068	-	17.000	913.471	1.881.597
Rood voor groen	1.207.118	-	-	162.807	1.044.311
Fonds Bedrijvenontwikkeling	10.000	-	-	-	10.000
Waterberging	34.300	-	3.230	-	37.530
Begraafplaatsen	46.995	-	18.685	-	65.680
Voorziening Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen	1.140.477	-	-	89.450	1.051.027
Totaal voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	**13.706.622**	**-**	**1.119.825**	**1.165.728**	**13.660.719**
Totaal voorzieningen	**18.415.889**	**43.945**	**1.591.585**	**1.365.826**	**18.597.702**

Voorziening wethouderspensioenen

Deze voorziening dient voor de afdekking van de betaling van wethouderspensioenen.

Voorziening wachtgeld wethouders

Deze voorziening houdt verband met het wachtgeld wethouders en dient voor de afdekking van de uitbetaling van wachtgelden aan voormalig wethouders.

Voorziening spaarverlof

Deze voorziening houdt verband met het opgebouwde spaarverlof en dient voor de afdekking van het uitbetaalde spaarverlof of het opnemen hiervan.

Voorziening afvalstoffenheffing

Deze voorziening houdt verband met de afvalstoffenheffing en dient voor het opvangen van schommelingen in de tarieven van de afvalstoffenheffing.

Voorziening rioolheffing

Deze voorziening houdt verband met de rioolheffing en dient voor het opvangen van schommelingen in de tarieven van de rioolheffing.

Voorziening stimuleren recreatieve sector

Deze voorziening houdt verband met het stimuleren van ontwikkelingen in de recreatieve sector en dient voor de afdekking van deze ontwikkelingen. Stortingen en bestedingen zijn gebaseerd op het visiedocument Krachtig Verbonden.

Voorziening rood voor groen

Deze voorziening houdt verband met het rood voor groen en dient voor de afdekking van de inrichting recreatienatuur met recreatieve elementen. Stortingen en bestedingen zijn gebaseerd op het visiedocument Kracht Verbonden.

Voorziening Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen

Deze voorziening houdt verband met het masterplan Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen en dient voor de afdekking van de besteding provinciale middelen in het kader van de uitvoering van masterplan Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen.

Voorziening woningbouwontwikkeling

Deze voorziening houdt verband met de woningbouwontwikkeling en dient voor de afdekking van de ontwikkelingen conform het visiedocument Krachtig Verbonden.

Voorziening waterberging

Deze voorziening houdt verband met waterberging en dient voor het voorkomen van ondoelmatige waterberging in bebouwd gebied.

Voorziening Begraafplaatsen

Deze voorziening houdt verband met de gemeentelijke begraafplaatsen en dient voor het ruimen van graven en urnen in de toekomst.

Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden is als volgt:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
	€	€
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	49.481.487	54.476.566
Totaal vaste schulden	49.481.487	54.476.566

De rentelast voor 2023 bedraagt € 1.352.903 (2022: € 1.416.833).

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de vaste schulden over het jaar 2023:

	Saldo 1 januari 2023	Vermeer-deringen	Aflossingen	Saldo 31 december 2023	Rentelast voor het begrotings-jaar
	€	€	€	€	€
Onderhandse leningen van:					
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	54.476.566	-	4.995.079	49.481.487	1.352.903
Totaal vaste schulden	**54.476.566**	**-**	**4.995.079**	**49.481.487**	**1.352.903**

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De post netto-vlottende schulden wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
	€	€
Overige schulden	11.659.697	11.787.124
Totaal	11.659.697	11.787.124

Overlopende passiva

De post overlopende passiva wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
	€	€
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- het Rijk	17.017.968	1.668.534
- overige Nederlandse overheidslichamen	512.770	1.845.515
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	106.960	30.163
Totaal	17.637.698	3.544.211

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van laten van volgende begrotingsjaren, kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Saldo 1 januari 2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Terug-betalingen	Saldo 31 december 2023
	€	€	€	€	€
Het Rijk					
- Monumentensubsidie	268.858	81.047	-	-	349.905
- SPUK Volkshuisvesting	-	13.907.777	-	-	13.907.777
- NPO-middelen	19.645	-	19.645	-	-
- Specifieke uitkering gemeentelijke hulp toeslagenproblematiek	8.312	-	8.312	-	0
- Volwasseneducatie	128.366	187.161	128.366	-	187.161
- Zeeuwen zelf aan zet	11.355	-	11.355	-	-
- Wet Inburgering	144.227	307.832	396.755	-	55.304
- Onderwijs Achterstanden Beleid	199.883	394.320	451.860	-	142.342
- Sportakkoord H8	26.455	-	26.455	-	-
- Verplichting tot terugbetaling TOZO	259.635	-	-	259.635	-
- Energie-armoede	601.799	678.842	601.799	-	678.842
- Impulsaanpak winkelgebieden	-	184.784	-	-	184.784
- Regeling verduurzaming van eigenaars, woonverenigingen en woningcoöperaties	-	1.459.191	-	-	1.459.191

	Saldo 1 januari 2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Terug-betalingen	Saldo 31 december 2023
- Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering	-	52.662	-	-	52.662
Overige Nederlandse overheidslichamen					
- Visserijexperience	359.033	-	359.033	-	-
- Provinciale subsidie strategisch grondbezit Technopark en Deltahoek	57.057	-	-	-	57.057
- Masterplan Nieuwvliet-Bad	1.305.550	-	989.265	-	316.285
- Vooruitontvangen Provincie Pr. Mauritsstraat Oburg	72.375	-	-	-	72.375
- Regioarrangement cultuur 2023-2024	51.500	-	18.250	-	33.250
- Provinciale subsidie Molenweg Hoofdplaat	-	33.803	-	-	33.803
Totaal van de van EU en NL overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	**3.514.049**	**17.287.418**	**3.011.094**	**259.635**	**17.530.738**

Niet in de balans opgenomen rechten / verplichtingen

Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen en garanties

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

De borgstellingen worden als volgt gespecificeerd:

	Aard	Oorspronkelijk bedrag	Percentage leningsbedrag borgstelling	Restant 1 januari 2023	Boekwaarde 31 december 2023	Betalingen gedurende 2023
		€	%	€	€	€
Woongoed Zeeuws-Vlaanderen	Woningbouw	41.704.000	100%	27.095.683	25.870.316	1.225.367
Woonzorg Nederland	Zorg-complex	424.000	100%	424.000	424.000	-
		42.128.000		**27.519.683**	**26.294.316**	**1.225.367**

Op 28 december 2021 heeft gemeente Sluis een borgtochtakte afgegeven aan de Rabobank Zeeuws-Vlaanderen voor een financiering van € 265.000 aan de Coöperatie Beheer en Onderhoud Sportveld accommodaties in de gemeente Sluis (BOSS). Per 31 december 2023 is er nog een openstaande borg van € 230.845.

De risico's met betrekking tot de verleende gemeentegaranties voor eigen woningbezit zijn ondergebracht bij de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen.

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden

Overeenkomsten

De gemeente Sluis is voor € 8.105.088 aan langlopende verplichtingen op jaarbasis aangegaan. De langlopende verplichtingen hebben betrekking op het onderhoud en beheer van de openbare ruimte en bijbehorende voorzieningen in de gemeente Sluis, zoals onderhouden van bestrating, openbare verlichting en groen. Maar ook op facilitaire zaken zoals telefonie, printer, hardware en schoonmaak. Het resterende bedrag ultimo 2023 aan openstaande langlopende verplichtingen bedraagt € 3.257.319.

In 2002 is een geldleningsovereenkomst aangegaan met de Rabobank voor een bedrag van € 449.243 voor het Ledeltheater te Oostburg. In de voorwaarden is gesteld dat er geen rente en aflossing wordt betaald. Als aanvullende voorwaarde geldt dat het Ledeltheater dient te worden benut voor het realiseren van culturele activiteiten in de ruimste zin van het woord. Indien het theater aan deze activiteiten wordt onttrokken, dient de lening te worden terugbetaald.

De gronden van de voormalige Euregiotuinen in Oostburg en het daaraan aansluitende perceel (totaaloppervlakte ca 13 ha) zijn in het verleden aangekocht. Dit is de enige locatie waar nu door derden een concreet plan voor wordt ontwikkeld. Het betreft hier volledig passief grondbeleid. Deze gronden zijn in de markt gezet in de vorm van een aanbod. Geïnteresseerden konden een beschrijving indienen van hun voorgenomen plan met een daaraan gekoppeld bod. De selectie en daarmee eveneens de verkoopprijs heeft plaats gevonden op basis van het ingediende aanbod (plan + bod). In 2018 is met de partij die het winnende bod à € 725.000 heeft uitgebracht een intentieovereenkomst gesloten. In 2020 is de planologische procedure opgestart voor de realisatie van dag- en verblijfsrecreatie. Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan, worden de gronden in eigendom overgedragen. Deze gronden zijn opgenomen onder de voorraden als handelsgoederen.

Arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Het aantal niet opgenomen verlofuren bedraagt per ultimo 2023 17.153 uur, wat een waarde vertegenwoordigt van € 525.721 . Vanaf 1 januari 2023 is het bovenwettelijk verlof omgezet naar spaarverlof. Voor het spaarverlof is daarom per 2023 een voorziening getroffen. De uren en de daarmee vertegenwoordigde waarde van het bovenwettelijk verlof/spaarverlof zijn niet opgenomen in de niet uit de balans blijkende arbeidskostengerelateerde verplichtingen.

Eigen bijdrage op grond van de Wmo

Een aanvrager van een voorziening op grond van de Wlz en de Wmo (zoals hulp in de huishouding, begeleiding, hulp- en vervoersmiddelen of beschermd wonen) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Hierna wordt een toelichting gegeven op diverse aspecten van het overzicht baten en lasten. Achtereenvolgens gaan we in op:
- een analyse van afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie per programma;
- een overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien;
- een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd;
- een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;
- analyse ten aanzien van de begrotingsrechtmatigheid;
- de informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000.

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt vastgesteld met inachtneming van hetgeen omtrent de financiële positie op de balansdatum is gebleken tussen het moment van opmaken van de jaarstukken en het tijdstip van vaststelling daarvan, voor zover deze aanvullende informatie onontbeerlijk is voor het bedoelde inzicht.

Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Hierna is per onderdeel, zoals opgenomen in het overzicht van baten en lasten, een analyse opgenomen van de belangrijkste afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de jaarstukken.

De totstandkoming van het rekeningresultaat is als volgt:

Begroot saldo (na de laatste begrotingswijziging 2023)	5.710
Werkelijk saldo (= rekeningsaldo)	13.726
Verschil	8.016
Rekeningresultaat 2023 bestaat uit twee onderdelen:	
- grondexploitatie	280
- overheidsactiviteiten	13.446

Samengevat is het resultaat (saldo's) op de volgende manier verdeeld over de programma's

PG	Omschrijving	begroot	werkelijk	verschil
1	Duurzaamheid	-448	-445	3
2	Economie en Arbeidsmarkt	-4.279	-3.182	1.097
3	Wonen en Voorzieningen	-14.693	-10.863	3.830
4	Sociaal domein	-26.227	-26.469	-242
5	Bestuur en veiligheid	-4.573	-2.581	1.991
6	Algemene dekkingsmiddelen	72.122	74.167	2.045
	Vennootschapsbelasting	-13	-61	-48
	Overhead	-11.633	-10.604	1.029
	Saldo van baten en lasten	**10.257**	**19.963**	**9.706**
	Mutaties reserve	-4.547	-6.237	-1.690
	Gerealiseerd resultaat	**5.710**	**13.726**	**8.016**

Verschillenanalyse per programma:

Programma 1 Duurzaamheid	Begroting na wijziging 2023	Jaarstukken 2023	Jaarstukken t.o.v. begroting na wijziging
	€	€	€
Baten programma 1	5.121	4.559	562
Lasten programma 1	5.568	5.003	565
Totaal saldo van baten en lasten	448	445	3
Toevoegingen aan reserves	430	484	-54
Onttrekkingen aan reserves	180	335	-155
Het geraamde, gerealiseerde respectievelijk geanalyseerde resultaat	698	594	103

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 3.000 voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / nadeel	Toelichting
240	voordeel	Personeelslasten In 2023 is er sprake van een incidenteel voordeel in de Bedrijfsvoering (Personeel & Organisatie). Er was 540.000 extra opgenomen voor CAO aanpassingen, die niet volledig nodig is gebleken. Daarnaast heeft er minder inhuur plaatsgehad. Op basis van de jaarplanning was rekening gehouden met 17%. Dit is 12,8% geworden. Er is onder andere minder inhuur nodig geweest voor vervanging bij ziekte. Zoals toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering is er daarnaast in bepaalde vakgebieden sprake van krapte op de arbeidsmarkt

		waarmee sommige vacatures wat langer hebben opgestaan. Doordat personeelslasten verdeeld zijn over alle programma's, komen deze telkens terug in de verdere verschillenanalyse.
-251	nadeel	Afvalstoffen Bij het bepalen van het dekkingspercentage worden de bedragen incl. btw berekend. Minder lasten/meer opbrengsten leiden er toe dat er in de berekening minder btw kan worden meegenomen dan begroot. Dit leidt tot een hogere toevoeging aan de voorziening.
14	voordeel	Overige
3	**voordeel**	**TOTAAL**

Programma 2 Economie en Arbeidsmarkt			
	Begroting na wijziging 2023	**Jaarstukken 2023**	**Jaarstukken t.o.v. begroting na wijziging**
	€	€	€
Baten programma 2	1.984	2.029	-45
Lasten programma 2	6.263	5.211	1.052
Totaal saldo van baten en lasten	4.279	3.182	1.097
Toevoegingen aan reserves	98	137	-39
Onttrekkingen aan reserves	585	585	-
Het geraamde, gerealiseerde respectievelijk geanalyseerde resultaat	3.791	2.733	1.058

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 1.097.000 voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

Bedrag (x € 1.000)	**Voordeel / nadeel**	**Toelichting**
280	voordeel	GREX Het resultaat van de GREX is als volgt tot stand gekomen: - Stampershoek (voorziening) 42 - Technopark (voorziening) 11 -/- - Deltahoek (winstneming) 249 Totaal resultaat 280
340	voordeel	Economisch stimuleringsbeleid (economische agenda) Vanuit het beleidsplan Wonen is er (meerjarig) budget beschikbaar gesteld voor het uitwerken van de economische agenda. De uitvoering hiervan zal grotendeels pas vanaf 2024 worden opgestart. Een deel van dit voordeel zal via het voorstel tot resultaatbestemming worden doorgeschoven naar 2024.
357	voordeel	Recreatie/toerisme en stranden De bijdrage aan het recreatief zandfonds van € 231.000 is niet verantwoord in 2023 omdat er nog geen activiteiten hebben plaatsgevonden vanuit het fonds. Daarnaast is de opbrengst van de staangelden voor de paviljoenhouders hoger dan geraamd , zijn de kosten afvoer van het strandafval lager en is niet het volledige budget voor recreatieve activiteiten benut.

39	voordeel	Archeologie De uitgaven voor archeologisch onderzoek zijn € 39.000 lager dan geraamd. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de reserve Archeologisch onderzoek.
46	voordeel	Personeelslasten Zie toelichting bij programma 1.
35	voordeel	Overige
1.097	**voordeel**	**TOTAAL**

Programma 3 Wonen en Voorzieningen			
	Begroting na wijziging 2023	**Jaarstukken 2023**	**Jaarstukken t.o.v. begroting na wijziging**
	€	€	€
Baten programma 3	13.323	14.526	-1.203
Lasten programma 3	28.017	25.389	2.627
Totaal saldo van baten en lasten	14.693	10.863	3.830
Toevoegingen aan reserves	6.214	7.220	-1.006
Onttrekkingen aan reserves	1.464	1.021	443
Het geraamde, gerealiseerde respectievelijk geanalyseerde resultaat	19.443	17.062	2.381

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 3.830.000 voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

Bedrag (x € 1.000)	**Voordeel / nadeel**	**Toelichting**
654	Voordeel	Personeelslasten Zie voor een toelichting programma 1.
255	Voordeel	Afschrijvingen investeringen De afschrijvingslasten worden in de begroting opgenomen voor het volledige jaar. Bij de realisatie wordt rekening gehouden met de uitgaven gedurende het jaar waardoor de afschrijvingslasten lager worden. Daarnaast zijn nog niet alle investeringskredieten volledig benut. Hiervoor wordt ook verder verwezen naar de bijlage met investeringsuitgaven
168	Voordeel	Rentelasten In het overzicht van algemene dekkingsmiddelen wordt een afwijking van de rentelasten verantwoord. De rentelasten worden verdeeld over de verschillende programma's op basis van de boekwaarden van de activa die betrekking hebben op die programma's. Dit leidt tot een voordeel van € 168.000.
955	Voordeel	Parkeergelden en naheffingsaanslagen (heffing en opbrengsten) Voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.
315	Voordeel	Degeneratievergoedingen (glasvezel) In de 2e bestuursrapportage 2023 is besloten de ontvangen degeneratievergoedingen (toen ingeschat op € 300.000) toe te voegen aan de egalisatiereserve wegen. De werkelijke ontvangst was € 315.000 hoger. Ook deze wordt toegevoegd aan de reserve.

Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / nadeel	Toelichting
70	Voordeel	Openbare verlichting Vanuit het beheerplan openbare verlichting is een inschatting gemaakt van de benodigde budgetten. In 2023 blijkt dat met name de energiekosten te hoog zijn ingeschat, inherent aan de lastige voorspelbaarheid van de energietarieven de afgelopen jaren.
720	Voordeel	Beheerplan wegen De budgetten binnen het beheerplan wegen gaan uit van het gewenste onderhoudsniveau. In de praktijk hebben we te maken met een lange doorlooptijd van aanbestedingen en krapte op de aannemersmarkt. Het voordeel wordt verrekend met de egalisatiereserve wegen.
92	Voordeel	Parkeervoorzieningen Met name voor het onderhoud van de parkeerterreinen en de betaalautomaten is minder budget benodigd geweest.
-241	Nadeel	Havengebied Breskens Voor de realisatie van het Viscentrum in het Havengebied Breskens is destijds een provinciale subsidie ontvangen van € 600.000. Deze moest worden verantwoord voor eind 2023, maar is door de gewijzigde planvorming niet verder verlengd. De subsidie wordt terugbetaald, waarbij de reeds gemaakte kosten ten laste blijven van de gemeente.
-90	Nadeel	Sportvelden coöperatie De aanvraag voor rijkssubsidie Stimulering Sport (compensatie btw) is lager uitgevallen. Daarnaast is de subsidie aan de coöperatie tussentijds aangepast aan de hogere indexatie.
-77	Nadeel	Sportaccommodatie Breskens De vergoeding voor het onderhoud 2022 is pas later in rekening gebracht en er is een afrekening ontvangen van het energieverbruik van de afgelopen jaren.
-150	Nadeel	Riolering Evenals bij de afvalstoffen zorgt ook hier het effect van een lager mee te nemen btw-component tot een hogere toevoeging aan de voorziening rioolheffing.
-81	Nadeel	Bestemmingsplannen Met name door hogere kosten voor het inwinnen van extern advies is er een nadeel ontstaan. Dit wordt gecompenseerd door een onttrekking uit egalisatiereserve bestemmingsplannen.
129	Voordeel	Project illegaal grondgebruik Per saldo is er meer snippergroen verkocht.
846	Voordeel	Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen Zie de paragraaf grote projecten voor een toelichting over Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen. Het gevolg van de vertraging, is dat er minder budget benodigd is geweest. Alle budgetten worden gedekt uit de algemene reserve, waardoor ook de onttrekking uit de algemene reserve lager is geweest voor hetzelfde bedrag.
81	Voordeel	Gemeentelijke gebouwen/woningen Per saldo heeft de exploitatie van diverse gemeentelijke gebouwen en woningen een voordeel opgeleverd van € 81.000. Het betreft hier onder meer energie, schoonmaak en onderhoud.
73	Voordeel	Begravingen

Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / nadeel	Toelichting
		Op het beheer van de begraafplaatsen is een voordeel resultaat bereikt. Daarnaast zijn de opbrengsten vanuit de begraafrechten hoger dan begroot.
111	Voordeel	Overige
3.830	**voordeel**	**TOTAAL**

Programma 4 Sociaal Domein	Begroting na wijziging 2023	Jaarstukken 2023	Jaarstukken t.o.v. begroting na wijziging
	€	€	€
Baten programma 4	9.273	9.333	-60
Lasten programma 4	35.500	35.801	-302
Totaal saldo van baten en lasten	26.227	26.469	-242
Toevoegingen aan reserves	322	242	80
Onttrekkingen aan reserves	361	275	86
Het geraamde, gerealiseerde respectievelijk geanalyseerde resultaat	26.188	26.436	-248

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 242.000 negatief. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / nadeel	Toelichting
-597	nadeel	Personeelslasten Zie toelichting bij programma 1.
157	voordeel	Stelpost gratis kinderopvang (restant) De pilot gratis kinderopvang is grotendeels verantwoord binnen bestaande budgetten voor onderwijsachterstandenbeleid. De stelpost die voor gratis kinderopvang beschikbaar was, is derhalve niet ingezet.
-100	nadeel	Evenementen Baloise Ladies Tour en Renewi tour De werkelijk gemaakte kosten voor het organiseren van de 2 wielerevenementen in gemeente Sluis zijn hoger uitgevallen dan voorzien.
584	voordeel	Opvang CNO De toegekende vergoeding van het Rijk voor de opvang van de vluchtelingen in Aardenburg overstijgt ruimschoots de gemaakte kosten.
-85	nadeel	Bijzondere bijstand (leenbijstand) Met name de aflossingen van de verstrekte leenbijstand blijven achter bij de begrote budgetten.
-53	nadeel	Huishoudelijke voorzieningen Het effect van de hoge inflatie heeft geleid tot deze overschrijding.
-521	nadeel	Begeleiding Door hogere indexaties en niet behaalde bezuinigingsdoelstellingen was het beschikbare budget

		onvoldoende. In de 1e bestuursrapportage 2024 zal dit structureel worden aangepast.
272	voordeel	Re-integratievoorzieningen De beschikbare budgetten voor de diverse re-integratievoorzieningen zijn niet volledig benut geweest. Hieronder vallen onder meer de bijstand, inburgering en begeleide participatie.
-78	nadeel	WMO-hulpmiddelen Ook hier is het effect van de inflatie de oorzaak van de overschrijding.
210	voordeel	Brede spuk In 2023 is voor het eerst gebruik gemaakt van de Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026. Grotendeels hebben we nog gebruik kunnen maken van reeds bestaande budgetten voor het verantwoorden van de uitgaven.
-13	Nadeel	Overige
-242	**Nadee**	**TOTAAL**

Programma 5 Bestuur en Veiligheid			
	Begroting na wijziging 2023	**Jaarstukken 2023**	**Jaarstukken t.o.v. begroting na wijziging**
	€	€	€
Baten	4.760	6.354	-1.594
Lasten	9.332	8.963	397
Totaal saldo van baten en lasten	4.573	2.581	1.991
Toevoegingen aan reserves	270	270	-
Onttrekkingen aan reserves	40	38	2
Het geraamde, gerealiseerde respectievelijk geanalyseerde resultaat	4.803	2.813	1.989

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 1.991.000 voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

Bedrag (x € 1.000)	**Voordeel / nadeel**	**Toelichting**
44	voordeel	Personeelslasten Zie toelichting programma 1
-148	nadeel	Voorziening wachtgelden wethouders Bij het vertrek van een wethouder bestaat de wettelijke verplichting om voor de volledige wachtgeldperiode een voorziening te vormen.
56	voordeel	Leges burgerzaken Er is een hogere opbrengst gerealiseerd voor de diverse leges Burgerzaken (reisdocumenten, huwelijken etc.)
-246	nadeel	Afschrijving woonunits opvang Oekraïners Bij het beschikbaar stellen van het investeringskrediet voor de realisatie van de woonunits voor de opvang van Oekraïners in

		Oostburg, is op basis van informatie van het ministerie er vanuit gegaan dat de volledige investering vergoed zou worden. Later bleek dit slechts een deel te zijn. Hierdoor zijn de afschrijvingslasten hoger.
2.241	voordeel	Opvangvergoeding Oekraïners In de 2e bestuursrapportage 2023 is de opvangvergoeding Oekraïners van € 4,5 miljoen bijgeraamd. Op basis van de definitieve declaratie over de laatste maanden van het jaar, is de werkelijke vergoeding (na aftrek van de gemaakte kosten) nog eens € 2.241.000 hoger.
44	voordeel	Overige
1.991	**voordeel**	**TOTAAL**

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb			
	Begroting na wijziging 2023	**Jaarstukken 2023**	**Jaarstukken t.o.v. begroting na wijziging**
	€	€	€
Baten	72.909	75.520	-2.611
Lasten	12.433	12.017	416
Totaal saldo van baten en lasten	-60.476	-63.503	3.026
Toevoegingen aan reserves	4.821	4.822	-1
Onttrekkingen aan reserves	4.977	4.683	294
Het geraamde, gerealiseerde respectievelijk geanalyseerde resultaat	-60.633	-63.365	2.732

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 3.026.000 voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

Bedrag (x € 1.000)	**Voordeel / nadeel**	**Toelichting**
1.026	Voordeel	Personeelslasten Zie toelichting programma 1
-380	Nadeel	Verdeling rentelasten De rentelasten worden verantwoord op het overzicht van algemene dekkingsmiddelen. Via een verdelingssleutel (boekwaarde activa) worden deze verdeeld over de verschillende programma's en dient deze hier per saldo vereffend te worden.
88	Voordeel	Hogere rentebaten Eind 2023 is de liquiditeitspositie flink verbeterd, oa door de rijksvergoeding voor de opvang Oekraïners/vluchtelingen en de toekenning van de specifieke uitkering voor het volkshuisvestingsfonds. Hierdoor ontvangen we rente over de stand van rekening schatkistbankieren.
126	Voordeel	Precariobelasting Zie toelichting paragraaf Lokale heffingen
2.050	Nadeel	Algemene uitkering Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de decembercirculaire 2023, die niet meer in de begroting 2023 verwerkt is.
-316	Nadeel	Forensenbelasting Zie toelichting in paragraaf Lokale heffingen

Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / nadeel	Toelichting
504	Voordeel	Toeristenbelasting Zie toelichting in paragraaf Lokale heffingen
-72	Nadeel	Overige
3.026	**Voordeel**	**TOTAAL**

Het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de volgende componenten:
- lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- algemene uitkeringen
- dividend
- saldo van de financieringsfunctie
- overige algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is:									
- OZB woningen	4.789	-	-4.789	5.215	-	-5.215	5.234	-	-5.234
- OZB niet-woningen	2.555	-	-2.555	2.445	-	-2.445	2.482	-	-2.482
- Overige belastingen	600	665	65	593	816	223	712	900	188
Totaal lokale heffingen	**7.944**	**665**	**-7.279**	**8.253**	**816**	**-7.437**	**8.427**	**900**	**-7.528**

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Algemene uitkeringen									
- uitkering huidig boekjaar	47.525	-	-47.525	48.530	-	-48.530	50.559	-	-50.559
- mutaties uitkeringsjaar 2022	-	-	-	-	-	-	4	-	-4
- mutaties uitkeringsjaar 2021	-	-	-	-	-	-	17	-	-17
Totaal algemene uitkeringen	**47.525**	**-**	**-47.525**	**48.530**	**-**	**-48.530**	**50.580**	**-**	**-50.580**

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Dividend									
- ZEH N.V.	2.928	-	-2.928	2.894	-	-2.894	2.894	-	-2.894
- BNG Bank	12	-	-12	12	-	-12	25	-	-25
- GBE Aqua/Evides	130	-	-130	359	-	-359	360	-	-360
Totaal dividend	**3.070**	**-**	**-3.070**	**3.264**	**-**	**-3.264**	**3.279**	**-**	**-3.279**

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Saldo van de financieringsfunctie	15	27	12	191	-63	-254	276	320	44
Totaal saldo van de financieringsfunctie	**15**	**27**	**12**	**191**	**-63**	**-254**	**276**	**320**	**44**

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Kosten van overhead	-488	11.568	12.056	34	11.667	11.633	133	10.737	10.604
Waarvan kosten van overhead toe te rekenen aan grondexploitaties, investeringen en dotaties aan voorzieningen ter dekking van groot-onderhoud	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waarvan dekking overhead door toerekening aan grondexploitaties, investeringen (negatieve last) en onttrekkingen aan de voorzieningen ter dekking van groot-onderhoud	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaalbedrag van de kosten van de overhead	**-488**	**11.568**	**12.056**	**34**	**11.667**	**11.633**	**133**	**10.737**	**10.604**

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting:									
- Afrekening voorgaande jaren	-	-	-	-	-	-	-		-
- Afrekening huidig boekjaar	-	-	-	-	13	13	-	61	61
Totaalbedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	**-**	**-**	**-**	**-**	**13**	**13**	**-**	**61**	**61**

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Reservemutaties									
- Toevoegingen aan reserves	-	3.073	3.073	-	4.821	4.821	-	4.822	4.822
- Onttrekkingen aan reserves	2.110	-	-2.110	4.977	-	-4.977	4.638	-	-4.638
Totaalbedrag toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**2.110**	**3.073**	**963**	**4.977**	**4.821**	**-156**	**4.638**	**4.822**	**138**

In de bovenstaande verschillenanalyse worden per programma de mutaties in de reserves in beeld gebracht. Hieronder worden de verschillen van alle reserves bij elkaar gezet, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen onttrekkingen (baten voor de programma's) en toevoegingen (lasten voor de programma's). Zo heeft bijvoorbeeld een lagere onttrekking van een reserve een nadelig effect en een lagere toevoeging juist een positief effect op het rekeningresultaat.

Onttrekkingen aan reserves (€ 670.000 nadeel)

Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / nadeel	Toelichting
-296	nadeel	Algemene reserve – inrichting projectorganisatie Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen
-588	nadeel	Algemene reserve – inhuur grote projecten: - burgerparticipatie: - 100 - portfoliomanagement: - 4 - Havengebied Breskens + 66

Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / nadeel	Toelichting
		- Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen: - 550 Totaal: - 588
-80	nadeel	Algemene reserve – padelbanen, voor de Voor de realisatie van de padelbanen wordt 2 x € 75.000 overgeheveld naar de egalisatiereserve kapitaallasten vanuit de algemene reserve. Hiervan is vooralsnog € 70.000 gerealiseerd.
294	voordeel	Egalisatiereserve algemene uitkering – conform brief decembercirculaire 2023
-31	nadeel	Egalisatiereserve kapitaallasten – dekking op basis van werkelijke afschrijving van investeringen
-33	nadeel	Reserve onderhoud gebouwen – slopen scoutsgebouw Aardenburg en herstel betonrot school Cadzand zijn doorgeschoven naar 2024
-98	nadeel	Egalisatiereserve Havengebied Breskens – betreft exploitatietekort dat lager is uitgevallen dan oorspronkelijk begroot
81	voordeel	Egalisatiereserve bestemmingsplannen – hogere kosten inwinnen externe adviezen
80	voordeel	Egalisatiereserve groen – werkelijke lasten hoger dan begroot
-670	**nadeel**	**TOTAAL**

Toevoegingen aan reserves (€ 1.020.000 nadeel)

Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / nadeel	Toelichting
80	voordeel	Egalisatiereserve kapitaallasten – padelbanen, zie toelichting bij onttrekkingen
28	Voordeel	Reserve onderhoud gebouwen
-47	Nadeel	Egalisatiereserve bodemsanering – budgetten egaliseren
-7	Nadeel	Egalisatiereserve duurzaamheid – budgetten egaliseren
-1.034	Nadeel	Egalisatiereserve wegen - beheerplanbudgetten, minder besteed - 719 - meer degeneratievergoedingen - 315 Totaal -1.034
-39	Nadeel	Egalisatiereserve archeologisch onderzoek – budgetten egaliseren
-1.020	**nadeel**	**TOTAAL**

Overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien

Op de post onvoorzien staat het algemene budget voor onvoorziene uitgaven. In de begroting is rekening gehouden met € 50.000 voor onvoorziene uitgaven. Alle mutaties in de post onvoorziene uitgaven zijn vastgelegd in begrotingswijzigingen. In 2023 zijn er geen bestedingen geweest ten laste van de post onvoorzien. Het volledige bedrag van € 50.000 komt ten gunste van het rekeningresultaat 2023.

Overzicht van incidentele baten en lasten

Met dit overzicht geven we duidelijkheid over de aard van de baten en lasten. De indicatie van de incidentele baten en lasten geeft informatie die relevant is voor het beoordelen van de financiële positie en de meerjarenraming. Onder incidenteel verstaan we baten en lasten die zich niet langer dan drie jaar voordoen. De incidentele baten en lasten staan los van bovenstaande verschillenanalyse.

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	lasten	baten
A	**Totaal baten en lasten**	**105.532**	**119.258**
	Incidentele baten en lasten:		
	Resultaat GREX		280
	Verkoop gemeentelijke gebouwen en gronden (niet GREX)		666
	Degeneratievergoedingen glasvezel, naar eg.res wegen		615
	Verkoop snippergroen (illegaal grondgebruik)	192	327
	Parkeren 2.0	102	
	Tijdelijke noodopvang Oekraïne	1.022	5.697
	Opvang CNO	1.188	1.737
	Dotatie wachtgeldverplichtingen voormalig wethouders	148	
	Dotatie voorziening verlofsparen	278	17
	Projectleiding Grote projecten, uit algemene reserve	550	
	Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen, inrichting projectorganisatie (uit algemene reserve)	97	
	Bibliotheekmiddelen, motie Asscher	100	
	Energiearmoede (SPUK)	104	104
	Energietoeslag (incidentele middelen via algemene uitkering)	1.360	665
	Totaal programma's	**5.141**	**10.108**
	Mutaties reserves		
	Egalisatiereserve Algemene Uitkering	914	1.789
	Algemene reserve - overheveling budgetten uit 2022		2.853
	Algemene reserve - project contractbeheer, naar 2024	50	
	Algemene reserve - budgetten 2023 uit rek.resultaat 2022		657
	Algemene reserve - Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen		97
	Algemene reserve - Parkeren 2.0		102
	Algemene reserve - inhuur grote projecten		550
	Algemene reserve - visie streekpromotie		31
	Algemene reserve - Jeugdwet Wmo		23

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	lasten	baten
	Algemene reserve - Padelbaan Ijzendijke		70
	Egal.res. kapitaallasten - Padelbanen en 3e voetbalveld	225	
	Reserve Onderhoud gebouwen, verkopen	666	
	Reserve Onderhoud gebouwen, niet besteed budget	222	
	Egalisatiereserve Havengebied Breskens		154
	Egalisatiereserve Bodemsanering	47	
	Egalisatiereserve Bestemmingsplannen		81
	Egalisatiereserve Duurzaamheid	7	170
	Reserve Volkshuisvestingsfonds	2.580	
	Egalisatiereserve Wegen	1.870	
	Egalisatiereserve Groen		80
	Egalisatiereserve Archeologie (niet besteed budget)	39	
	Reserve overhevelen budgetten (naar 2024)	3.287	
	Totaal reserves	**9.907**	**6.657**
B	**Totaal incidentele baten en lasten**	**15.048**	**16.765**
C	**Totaal structurele baten en lasten (A-B)**	**90.484**	**102.493**

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Onttrekking	Toevoeging
Totaal structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves		
Egalisatiereserve kapitaallasten	273	
Reserve Deelneming GBE Aqua		2.893
Reserve Dividend GBE Aqua		360
Reserve infrastructuur - winkelcentrum Sluis	6	
Reserve infrastructuur - herinrichting Oostburg		15
Totaal:	**280**	**3.268**

Presentatie van het structureel rekeningsaldo (bedragen x € 1.000)	
Saldo baten en lasten	19.964
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-6.238
Rekeningsaldo na bestemming	**13.726**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.717
Structureel rekeningsaldo	**12.009**

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik- criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 2 november 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 3.165.960,= (zowel voor fouten als onduidelijkheden). De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding
Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken in de Financiële Verordening met de gemeenteraad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid waarbij over afwijkingen boven de € 25.000,= worden toegelicht. In deze paragraaf heeft het college van burgemeester en wethouders ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

De WNT is van toepassing op de gemeente Sluis. Het voor de gemeente Sluis toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000. Dit is het algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

Dit betreft leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling. In Sluis gaat het uitsluitend om leidinggevende functionarissen met dienstbetrekking.

2023		
bedragen x €	**SI de Kievit- Minnaert**	**PTG Claeijs**
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	[01/01] - [31/12]	[01/01] - [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	124.747	106.485
Beloningen betaalbaar op termijn	19.548	17.769
subtotaal	*144.296*	*125.169*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	144.296	124.869
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2022		
bedragen x €	**SI de Kievit- Minnaert**	**PTG Claeijs**
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	[01/01] - [31/12]	[01/01] - [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	113.147	103.606
Beloningen betaalbaar op termijn	20.260	18.768
subtotaal	*133.407*	*122.374*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	133.407	122.374

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

Niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Realisatie per taakveld

Omschrijving (in duizenden euro's)	Baten			Lasten			Resultaat
	Begroot	Werkelijk	Saldo	Begroot	Werkelijk	Saldo	Saldo
010-6 Mutaties reserves	7.607	6.937	670	12.155	13.174	-1.020	-1.690
011-6 Resultaat van rekeningen van baten en lasten	-	-	-	5.710	-	5.710	5.710
01-5 Bestuur	-	79	-79	1.037	1.253	-216	-137
02-3 Burgerzaken	-	-	-	43	43	0	0
02-5 Burgerzaken	479	524	-46	1.458	1.443	14	60
03-3 Beheer overige gebouwen en gronden	64	319	-255	399	388	12	267
04-5 Overhead	-	-	-	214	250	-36	-36
04-6 Overhead	34	133	-99	11.667	10.737	930	1.029
05-6 Treasury	3.455	3.554	-99	-63	320	-382	-283
061-6 OZB woningen	5.215	5.234	-19	-	-	-	19
062-6 OZB niet-woningen	2.445	2.482	-37	-	-	-	37
063-3 Parkeerbelasting	2.984	3.885	-902	62	8	54	955
064-6 Belastingen overige	593	712	-119	816	900	-84	35
07-6 Algemene uitkering en overige uitkering gemeentefonds	48.530	50.580	-2.050	-	-	-	2.050
08+-6 Onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-
08-4 Overige baten en lasten	-	-	-	-	-	-	-
08-6 Overige baten en lasten	-	-	-	-	-	-	-
09-6 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	13	61	-48	-48
11-5 Crisisbeheersing en brandweer	7	49	-42	3.694	3.697	-3	39
12-3 Openbare orde en veiligheid	-	-	-	300	217	83	83
12-5 Openbare orde en veiligheid	1	-	1	265	388	-123	-124
21-1 Verkeer en vervoer	-	-	-	198	250	-52	-52
21-3 Verkeer en vervoer	536	897	-361	7.338	5.937	1.401	1.763
22-3 Parkeren	-	1	-1	939	810	130	130
24-3 Economische havens en waterwegen	-	10	-10	813	731	82	92
32-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.087	972	115	1.096	694	402	288
33-2 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	27	25	2	195	128	67	65
34-2 Economische promotie	54	58	-4	1.231	814	417	421
34-6 Economische promotie	12.637	12.825	-188	-	-	-	188
42-3 Onderwijshuisvesting	69	77	-8	475	491	-16	-8
43-2 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	300	411	-111	300	411	-111	-
43-4 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	486	528	-43	1.917	1.469	448	491
51-4 Sportbeleid en activering	140	157	-16	201	279	-78	-61
52-3 Sportaccommodaties	751	595	155	2.131	2.136	-5	-161
53-2 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2	2	0	270	289	-19	-19
53-3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	-	-	-	-	-	-
53-4 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	25	18	7	260	287	-27	-34
54-2 Musea	30	34	-3	719	644	76	79
54-3 Musea	-	-	-	-	-	-	-
55-2 Cultureel erfgoed	2	0	2	375	369	7	5
55-3 Cultureel erfgoed	-	-	-	-	-	-	-
56-4 Media	23	23	0	822	833	-12	-12
57-2 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	482	527	-45	2.075	1.863	213	258
57-3 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	781	558	223	4.323	4.441	-118	-342
61-3 Samenkracht en burgerparticipatie	773	805	-32	2.516	2.549	-33	-1
61-4 Samenkracht en burgerparticipatie	1.196	1.773	-577	2.344	2.713	-369	208
61-5 Samenkracht en burgerparticipatie	4.274	5.702	-1.429	2.666	1.906	760	2.189
62-4 Wijkteams	23	21	2	471	469	2	-0
63-4 Inkomensregelingen	6.451	5.944	507	8.720	8.546	174	-332

Omschrijving (in duizenden euro's)	Baten			Lasten			Resultaat
	Begroot	Werkelijk	Saldo	Begroot	Werkelijk	Saldo	Saldo
64-4 Begeleide participatie	30	19	11	7.148	8.830	-1.682	-1.693
65-4 Arbeidsparticipatie	391	343	48	1.099	797	302	254
66-4 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	8	16	-8	1.299	1.249	50	58
671-4 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	1.293	350	943	943
672-4 Maatwerkdienstverlening 18	38	26	12	7.958	8.630	-672	-684
681-4 Geëscaleerde zorg 18+	266	218	47	182	122	60	13
682-4 Geëscaleerde zorg 18	-	-	-	453	-	453	453
71-4 Volksgezondheid	197	246	-49	1.332	1.227	105	154
72-3 Riolering	5.335	5.460	-125	3.392	3.780	-388	-262
73-1 Afval	4.293	4.179	114	3.397	3.436	-38	-152
74-1 Milieubeheer	827	379	448	1.973	1.318	655	207
75-3 Begraafplaatsen en crematoria	328	336	-8	489	395	94	102
81-3 Ruimtelijke ordening	373	394	-20	2.538	1.866	672	693
82-3 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	202	327	-125	214	202	12	138
83-3 Wonen en bouwen	1.130	863	266	2.044	1.396	649	382
Totaal	**114.977**	**119.258**	**-4.281**	**114.977**	**105.532**	**9.445**	**13.726**

SiSa lijst

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
Jen V	**A16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 5.971.933	€ 0	€ 0	€ 553.034	€ 0	€ 40.024
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*		
			€ 0	€ 6.164	€ 6.571.155	€ 10.107.102		
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			7	24	2	5	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*		
			N.V.T.	Nee				

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*
			€ 47.076	€ 47.076			€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*
			€ 2.660	€ 9.120	€ 6.936	€ 17.340	€ 3.590	€ 3.590
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/26*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/27*	
			€ 12.000	€ 12.000	€ 1.200	€ 1.200	€ 73.462	
BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
			116	€ 62.634	€ 62.634	52	€ 16.491	€ 16.491

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*			
			19	€ 24.743	€ 24.743			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energiereke ning tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
			270	373	0	43	71	124
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*				
			€ 0	Nee				
BZK	**C75 B**	**Regiodeals 3e tranche** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/01*	Kenmerk/ beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/02*	Betreft pijler Een pijler per regel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/03*	Besteding per pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C75B/04*	Cofinanciering per pijler (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C75B/05*	

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
		1	061714 Gemeente Sluis	153643	Pijler 3: Voorzieningen innovatief dichterbij	€ 44.619	€ 89.252	
		2	061714 Gemeente Sluis	153643	Pijler 4: Arbeidsmarkt en scholing sterk verbonden	€ 0	€ 25.034	
		100						
			Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator C75B/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/06*	Totale cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C75B/07*	Totale cumulatieve cofinanciering per pijler (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C75B/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/09*		
		1	*061714 Gemeente Sluis*	€ 311.291	€ 622.586			
		2	*061714 Gemeente Sluis*	€ 0	€ 187.909			
		100						
			Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/10*	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C75B/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/12*			
			€ 0	€ 0	Nee			
BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 23.057	€ 0	1	79	15	
BZK	**C94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C94/02*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...] *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle R* *Indicator: C94/04*	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en *Aard controle R* *Indicator: C94/05*	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen *Aard controle R* *Indicator: C94/06*

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			1	*LAI23-03479556*	€ 0	0	0	0	€ 0
			2						
			100						
				Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling *Aard controle R* *Indicator: C94/07*	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle R* *Indicator: C94/08*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle R* *Indicator: C94/09*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*		
			1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
			2						
			100						
BZK	**C109**	**Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting**		Plan/projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/01*	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/02*	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/03*	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/04*	Besteding (jaar T) per project ten laste van rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C109/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project ten laste van rijksmiddelen – inclusief uitvoering door derden vanaf SiSa 2024 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/06*
			1	*Herstructurering volkshuisvesting in Sluis*	0	0	0	€ 0	€ 0
			2						
			20						
				Kopie plan/projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/07*	Cofinanciering (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C109/08*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/11*	
			1	*Herstructurering volkshuisvesting in Sluis*	€ 0	€ 0	Ja	Nee	
			2						
			20						

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
			€ 295.751	€ 102.523	€ 53.586	€ 0	€ 199.883	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/09*		
		1						
		2						
		100						
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
			€ 40.988	€ 0	€ 30.561	€ 0	€ 19.645	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
				Aard controle n.v.t. *Indicator: D14/06*	*Aard controle R* *Indicator: D14/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	*Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
			1						
			2						
			10						
len W	**E44 B**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**		Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
			1	030009 Provincie Zeeland	31186570/5000005992	€ 146.224	€ 157.037	€ 296.879	€ 318.832
			2	030009 Provincie Zeeland	31186570/5000005992	€ 525	€ 525	€ 25.733	€ 25.733
			3						
			4						
			5						
			6						
			7						
			8						
			9						
			10						
			11						
			12						
			13						
			14						
			15						
			16						
			17						
			18						
			19						
			20						
				Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*			
			1	030009 Provincie Zeeland	31186570/5000005992	Ja			
			2	030009 Provincie Zeeland	31186570/5000005992	Nee			

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
				3						
				4						
				5						
				6						
				7						
				8						
				9						
				10						
				11						
				12						
				13						
				14						
				15						
				16						
				17						
				18						
				19						
				20						

	Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*
1	030009 Provincie Zeeland	31186570/5000005992	Minnepoortstraat IJzendijke	Ja
2	030009 Provincie Zeeland	31186570/5000005992	Molenweg eo Hoofdplaat	Nee
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
EZK	**F20**	**Regeling specifieke uitkering Impulsaanpak winkelgebieden**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F20/03*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) conform projectplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/05*	Cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F20/06*
			SPUKIW23-03576209	Herontwikkeling Vastgoed Oostburg Raadhuisplein-Noord	€ 0	Project van start in 2024	€ 0	€ 0
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/07*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/08*	Aantal verblijfobjecten binnen panden waarvan realisatie renovatie/transformatie gestart is (jaar T) komt overeen met de fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F20/09*	Cumulatief aantal verblijfobjecten binnen panden renovatie/transformatie gerealiseerd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/10*	Aantal verblijfobjecten binnen panden waarvan realisatie sloop-nieuwbouw gestart is (jaar T) komt overeen met de fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F20/11*	Cumulatief aantal verblijfobjecten binnen panden sloop-nieuwbouw gerealiseerd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/12*
			SPUKIW23-03576209	€ 0	Ja	0	Ja	0
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/13*	Realisatie fasering verloopt conform projectplan (ja/nee) *Aard controle D1* *Indicator: F20/14*	Toelichting (verplicht indien bij indicator F20/14 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/15*	Samenwerkingsovereenkomst aanwezig (ja/nee) *Aard controle D2* *Indicator: F20/16*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/17*	
			SPUKIW23-03576209	Ja		Nee	Nee	
EZK	**F28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.*

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
			Indicator: F28/01	*Indicator: F28/02*	*Indicator: F28/03*	*Indicator: F28/04*	*Indicator: F28/05*	*Indicator: F28/06*
			€ 233.844	€ 0	€ 51.990	€ 285.834	€ 2.413	€ 2.413
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/07*					
			Nee					
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 3.998.790	€ 134.533	€ 64.590	€ 0	€ 124.994	-€ 4.236
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 25.374	€ 5.145	€ 0	€ 388.814	€ 0	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.*				
			Indicator: G2/13	*Indicator: G2/14*				

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			€ 0	Ja				
SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 2.904	€ 11.985	€ 5.778	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 2.050	€ 69.183	€ 5.681
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 4.350	€ 0	€ 0

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
				3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 15.937	€ 1.593
				4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 284	€ 179
				5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 765	€ 383
				6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 6.400	€ 86.169	€ 7.836
					Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
				1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
				2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
				3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
				4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
				5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
				6	Totaal	0	0	N.v.t.		
					Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
				1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
				2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
				3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
				4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
				5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
				6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud-Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			6	Totaal	0	0	0		
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
				€ 252.528	€ 0	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			Aard controle R *Indicator: G12/01*	*Aard controle R* *Indicator: G12/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*			
			€ 398	€ 0	Ja			
SZW	G13	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 20.896	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 66.997	€ 53.275				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	1.3 - Onroerende zaken - Onderhoud	€ 21.920	€ 21.920	€ 0	€ 0	
		2	2.2 - Roerende zaken - Dienstverlening derden	€ 8.284	€ 0	€ 8.284	€ 0	
		100	2.3 - Roerende zaken - Beheer en exploitatie	€ 23.071	€ 0	€ 23.071	€ 0	
VWS	H8	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
		1	1042449	€ 37.717	€ 0	€ 26.455	€ 0	€ 37.717
		2						

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			3						
			4						
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*				
			1	1042449	Ja				
			2						
			3						
			4						
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/02*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/04*		
				€ 19.403	€ 19.403	Ja	Ja		
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**		Naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/01*	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/02*	Besteding (jaar T) per onderdeel *Aard controle R* *Indicator: H30/03*	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/05*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/06*
			1	Lokaal Sportakkoord	€ 18.876	€ 15.146	€ 3.730	€ 15.146	Ja
			2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 129.954	€ 129.954	€ 0	€ 129.954	Ja
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 29.040	€ 15.605	€ 5.808	€ 15.605	Ja
			4	Kansrijke Start	€ 21.780	€ 6.561	€ 4.356	€ 6.561	Ja
			5	Mentale Gezondheid	€ 10.164	€ 15.010	€ 0	€ 15.010	Ja
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 25.410	€ 14.674	€ 5.082	€ 14.674	Ja
			7	Valpreventie	€ 74.778	€ 50.790	€ 14.956	€ 50.790	Ja
			8	Leefomgeving	€ 14.520	€ 24.261	€ 0	€ 24.261	Ja
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 3.630	€ 23.013	€ 0	€ 23.013	Ja
			10	Versterken sociale basis	€ 52.998	€ 33.522	€ 10.600	€ 33.522	Ja
			11	Mantelzorg	€ 14.520	€ 5.497	€ 2.904	€ 5.497	Ja
			12	Eén tegen eenzaamheid	€ 14.520	€ 8.748	€ 2.904	€ 8.748	Ja
			13	Welzijn op recept	€ 7.986	€ 5.150	€ 1.597	€ 5.150	Ja

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024									
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 3.630	€ 297	€ 726	€ 297	Ja
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 12.923	€ 12.923	€ 0	€ 12.923	Ja
				Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/08*				
			1	Lokaal Sportakkoord	N.v.t.				
			2	Brede regeling combinatiefuncties	N.v.t.				
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	N.v.t.				
			4	Kansrijke Start	N.v.t.				
			5	Mentale Gezondheid	N.v.t.				
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	N.v.t.				
			7	Valpreventie	N.v.t.				
			8	Leefomgeving	N.v.t.				
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	N.v.t.				
			10	Versterken sociale basis	N.v.t.				
			11	Mantelzorg	N.v.t.				
			12	Eén tegen eenzaamheid	N.v.t.				
			13	Welzijn op recept	N.v.t.				
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.				
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.				
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/09*					
				Nee					
VWS	**H31**	**Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen**		Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H31/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/05*	
				SPUKNEAS230114	€ 10.973	€ 14.020	Ja		

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
VWS	H32	**Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden**	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/03*			
			MEOZ23268	€ 155.722	€ 155.722			
			Naam zwembad *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/04*	Totale verlening per zwembad (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/05*	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H32/06*	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: H32/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/08*	
		1	*Sportcomplex De Eenhoorn BV*	€ 155.722	€ 155.722	Ja		
		2						
		20						

Bijlagen

Begrippenlijst

Deze begrippenlijst geeft voor een aantal (nieuwe) begrippen, mede in relatie tot de nieuwe begrotingsopzet en het duale systeem, een omschrijving.

Begrip:	Omschrijving
Balans:	Onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
Baten en lasten (stelsel van):	Een begrotingssysteem van baten en lasten houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben.
Begroting:	Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit begroting en verantwoording onderscheidt een beleidsbegroting en de financiële begroting.
Bestuurlijk belang:	Een bestuurlijk belang heeft een gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft.
Categoriale indeling:	Een categoriale indeling is een indeling van baten en lasten naar soorten zoals salarissen, rente en belastingen. Het Besluit begroting en verantwoording 2019 stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar categorieën in een apart document. Dit document wordt naar de toezichthouder en CBS gezonden. De voorgeschreven categorieën worden niet meer bij de comptabiliteitsvoorschriften zelf bepaald, maar bij ministeriële regeling.
Collegeprogramma:	Het college geeft in een collegeprogramma de inhoudelijke invulling van belangrijke onderwerpen die in de zittingsperiode tot uitvoering moeten komen. Het gaat als regel om onderwerpen die naar het oordeel van het college politiek relevant zijn. Hierbij wordt een relatie gelegd naar prioriteiten uit het raadsprogramma.
Comptabiliteitsvoorschriften (BBV):	De comptabiliteitsvoorschriften zijn bij Koninklijk Besluit uitgevaardigde voorschriften voor de inrichting van begroting en de jaarrekening en het jaarverslag van de gemeente. Op dit moment geldt het Besluit begroting en verantwoording van 2019, inclusief wijzigingen.
Dualisme:	Een dualistisch stelsel kenmerkt zich doordat de posities en bevoegdheden ontvlecht zijn. De raad richt zich primair op de kaderstellende en controlerende functie, het college op de uitvoerende functie. De wethouders zijn geen lid van de raad.

Begrip:	Omschrijving
Financieel belang:	Een financieel belang heeft een gemeente indien de middelen die zij ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.
Financiële positie:	Onderdeel van de financiële begroting, tevens de tegenhanger van de balans. De financiële positie van een gemeente geeft de grootte en samenstelling van het vermogen aan in relatie tot de baten en lasten.
Jaarrekening:	De jaarrekening is de tegenhanger van de financiële begroting; de jaarrekening gaat in op de realisaties van het afgelopen begrotingsjaar. De jaarrekening is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit: 1. de programmarekening en toelichting en 2. de balans en toelichting.
Jaarstukken:	De jaarstukken zijn onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening en is de tegenhanger van de begroting.
Jaarverslag:	Het jaarverslag is de tegenhanger van de beleidsbegroting en gaat met name in op de uitkomsten van de programma's over het afgelopen begrotingsjaar. Het jaarverslag is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit: 1. de programmaverantwoording en 2. de paragrafen.
Overzicht van baten en lasten:	Onderdeel van de financiële begroting dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen.
Paragrafen:	Een paragraaf geeft volgens het Besluit begroting en verantwoording een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.
Programma:	Een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, waaraan idealiter indicatoren gekoppeld kunnen worden.
Programmabegroting:	Een programmabegroting is een typering voor de nieuwe beoogde begroting doordat de programma's in de begroting centraal staan. In het Besluit begroting en verantwoording wordt het woord programmabegroting niet gebruikt. Het kenmerk van de begroting volgens de nieuwe voorschriften is dat de begroting is onderverdeeld in programma's, daarom wordt er ook wel naar verwezen als programmabegroting. De gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal.
Programmaplan:	Een programmaplan behandelt per programma expliciet de maatschappelijke effecten en de wijze waarop er naar gestreefd wordt die effecten te verwezenlijken. Dit wordt gedaan aan de hand van de volgende drie vragen: Wat willen we? Wat gaan we ervoor doen? Wat gaat het kosten?

Begrip:	Omschrijving
Programmarekening:	Onderdeel van de jaarrekening. De programmarekening geeft een overzicht van de gerealiseerde baten en lasten van het begrotingsjaar.
Programmaverantwoording:	Onderdeel van het jaarverslag. In de programmaverantwoording wordt per programma expliciet ingegaan op de beoogde maatschappelijke effecten en de wijze waarop getracht is deze effecten te verwezenlijken. De vragen: Wat wilden we? Wat hebben we ervoor gedaan? Wat heeft het gekost? zijn de centrale vragen die in dit deel beantwoord worden.
Raadsprogramma:	De raad geeft in een raadsprogramma een agendering van de onderwerpen die in de raadsperiode aan de orde moeten komen. Het gaat als regel met name om de onderwerpen die in de visie van de raad politiek relevant zijn. Het raadsprogramma is de basis voor de planning en control van de raad. In een dualistisch stelsel kunnen alle raadsfracties een raadsprogramma ondertekenen.
Risicomanagement:	Risicomanagement is het proces van identificeren en analyseren van risico's en vervolgens het ontwerpen en implementeren van maatregelen om de kans van optreden van de risico's te verminderen, oftewel om de schade, veroorzaakt door de risico's, te minimaliseren. Risicomanagement is een in hoge mate gestandaardiseerd proces dat in alle gevallen de stappen inventariseren, analyseren, maatregelen nemen en bewaken kent.
Taakvelden:	Het Besluit begroting en verantwoording laat de indeling van de begroting aan de gemeente vrij, maar stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar taakvelden in een apart document. Dit document wordt naar de toezichthouder en CBS gezonden. De voorgeschreven taakvelden zijn niet bij de comptabiliteitsvoorschriften bepaald, maar bij ministeriële regeling.
Verbonden partij:	Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.
Weerstandscapaciteit:	De weerstandscapaciteit is het geheel van geldmiddelen (zoals de algemene reserve) waaruit tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepasthoeven te worden.
Weerstandsvermogen:	Het vermogen van de gemeente om niet structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde de taken te kunnen voortzetten.

Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Beschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	238	212	nnb
Functiemenging	%	LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	44,4	40	nnb
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)	181	207	nnb
Hernieuwbare elektriciteit	%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	nnb	25	nnb
Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.	771	720	803
Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	849	801	885
WOZ-waarde woningen	dzd euro	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.	269	205	304
Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.	3,4	9	nnb
Demografische druk	%	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.	86,2	83,5	70,3
Jongeren met delict voor rechter	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	1	1	nnb

Indicator	Eenheid	Bron	Beschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Niet-sporters	% (4-jaarlijks)	CBS / RIVM - Gezondheidsenquête	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	59	61	nnb
Banen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	835,4	787	nnb
Netto arbeidsparticipatie	%	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.	67,2	64	68,1
Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inw 18jr eo	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.	18,9	23	17,2
Lopende re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-65jr	CBS - Participatie Wet	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	9,6	9,5	6,7
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.	960	920	960
werkloze jongeren	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).	1	1	nnb
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	3	2	3,3
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.	3	5	nnb

Overzicht investeringsuitgaven

Activanummer	Omschrijving	Investeringsuitgaven in 2023
	Kosten van onderzoek en ontwikkeling	**123.348**
3100026	Uitbreiding De Vlaschaard (voorber.kred.)	123.348
	Bedrijfsgebouwen	**577.550**
5300039	Clubgebouw scouting/drumband O`burg diversen	-3.037
5410030	Archeologisch museum Aardenburg	-29.637
6700005	MFC Aardenburg - bouw	607.563
7220312	Gemalen/pompunits bouwkundig 2022	-4.240
7220313	Gemalen/pompunits bouwkundig 2023	6.902
	Gronden en terreinen	**34.880**
9600076	Lijngoot werkplaats Gemeentewerken	34.880
	Grond-, weg-, waterbouwkundige werken MN	**920.567**
2100117	Parkeerproblematiek MFC Breskens	88.551
2100125	Vervanging openbare verlichting 2023 (masten)	78.735
2100127	Vervanging openbare verlichting 2023 (armaturen)	152.310
2100151	Beheerplan wegen: rehabilitaties 2023	412.412
5600065	Brug Damse vaart Sluis	114.939
5600069	Duurzaam onderhoud bruggen 2023	65.358
5800014	Speelterreinen 2023	8.261
	Grond-, weg-, waterbouwkundige werken EN	**2.804.198**
2100135	MFC Aardenburg - parkeren, terrein, infra	148.328
5310021	3e voetbalveld IJzendijke	106.391
5310022	Padelbanen Aardenburg	160
7220208	Ijzendijke Raveleijnstraat/Blindehoek e.o.	78.627
7220211	IJzendijke Slijpstraat/Kazernestraat e.o.	62.515
7220238	Afkoppelen IJdijke Raveleijnstraat/Blindehoek e.o.	62.129
7220251	Vervanging vrijverval riolering 2018	314.972
7220253	Afkoppelen St. Anna ter Muiden	469.538
7220300	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2020	420.904
7220301	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2021	408.154
7220302	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2022	580.659
7220303	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2023	81.593
7220308	Vrijvervalriool afkoppelen/verbetering 2023	67.905
7220332	Rioolpersleiding vervanging 2022	-12.860
7220333	Rioolpersleiding vervanging 2023	16.103
7220337	Renovatie IBA`s 2022	-919
	Machines/apparatuur/installaties	**361.275**
20004	Scanapparatuur KCC 2023	6.380
5410031	Vlaggeninstallatie Belfort Sluis	29.682
5410032	Belfort aanschaf microfoons raadzaal 2022	2.125
5600076	Visie streekpromotie en Gastheerschap	17.763
7220315	Gemalen/pompunits mechanisch 2020	3.870

Activanummer	Omschrijving	Investeringsuitgaven in 2023
7220318	Gemalen/pompunits mechanisch 2023	-2.961
7220322	Gemalen elektrisch (MacTek/Aquaview++) 2022	50.707
7220323	Gemalen elektrisch (MacTek/Aquaview++) 2023	99.417
7220328	Pompunits elektrisch 2023	102.014
9600059	Ipads Raad 2022	1.854
9600072	Belfort Sluis Beamers 2021	2.188
9600074	Beeldschermwerkplekken	3.480
9600075	Belfort Camera volgsysteem 2023-2027	44.755
	Vervoermiddelen	**82.882**
9600067	Vervanging bedrijfsvoertuigen GW 2023	82.882
	Woonruimten	**1.958.804**
6100001	Woonunits Oekraïne 2022	1.914.639
8220005	Uitbreiding woonwagencentrum Schoondijke	44.165
	Overige materiële vaste activa	**466.525**
6700007	MFC Aardenburg - inrichting	294.000
7210006	Inzamelmiddelen huisvuil, grondstoffenplan `19-`23	153.261
9600061	Verhuursysteem gemeentelijke accommodaties	2.143
9600078	Aanschaf meubilair werkkamers wethouders 2023	17.121
	Bijdragen aan activa van derden	**75.000**
5200000	Padelbaan tennisvereniging Tiola IJzendijke	5.000
5200001	Padelbaan St. Sportcentrum Cadzand	70.000
	Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	**2.892.792**
9130008	Deelneming GBE Aqua	2.892.792
	Overige langlopende leningen	**774.028**
8220004	Leningen Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	295.822
9130004	Deelname stimuleringsfonds volkshuisvesting	-156.376
9600011	Fietsproject	33.264
Totaal		**10.470.530**